

HRVATSKA RIJEČ

SUBOTICA, 2. LIPNJA 2006. - CIJENA 35 DINARA - BROJ 172

KULMINACIJA PRITISAKA NA "HRVATSKU RIJEČ"

INTERVJU

Okruženi smo
imperativima

LUKO PALJETAK

АУТОБУСКА СТАНИЦА СУБОТИЦА
AUTOBUSNI KOLODVOR SUBOTICA
AUTOBUSZ-PÁLYAUDVAR SZABADKA

U Petrovaradinu o Iliji Okrugiću PRVI PRAVI DOGAĐAJ U SRIJEMU

Marija Bistrica Hodočašće srijemskih vjernika

Uspjeh Ivane, Ines i Dalibora NAGRADE ZA NAJBOLJE

Informativno-politički tjednik. Izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003. COBISS SR-ID 109442828

klasje

naših ravni

ČASOPIS ZA KNJIŽEVNOST, UMJETNOST I ZNANOST

3-4.
2006.

ISSN 1451-2521

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković (predsjednik), Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

**POMOĆNIK I ZAMJENIK
ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (kultura),
Dušica Dulić (politika),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo),**TEHNIČKI UREDNIK:**Thomas Šujić
Jelena Ademi (tehnički prijelom)**ADMINISTRACIJA:**Zdenka Sudarević
Ljubica Vujković Lamić**LEKTORICA:** Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78**ŽIRO RAČUN:** 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding, Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto,
po Službenom glasniku broj 140
od 1. siječnja 2005.

Kulminacija pritisa

Pritisak, koji Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ« već dulje vrijeme trpi od raznih interesnih i političkih skupina, ovih dana kulminira. Napadnuta je definitivno najorganiziranija i najučinkovitija institucija u hrvatskoj zajednici, te jedna od najuglednijih manjinskih institucija u Vojvodini, izgleda upravo radi toga što je takva. Naravno, napadnuta je neistinama, podmetanjem i manipulacijom imenima, jer drugačiji napad nije niti mogao biti izveden. Jezikom činjenica, nikako se ne mogu osporiti zavidni rezultati koje je za tri i pol godine postojanja ova ustanova ostvarila.

Tzv. otvorenim pismom nekolicine bivših članova Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«, od kojega su se pojedini odmah i ogradili, a napose priopćenjem Predsjedništva Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, prvi se put javno nasrnulo na autonomiju najznačajnije medijske kuće u ovdašnjih Hrvata. Do sada su pokušaji destabilizacije Ustanove išli tajnim putevima, kako to neki od predvodnika »prosvjednika« i vole prakticirati, no sada je procijenjeno da se više ne smije čekati. Jer, tjednik izlazi redovito, dječji list također, nakladnička djelatnost se razvija, TV emisija na YU ECO televiziji emitira se bez zastoja, na vidiku je povratak na Radioteleviziju Vojvodine, hrvatski KUD-ovi koriste potporu u izdavanju vlastitih listova u okviru Ustanove, započeta je i suradnja s Maticom hrvatskom Subotica na izdavanju časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni«, a u okrilju »Hrvatske riječi« okupio se lijepi broj mladih, koji predstavljaju budućnost novinarstva na hrvatskome jeziku. Doista previše za one koji se godinama vrte u hrvatskoj zajednici i oko nje, a nikakvim se uspjehom ne mogu pohvaliti.

Pokušaj pojedinaca izvan institucija, koji su imali prigodu raditi u korist »Hrvatske riječi« i dragovoljno se te časti odrekli, a poglavito pokušaj jedne političke stranke da se izravno miješa u oblast informiranja, koja nije u njejoj ovlasti, opasan je koliko je opasno svako narušavanje neovisnosti jedne medijske ustanove. I ranije je bilo slučajeva da su se pojedini dužnosnici te stranke, nakon što su smijenili dugogodišnjeg predsjednika Belu Tonkovića, čak i pisanim putem, o čemu postoje dokazi, pokušavali uplitati u kadrovska i uređivačka pitanja »Hrvatske riječi«, ali se nisu usudili ići do kraja. Budući da se sve češće govori o izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, koji nas očekuju na jesen, netko je odlučio da »Hrvatsku riječ«, kao praktički jedini medij koji se sustavno bavi hrvatskom zajednicom, treba osvojiti i staviti u funkciju privatnih i stranačkih interesa. Cilj ove ujdurme je to, a ne briga za neovisno informiranje i napredak hrvatske zajednice.

Unatoč svemu, »Hrvatska riječ« ide dalje i neće se sukobljavati s institucijama zajednice. Ni zavidni, ni ljubomorni neće je zaustaviti, niti će je prisvojiti. Ova ustanova ostaje otvorena za sve koji imaju ideje i znanje, a oni drugi – neka se okušaju na nekom drugom mjestu.

Z. P.

**Nisi svakome drag, veliku gradeći stvar.
(Solon, grčki zakonodavac i jedan od Sedmorice mudraca,
VII. i VI. stoljeće prije Krista)**

ČETVRTAK, 25. 5.

Titova špilja

Više od dvije tisuće posjetitelja okupilo se u četvrtak u Drvaru u sjeverozapadnoj Bosni kako bi obilježili obljetnicu neuspjelog desanta njemačkih padobranaca na taj grad i sudjelovali u ponovnom otvaranju špilje u kojoj je kraće razdoblje boravio i Josip Broz Tito.

Poznata Titova špilja zajedno s manjom drvenom kućom uz nju obnovljena je kao glavna turistička znamenitost ovog područja zbog koje je u Drvar prije rata svake godine dolazilo i do 300 tisuća posjetitelja. Obnovu Titove špilje financirala je Američka agencija za razvoj (USAID) uloživši za to nešto više od 20 tisuća eura.

Trajni duh pomirbe

Američki predsjednik George W. Bush je odgovarajući na pismo hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića kojim ga je izvijestio o predstojećoj proslavi 150. obljetnice rođenja Nikole Tesle, uputio svoju »svesrdnu potporu u obilježavanju Godine Nikole Tesle«, doznaje se iz priopćenja Ureda predsjednika. »Svesrdno Vas podupirem u obilježavanju Godine Nikole Tesle. Iako osobno neću moći nazočiti proslavi, želio bih da znate kako je Amerika ponosna na sjajnog izumitelja čije bi djelo trebalo inspirirati današnju generaciju znanstvenika i istražitelja širom svijeta«, stoji u odgovoru američkog predsjednika.

Odajući priznanje trajnom duhu pomirbe što ga simbolizira proslava Teslina rođenja predsjednik Bush naglašava kako je »Nikola Tesla dokaz da prava veličina nadilazi nacionalne granice i razlike«.

PETAK, 26. 5.

Zapovjednik

Predsjednik Srbije Boris Tadić izjavio je da će nakon formalnog odvajanja Crne Gore on preuzeti dužnost vrhovnog zapovjednika srbijanske vojske, jer »tako nalaže Ustav Srbije«.

Ustav je jasan po tom pitanju, kazao je Tadić novinarima nakon vojne vježbe na Pasuljanskim livadama kod Čačka, te će nakon što prestane postojati Državna zajednica prestati postojati i Vrhovni savjet obrane koji sada zapovijeda Vojskom Srbije i Crne Gore. U Srbiji će se i dalje primjenjivati dosadašnja strategija obrane, rekao je Tadić.

Loša poruka

Crnogorski premijer Milo Đukanović optužio je srbijansku vladu da izravno instruiira oporbu u Crnoj Gori, čime se i nakon referendumu o neovisnosti upliće u njezin politički život i šalje loše poruke prema demokratskom Balkanu.

»Sve što se događa u Crnoj Gori izazvano je izravnim uputama iz Beograda. Time se šalje loša poruka ne samo nama, nego cijelom demokratskom Balkanu i demokratskoj Srbiji«, kazao je Đukanović novinarima. Crnogorski premijer tvrdi da »uporno i destruktivno miješanje Beograda u politički život ne može destabi-

lizirati Crnu Goru i dovesti u pitanje izraženu volju građana«.

Đukanović je kazao kako oporba i dalje tvrdi da je na referendumu ili pobijedila ili je pokradena, te da njezini čelnici ni poslije učestalih poraza ne vide drugačiju političku realnost u Crnoj Gori.

SUBOTA, 27. 5.

Nova realnost

Srpski predsjednik Boris Tadić izjavio je u Podgorici, tijekom prvog službenog posjeta Podgorici nakon što su građani Crne Gore na referendumu izglasovali njezinu neovisnost, da će sva državna tijela Srbije, uključujući i Vladu premijera Vojislava Koštunice, priznati konačni rezultat referendumu.

Na zajedničkoj konferenciji za novinare nakon susreta s crnogorskim predsjednikom Filipom Vujanovićem, Tadić je rekao da odnose Crne Gore i Srbije treba što prije definirati u skladu s novom realnošću.

Vujanović je rekao kako je ocijenjeno da odmah nakon formalnog proglašenja crnogorske neovisnosti nadležnost Vrhovnog vijeća obrane treba prenijeti na Crnu Goru i Srbiju.

Kandidatkinja

Na zajedničkom sastanku Predsjedništva, Izvršnog odbora i zastupničkih klubova G17 Plus, koji održan na Paliću, jednoglasno je donesena odluka da kandidatkinja G17 Plus za potpredsjednicu Vlade Srbije bude Ivana Dulić Marković, dosadašnja ministrica poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Umjesto nje na mjesto ministra poljoprivrede bit će predložen Goran Živkov iz Kikinde, koji trenutačno obavlja dužnost pomoćnika ministra poljoprivrede za agrarnu politiku.

SPO i Nova Srbija podržavaju Ivanu Dulić Marković, dok su SPS i SRS najavili kako neće podržati ovaj prijedlog.

NEDJELJA, 28. 5.

Mala, mobilna i depolitizirana

U povodu Dana Oružanih snaga Republike Hrvatske, visoka državna izaslanstva predvođena predsjednicima države, Hrvatskog sabora i Vlade položila su vijence ispred Središnjeg križa u Aleji poginulih hrvatskih branitelja na Mirogoju te na grobu prvog hrvatskog predsjednika i vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga RH dr. Franje Tuđmana.

U izjavi novinarima predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik OS RH, Stjepan Mesić naglasio je kako »sada treba osigurati sredstva za modernizaciju opreme i naoružanja Oružanih snaga – strukturne su promjene provedene, izvršen je preustroj, a vojska je depolitizirana«, rekao je Mesić, te je dodao: »Učinili smo sve što je bilo potrebno da dobijemo malu, mobilnu, dobro naoružanu vojsku«.

Prije točno 15 godina, na stadionu NK Zagreb u Kranjčevićevoj ulici prvi su put postrojene četiri brigade i pričuvni sastav Zbora narodne garde (ZNG), što je bila jezgra iz koje su se razvile Oružane snage Republike Hrvatske.

PONEDJELJAK, 29. 5.

Zaključeno pitanje

Visoki predstavnik EU Javier Solana čestitao je u ponedjeljak u Bruxellesu crnogorskom narodu i premijeru Milu Đukanoviću na uspješnom, poštenom i slobodnom referendumu o neovisnosti Crne Gore, istaknuvši da je »pitanje referenduma zaključeno«.

Milo Đukanović je pak izjavio, kako je Vlada Crne Gore već predložila Srbiji dijalog o razdvajanju kroz »Deklaraciju javnosti Srbije« i nudi da srpskim građanima jamči za imovinu, putovanje bez viza i putovnica, liječenje i pravo na rad.

Eksplוזija

Četiri radnika su poginula, a trojica ozlijeđena u eksploziji do koje je u ponedjeljak došlo u tvornici kemikalija i eksploziva »Prva iskra« u Ba-riču, oko 25 kilometara od Beograda.

UTORAK, 30. 5.

Za uhićenje

Predsjednik Srbije Boris Tadić založio se za potpunu suradnju Srbije s Haškim sudom i poručio da odbjegli general Ratko Mladić treba odmah biti uhićen.

Regionalni stol

U Beogradu održano godišnje zasjedanje Regionalnog stola Pakta za stabilnost jugoistočne Evrope, koje je okupilo 300 sudionika iz 80 zemalja i međunarodnih organizacija.

Skup, na ministarskom nivou, organiziralo je Ministarstvo vanjskih

poslova Srbije i Crne Gore, uz podršku Ministarstva za ekonomske odnose sa inostranstvom i Ureda nacionalnog koordinatora Pakta za stabilnost.

Oslobodena optužbi

Predsjednica Helsinškog odbora Slovenije Neva Miklavčič Predan oslobođena je optužbe da je klevetala veterane slovenskog domovinskog rata svojim izjavama o navodnom ratnom zločinu nad vojnicima bivše JNA na graničnom prijelazu Vič-Holmec potkraj lipnja 1991. godine.

SRIJEDA, 31. 5.

Najave izbora

Parlamentarni izbori u Republici Hrvatskoj održat će se u redovitoj izbornoj godini, ali šest mjeseci prije isteka ustavnoga roka, vjerojatno u lipnju 2007. godine, piše Večernji list, pozivajući se na neimenovani izvor iz HDZ-a.

Sanader dulje kalkulira datumom izbora, a dvije najjače stranke, HDZ i SDP, ionako već podulje vrijeme vode izbornu kampanju.

Razlog tome jasna je poruka predsjednika Stipe Mesića, koju je izrekao i Sanaderu i Račanu, da će mandat za sastav nove vlade dobiti stranka koja pojedinačno osvoji najveći broj glasova.

Unapređeni dijalog

Drugi sektorski sastanak Unapređenog stalnog dijaloga između Srbije i Europske unije održava se u Palači federacije. Na tom sektorskom sastanku bit će riječi o trgovini, industriji, carini i oporezivanju.

SADRŽAJ

Sastanak čelnika Radiodifuzne ustanove Vojvodine s predstavnicima nacionalnih vijeća

Ozračje pozitivno, obećanja na provjeri 6,7

Dvogodišnji projekt RIME, koji podupire Europska unija

Upoznavanje različitosti14

Salaši, nekad i sad

Od jednog zrna praviti dva20

U vestibulu Gradske kuće u Subotici otvorena izložba slikarice i slamarke Marije Vojnić

Raznolikost i darovitost na jednom mjestu42,43

Igor Boraska, dvostruki olimpijac

Iz brončanog osmerca na ledenu bob stazu56,57

Dujizmi

- ✓ *Kada bismo više znali, manje bismo vjerovali;*
- ✓ *Pogriješit ću opet, nemam izbora;*
- ✓ *Lako je fotografima. Oni mogu da slikaju!*

Dujo Runje

Sastanak čelništva Radiodifuzne ustanove Vojvodine s predstavnicima nacionalnih vijeća

Ozračje pozitivno, obećanja na provjeri

Ne treba se vraćati u prošlost i na ono što je bilo, već naprotiv, nacionalna vijeća i Radiodifuzna ustanova Vojvodine trebaju graditi posve nov odnos koji će pridonijeti razvoju ove medijske kuće, a posebice redakcija nacionalnih manjina koje u proteklom razdoblju nisu uživale ravnopravan položaj

Piše: Dragana Popov

Nakon što je Savjet Radiodifuzne agencije (RRA), bez uvažavanja prijedloga kandidata nacionalnih vijeća za članove Upravnog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine odredio i imenovao druge kandidate, što je izazvalo negodovanje nacionalnih vijeća i javnosti, novoimenovani Upravni odbor upriličio je sastanak s predsjednicima manjinskih nacionalnih vijeća prošloga tjedna, 25. svibnja. Na sastanku su, s jedne strane, bili nazočni vršitelj dužnosti direktora Radiodifuzne ustanove Vojvodine *Zoran Bojović*, novoimenovana predsjednica Upravnog odbora *Gordana Đurđević Dimić*, potpredsjednik UO *Đura Varga*, nova urednica informativnog programa *Nada Kalkan* te njezin prethodnik *Zdenko Pop*, dok su s druge strane nazočni bili predstavnici nacionalnih vijeća – hrvatskog *Josip Z. Pekanović*, mađarskog *László Józsa*, rusinskog *Slavko Oros*, bunjevačkog *Nikola Babić*, makedonskog *Jovan Radenski*, ukrajinskog *Mirko Kanjuh*, rumunjskog *Marčel Dragan*, te romskog *Duško Jovanović* – koji su jednoglasno izrazili zadovoljstvo zbog upriličenog susreta.

POSLIJE KIŠE SUNCE?: Ovo je bio prvi sastanak ove vrste, a nagoviješteno je da će ih biti još, jer su prije promjene rukovodstva ove medijske kuće RTV NS i nacionalna vijeća bili na suprotnim stranama. Da podsjetimo, nacionalna vijeća više su puta ukazivala kako prethodni upravljački saziv RTV Novi Sad nije vodio politiku kojom bi bili zadovoljni službeni predstavnici nacionalnih manjina.

Na samom početku *Zoran Bojović* je kazao kako se ne bi trebalo vraćati u prošlost, već naprotiv, nacionalna vijeća i Radiodifuzna ustanova Vojvodine trebaju graditi posve nov odnos koji će pridonijeti razvoju ove medijske kuće, a posebice redakcija nacionalnih manjina koje u proteklom razdoblju, kako je rekao, nisu uživale ravnopravan položaj, te je predložio nacionalnim vijećima otvoren razgovor glede konkretnih nedostataka i prijedloga organiziranja i rada redakcija na jezicima nacional-

nih manjina, što su sudionici sastanka ocijenili zadovoljavajućim.

»S obzirom na mnoga neriješena pitanja i probleme koje smo zatekli pri stupanju na dužnost u Radiodifuznoj ustanovi Vojvodine, a posebice u manjinskim redakcijama, jedan sastanak svakako nije dovoljan za njihovo nadvladavanje, stoga ćemo u

sastanka. Zadovoljstvo što je do njega konačno došlo, ali i nezadovoljstvo nacionalnih vijeća s kojim je upoznata cijela javnost zbog odluke RRA glede izbora članova Upravnog i Programskog odbora Radiodifuzne ustanove Vojvodine.

»Nismo mislili da će sve naše prijedloge RRA uvažiti, ali smo očekivali da će bar

Graditi odnos koji će pridonijeti razvoju RUV: sa sastanka s predstavnicima manjinskih nacionalnih vijeća i čelništva RT Vojvodine

idućem razdoblju, ali što skorije, organizirati pojedinačne sastanke s predstavnicima nacionalnih vijeća kako bismo se mogli konkretno dogovoriti«, kazao je Bojović.

PROBLEMI ZAJEDNIČKI ZA SVE: Predsjednik mađarskog nacionalnog vijeća *László Józsa* istaknuo istovremeno i zadovoljstvo i nezadovoljstvo zbog upriličenog

neke uzeti u obzir, a nakon njihove odluke ocijenili smo da RRA ne cijeni i ne uvažava stajališta nacionalnih vijeća«, kazao je predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća i naglasio kako je ovaj sastanak, promatran kroz prizmu dosadašnjih događaja, sasvim zadovoljavajući.

Józsa je podsjetio na zakonsko pravo nacionalnih vijeća da sudjeluju u izradi programa na jezicima nacionalnih manjina, te na dosadašnju gluhoću prethodnog rukovodstva ove medijske kuće, koje je svojim radom/neradom dovelo manjinske redakcije u neravnopravan položaj u odnosu na redakciju na srpskom jeziku. Promjena takve politike, istaknuo je *Józsa*, interes je svih

Službeni naziv

Radio televizija Novi Sad i službeno je registrirana kao Radiodifuzna ustanova Vojvodine – Radio televizija Vojvodine.

nacionalnih vijeća i manjinskih redakcija. Iako po zakonu nacionalna vijeća imaju pravo sudjelovati u radu »svojih« redakcija, tajnik Rumunjskog nacionalnog vijeća Dragan Marčel kazao je kako namjera nije da nacionalna vijeća neposredno utječu na rad redakcija ali da su zainteresirana sudjelovati u stvaranju programa, osobito ako se uzme u obzir sadašnja situacija glede kvalitete programa, navodeći kao primjer veoma loš informativni program, koji trenutačno praktički i ne postoji, jer se svodi na prevodenje vijesti sa srpskog na jezike nacionalnih manjina. Kao jedan od problema rumunjske nacionalne zajednice, istaknuo je Marčel, jest nedovoljna snaga i raspodjela predajnika što uvjetuje nemogućnost praćenja programa ove kuće u nekim dijelovima Vojvodine, kao što je primjerice Vršac.

NESUGLASICE OSTAVITI IZA NAS:

U ime hrvatske nacionalne zajednice predsjednik HNV-a Pekanović je, složivši se s prethodnicima, istaknuo specifičnost odnosno hrvatske zajednice odnosno Hrvatskog nacionalnog vijeća s RTV Novi Sad, zbog čije je neadekvatne i nekorektne politike prema informiranju hrvatske zajednice u Vojvodini pokrenut i sudski spor, izrazio očekivanje da će se ubuduće, s novim vodstvom, stvari promijeniti. Možda se kao prvi pozitivan korak novog odnosa ove medijske kuće i nacionalnih vijeća može tumačiti dogovor predsjednika HNV-a i v. d. direktora RTV o konkretnom sastanku idućeg tjedna, te obećanje Bojovića da će Hrvati dobiti i TV i radio program. Ipak, da podsjetimo, na programu Radiodifuzne ustanove Vojvodine trenutačno se emitira emisija na hrvatskom jeziku koja sadržajem ne odslikava stvarno stanje zajednice i kao takva čak i šteti hrvatskoj manjinskoj zajednici u Vojvodini, rekao je Pekanović.

Slične ali i specifične probleme ima i redakcija na ukrajinskom jeziku koja već desetljećima emitira program na ovoj televiziji stoga dijeli sudbinu redakcija na mađarskom, rumunjskom, rusinskom. Njihov osnovni problem je nedostatak autonomije redakcije. Po riječima Mirka Kanjuha, redakcijama je neophodna samostalnost u određivanju prioriteta, interesa i ciljeva koji se očituju u zajednici, iz čega proizlazi i odgovarajuća programska shema, kao i bolja tehnička opremljenost, odnosno više novca kako bi redakcije mogle pratiti događaje koji se dešavaju širom Vojvodine.

Josip Pekanović, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća

Polusatne emisije na TV i Radio Novi Sad

Nakon održanog sastanka predsjednik HNV-a Josip Z. Pekanović za »Hrvatsku riječ« je izjavio:

»Zatražio sam od v. d. direktora RT Vojvodine Zorana Bojovića polusatnu emisiju jednom tjedno na Televiziji Novi Sad i isto toliko na Radiju Novi Sad. Ravnatelj je ovaj zahtjev ocijenio vrlo razumnim i prihvatljivim te je kazao kako to neće biti problem ostvariti. Istodobno sam zatražio i da se TV emisija pomjeri u večernji termin kako bi bila gledanija.«

Na naše pitanje znači li to da će Hrvati i nadalje imati samo jednom tjedno svoju emisiju, dok ostale nacionalne manjine imaju dnevni informativni program, Pekanović je kazao kako bi ovo bila početna faza s time da bi se program intenzivirao kada se shema »uhoda«, te je dodao kako je, za razliku od prethodnog »novo ravnateljstvo TV Novi Sad izrazilo spremnost za suradnju s HNV-om, odnosno spremnost da konzultira i uvaži mišljenje Vijeća kako glede koncepta emisija tako i glede kadrova, s time što bi htjeli da urednik emisije bude stalno uposlen, odnosno da živi i radi u Novom Sadu.«

Pekanović je najavio i nove razgovore u idućih tjedan dana između ravnateljstva i HNV-a oko budućeg programa na hrvatskom jeziku.

J. D.

Romska redakcija, moglo se čuti od Jovanovića, ima specifičnu problematiku glede nedostatka ljudi, novca i tehničke podrške, jer su zadovoljni kvalitetom programa i emisijama u njenoj produkciji.

IMA I ZADOVOLJNIH: Jedinici koji je zadovoljan i prethodnom politikom RTV NS i koji, osim loše opremljenosti televizi-

zne ustanove Vojvodine, predstavnici UO ove ustanove kazali su kako imaju namjeru riješiti i problem pretplate, čija je stopa naplate u Vojvodini gotovo 80 posto, ali da sredstva od pretplate najprije idu Elektrovojvodini, potom u Beograd, da bi se na kraju raspodijelila po redakcijama sadašnje Radiodifuzne ustanove Vojvodine.

Upravni odbor Radiodifuzne ustanove Vojvodine odlučilo je skratiti taj put, kako bi pretplata naplaćena u Vojvodini odlazila direktno u RTV, čime bi se, kako su rekli, poboljšala financijska situacija Ustanove i najvjerojatnije redakcija na manjinskim jezicima.

Potpredsjednik UO Đura Varga izjavio je kako bi zgrada u kojoj se trenutačno nalazi televizija u srpnju ove godine trebala preći u ruke vlasnika, NIS-a, da televizija nema sredstava kupiti zgradu za sebe, tako da se pregovara s državom o načinima rješavanja problema zgrade. Pokraj ovoga, Varga je govorio o mogućnostima rješavanja problema uposlenika, tehnike, raspodjeli financija, te autonomiji redakcija. Članovi UO

su u potpunosti prihvatili sugestije nacionalnih vijeća izražavajući razumijevanje i obećavajući poboljšanje programa, potrebne tehničke opreme, uposlenja novih i mlađih kadrova, te educiranja već uposlenih.

Ozračje sastanka bilo je pozitivno, preostaje da se dogovoreno i provede.

Početno pozitivno ozračje između novog rukovodstva RTV i predstavnika manjina

je nije imao što drugo zamjeriti, bio je predsjednik Bunjevačkog nacionalnog vijeća Nikola Babić. Naime, Bunjevci od ožujka prošle godine, kao što je poznato, emitiraju emisiju na tzv. bunjevačkom jeziku.

Osim svih navedenih već poznatih problema redakcija na jezicima nacionalnih manjina, te nacionalnih vijeća i Radiodifu-

Marija Turkalj, predsjednica KUDH »Bodrog« iz Bačkog Monoštora

Nova predsjednica za nove uspjehe

»Bog nam je dao prirodne potencijale koje je potrebno iskoristiti na najbolji mogući način, očuvati ih i od njih učiti, a s druge strane, svugdje gdje odemo nastupati uvijek našom nošnjom, proizvodima i tradicijom pobudimo veliko interesiranje nazočnih«, kaže Marija Turkalj

Razgovor vodio: Aleksandar Forgić

Na redovitoj godišnjoj Skupštini Kulturno-umjetničkog društva Hrvata »Bodrog« iz Bačkog Monoštora, održanoj 14. ožujka 2006. godine, osim usvajanja završnog financijskog izvješća, osvrta na prošlogodišnji rad i planova za 2006. godinu, na dnevnom redu našao se i izbor novog rukovodstva KUDH-a. Prethodni predsjednik KUDH »Bodrog« Stipan Šimunov predložio je za novog členu Društva Mariju Turkalj, dotadašnju dopredsjednicu, koja je u nazočnosti preko 50 članova izabrana za vršitelja ove dužnosti.

Komentirajući Skupštinu Marija Turkalj ističe kako su aktivnosti u 2005. godini bile izuzetno bogate, a ovu odgovornost prihvatila je u želji da pridonese još boljem radu u idućim godinama.

»Na samoj skupštini predložila sam nazočnima da dobro razmisle o kandidiranju i pozvala sve one koji smatraju da mogu pridonijeti unapređenju funkcioniranja »Bodroga« da razmisle jesu li spremni prihvatiti odgovornost vođenja ovako aktivnog KUD-a«.

HR: Koje su prve aktivnosti koje ste nakon izbora na mjesto predsjednice poduzeli u smislu rukovodećih tijela Društva, a u cilju priprema za nastupima iznimno popunjenu 2006. godinu?

Nakon Skupštine na kojoj su izabrani članovi Predsjedništva i Upravnog odbora sazvala sam sastanak na kojemu su nazočni bili članovi Upravnog odbora kako bismo izlistali najvažnije stavke funkcioniranja KUDH-a u idućoj godini. Izuzetno sam počastvovala podrškom članova KUDH-a, što sam jasno istaknula na prvom sastanku Upravnog odbora, koji od ove godine osim mene čine dopredsjednik Stipan Šimunov, tajnik Saša Forgić,

pomoćni koreograf Marijana Šeremešić, blagajnica Ankica Kovač, zapisničarka Eva Roža i članovi Marin Šuvak, vlč. Goran Vilor i Marko Čizmar. Na ovom sastanku smo također, vodeći se našim Statutom, izabrali i Nadzorni odbor koji čine pred-

sjednik Josip Dipanov, Ivan Jager i Marin Šimunov. Također je potrebno spomenuti i našeg glavnu koreografinju Katicu Pašić, koja iako već u osamdesetim godinama i dalje vrijedno i prepuna entuzijazma radi s plesnom i pjevačkom skupinom. Smatram da je ovakav sastav rukovodstva sposoban razvijati ideje KUDH-a, jer svi imamo iste motive i ciljeve očuvanja tradicije Bačkog Monoštora.

HR: Veliki broj nastupa u zemlji i inozemstvu sigurno je velika odgovornost. U tom svjetlu, što je učinjeno na planu koordinacije toga posla do sada, a što se planira do kraja ove godine?

»Bodrog« je ove godine već imao šest nastupa u zemlji i inozemstvu, a planovi do kraja godine se odnose na održavanje razine i učestalosti nastupa iz prethodnih godina, kao i nove suradnje i unapređenja aktivnosti, što je izuzetno velika odgovornost imajući u vidu da se od 2001. godine nastupilo skoro 100 puta. U tom smislu plesna i pjevačka skupina nastavljaju s radom uz uvođenje novih zainteresiranih, a na dobrom smo putu da pokrenemo i glazbenu sekciju, te dramsku i likovnu, dok je rad s djecom započeo ovog mjeseca. Na našu djecu smo izuzetno ponosni, prvenstveno zbog velikog interesiranja – preko 40 učenika Osnovne škole počelo je redovito dolaziti na probe »Malog folklora«.

Spomenula bih samo nekoliko manifestacija na kojima planiramo aktivno sudjelovati kao organizatori, to su »Bodrog fest 2006.« – 12. kolovoza, »Zavitni dan Bačkog Monoštora« – 13. listopada, Likovna kolonija koju ćemo organizirati u ljetnim mjesecima, Etno festival 24. lipnja. u Novom Sadu, ali i sudjelovanje prilikom aktivnosti u svezi razvoja eko i etno turizma u selu.

Široka je lepeza aktivnosti KUDH »Bodrog«: predsjednica Marija Turkalj

HR: Spomenuli ste uvođenje glazbene sekcije. Imate li osigurane instrumente za ovu aktivnost?

Određeni broj instrumenata nalazi se u posjedu KUDH-a, ali ćemo sigurno biti primorani nabaviti i dodatne, kako bismo osigurali nesmetano funkcioniranje glazbene obuke. Ono što nam pričinjava veliku radost jest činjenica da je i ova aktivnost naišla na veliko interesiranje mladih, a oni su ti koji trebaju nastaviti njegovanje šokačke tradicije.

HR: Poznata je činjenica da veliki broj kulturno-umjetničkih društava ima problema s prostorom za nastupe, kao i nedostatkom adekvatnog prostora za ured. Kakva je situacija kod Vas?

Renoviranjem Doma kulture u Bačkom Monoštoru u kome su sudjelovali i Hrvatsko nacionalno vijeće, kao i Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, KUDH je na korištenje bez nadoknade od Mjesne zajednice »Bački Monoštor« dobio dvije prostorije gdje ćemo nakon priljeva sredstava od Pokrajine urediti ured i prostoriju za probu pjevačke skupine. Veliku dvoranu Doma kulture također kori-

HR: Za 1. srpnja planirana je organizacija »Prvog festivala marijanskog pučkog pjevanja« - pjevačke skupine kud-ova i crkveni zborovi Bačke i Srijema. Kako je došlo do toga da se ovakva manifestacija organizira u Monoštoru?

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a *Lazo Vojnić Hajduk* pozvao je KUDH »Bodrog«, kao udrugu koja njeguje takvu vrstu pjevanja, da pridonese uspostavljanju tradicionalne manifestacije ovog tipa. Mi smo se, naravno, rado odazvali ovom pozivu i uz Hrvatsko nacionalno vijeće koje je nositelj organizacije sudjelujemo u realizaciji. Festival će se održati 1. srpnja u crkvi sv. Petra i Pavla i u Domu kulture u Bačkom Monoštoru, s početkom u 18 sati, a do sada već imamo prijavljene skupine iz naše zemlje, ali i iz Hrvatske i Mađarske.

HR: Kakva je suradnja s institucijama lokalne vlasti u Općini i Pokrajini, te s drugim društvima u regiji?

Počevši od Mjesne zajednice koja je od uvijek imala sluha za potrebe KUDH-a, pa preko Općine, Pokrajine i naravno HNV-a nemamo većih problema u međusobnoj

dom u Bačkom Monoštoru?

Župnik, vlč. Goran Vilov daje veliku potporu KUDH-u, ali je ta potpora obostrana, jer su članovi KUDH-a ukrašavali i čistili prostorije crkve za 13. svibanj kada se slavi prvo ukazanje Fatimske Gospe. Zatim, naše su vrijedne članice osigurale monoštorske kulinarske specijalitete za sve goste, a župnik aktivno sudjeluje u radu Društva, okuplja mlade na vjeronauku i crkvenom pjevanju, što samo može koristiti razvoju duhovne svijesti Monoštora - ca, kao i osigurati nastavak očuvanja tradicije.

HR: Kako Vi vidite doprinos KUDH-a »Bodrog« cjelokupnom razvoju sela, pogotovu što je postalo vidljivo da za monoštorsku tradiciju vlada veliko interesiranje gostiju?

Smatram da je Kulturno-umjetničko društvo Hrvata »Bodrog« izuzetno bitan čimbenik cjelokupnog razvoja sela, jer je Bački Monoštor selo prelijepe i duge tradicije, kako u smislu prirodnih resursa, tako i u tradicionalnim običajima i zanatima. Bog nam je dao prirodne potencijale koje je potrebno iskoristiti na najbolji mo-

S jednog od uspješnih nastupa KUDH »Bodrog«

stimo za probe i za manifestacije, a u planu je da sudjelujemo i u nabavci namještaja i potrebne opreme za dvoranu. Problema s prostorom dakle nemamo, tako da čak planiramo i uređenje »Šokačke sobe« gdje bi bila izložena naša prelijepa nošnja i drugi predmeti karakteristični za Hrvate u Bačkom Monoštoru. Također planiramo i snimanje CD-a s narodnim običajima i šokačkim pjesmama do kraja ove godine.

komunikaciji i suradnji, tako da dio sredstava za aktivnosti osiguravamo od njih. Drugi, veoma bitan čimbenik, jesu i javna poduzeća. Prije svega »Vojvodina šume«, privatne tvrtke i posebice monoštorski privatnici koji nude svoju pomoć za sve aktivnosti u kojima KUDH sudjeluje. Ovo je nešto što u najvećoj mjeri osigurava uspješnost funkcioniranja Društva.

HR: Kakva je suradnja sa Župnim ure-

gući način, očuvati ih i od njih učiti, a s druge strane svugdje gdje odemo nastupa - ti uvijek našom nošnjom, proizvodima i tradicijom pobudimo veliko interesiranje nazočnih. Suradnja sa svim aktivnim udrugama u Monoštoru, zajedničko planiranje i aktivnosti je, smatram, najvažniji način unapređenja cjelokupnog života u Bačkom Monoštoru.

Otvoreno pismo bivših članova Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«

Ozbiljna kršenja Statuta

Prošloga je petka na više desetina adresa u Srbiji i Hrvatskoj, među kojima predsjedniku *Stjepanu Mesiću*, premijeru *Ivi Sanaderu* i tajniku Savjeta za nacionalne manjine Republike Srbije *Pe-tru Lađeviću*, mailom razaslano tzv. Otvoreno pismo, u kojemu se NIU »Hrvatska riječ« optužuje za »ozbiljna kršenja Statuta«, te za »objavljivanje selektivnih i pristranih informacija« u tjedniku. Na kraju pisma navode se imena potpisnika, 11 bivših članova Upravnog odbora ove usta-

nove. Otvoreno pismo prva je objavila Hina, iz pera subotičkog dopisnika. Vijest pod naslovom »Ugrožena autonomija 'Hrvatske riječi'«, a da nije saslušana optužena strana, glasi:

Jedanaest hrvatskih intelektualaca u Vojvodini, osnivači Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« iz Subotice, optužilo je danas krovno tijelo Hrvata u Srbiji da ugrožava autonomiju najznačajnije medijske institucije hrvatske zajednice u Srbiji. U otvorenom pismu Hrvatskom nacionalnom vijeću oni su naveli da jedini tjednik na hrvatskom jeziku u Srbiji »Hrvatska riječ« već duže vrijeme objavljuje selektivne i pristrane informacije, tako da »više sliči glasilu neke interesne skupine nego li je zrcalo javnosti«. Do profesionalnog urušavanja Ustanove, kako se navodi

u pismu, dovele su neke nedavne odluke Izvršnog odbora HNV-a kojima je »grubo prekršen niz statutarne odredbe »Hrvatske riječi« i ozbiljno dovedena u pitanje njena autonomija«.

Bivši osnivači ukazuju i na primjere sukoba interesa i to potkrepljuju činjenicom da je direktor i urednik »Hrvatske riječi« istodobno u HNV-u i član Izvršnog odbora u kojemu je zadužen za informiranje. »Zahvaljujući razvoju demokracije u Srbiji danas je nemoguće da *Aleksandar Tijanić* bude istodobno ravnatelj Radio-televizije Srbije i ministar za informiranje u Vladi, ali je, na žalost, analogna situacija još uvijek moguća u hrvatskoj manjinskoj zajednici«, navodi se u pismu.

Ukazujući na podatak da pet od šest knjiga koje će »Hrvatska riječ« tiskati u ovoj godini pripadaju autorima koji su u rukovodstvu zajednice, bivši osnivači konstatiraju da ta ustanova nije utemeljena »radi tiskanja djela članova i dužnosnika HNV-a«. Otvoreno pismo su potpisali publicist *Tomislav Žigmanov*, bivši predsjednik HNV-a *Josip Ivanović*, *Kalman Kuntić*, *Stipan Stipić*, bivši predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini *Bela Tonković*, povjesničar *Slaven Bačić*, *Milan Ercegovac*, *Marija Lovrić*, *Slavica Peić*, *Mato Groznica* i *Svetislav Milanković*. Ustanovu i tjednik »Hrvatska riječ« osnovala je Skupština

Vojvodine 2002. godine, a potom je 2004. godine prenijela svoja osnivačka prava na manjinska nacionalna vijeća, pa je osnivač postalo HNV.

Priopćenje za javnost Predsjedništva DSHV-a

Stranka traži pomoć Hrvatske

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini obratit će se međunarodnim institucijama i nadležnim tijelima Republike Hrvatske radi pomoći, radi toga što Republika Srbija odbija provesti odredbe međudržavnoga sporazuma s Republikom Hrvatskom o međusobnoj zaštiti manjina, koje se odnose na osiguranje zastupljenosti hrvatske manjine u predstavničkim tijelima, a nakon što je dobiven odgovor iz Vlade Republike Srbije da Republika Srbija ima dobar izborni zakon, objavilo je Predsjedništvo stranke nakon sastanka u petak 26. svibnja.

Predsjedništvo je isto tako zaključilo da se u svezi s tzv. bunjevačkim pitanjem ponovno obrati nadležnim tijelima Republike Srbije radi prestanka davanja aktivne državne potpore dijeljenju hrvatskog nacionalnog korpusa u Srbiji, što vlasti uporno čine još od Miloševićeva doba. Predsjedništvo također ukazuje da u posljednje vri-

jeme i u samoj subotičkoj lokalnoj samoupravi pojedinci iz izvršne vlasti sudjeluju u tihoj kampanji protiv hrvatske zajednice, tražeći da iz proračuna izdvajaju sredstva za financiranje tzv. bunjevačke nacije.

U svezi s Otvorenim pismom što su ga bivši članovi upravnog NIU »Hrvatska riječ« uputili javnosti, Predsjedništvo smatra da treba što prije zakazati sjednicu Hrvatskog nacionalnog vijeća »zbog grubog kršenja Statuta 'Hrvatske riječi' i Statuta Hrvatskog nacionalnog vijeća, budući da se u Otvorenom pismu opravdano iznosi da nije u nadležnosti Izvršnog odbora da raspravlja o stvarima koje apsolutno nisu u njegovoj nadležnosti«. Isto tako, »treba vrlo hitno razmotriti na opravdano ukazani sukob interesa što postoji kada pojedinci istodobno obnašaju dužnosti i u Hrvatskom nacionalnom vijeću i u 'Hrvatskoj riječi'«. Predsjedništvo smatra da također postoji sukob interesa kada se »članovima

Naknadničkog vijeća 'Hrvatske riječi' tiskaju knjige na račun 'Hrvatske riječi'. Predsjedništvo je zauzelo stajalište i da Izvršni odbor HNV-a ne može »nalogati izmjenu statuta 'Hrvatske riječi' radi snižavanja potrebite školske sprema kao uvjeta obnašanja dužnosti glavnog i odgovornog urednika te novinske ustanove, ne ulazeći u činjenicu da u samoj toj ustanovi postoje novinari s visokom školskom spremom.«

Odgovor Zvonimira Perušića, direktora NIU »Hrvatska riječ«

Nije bilo kršenja Statuta

Medijima koji su objavili izvadke iz tzv. »Otvorenog pisma hrvatskih intelektualaca«, direktor NIU »Hrvatska riječ« Zvonimir Perušić poslao je odgovor sljedećeg sadržaja:

Kao prvo, nakon objavljivanja toga pisma obratile su mi se tri osobe, čija se imena navode u potpisu pisma, ispričavajući se i tvrdeći da oni tom pamfletu nisu dali svoju podršku. Neću ulaziti u istraživanje, oni će sami procijeniti hoće li i na koji način, reagirati na manipulaciju njihovim imenima.

Drugo, nije točno da je odlukama Izvršnog odbora HNV-a na bilo koji način narušen niz statutarne odredbe »Hrvatske riječi«. Sve odluke glede programa i plana nakladničke djelatnosti donio je Upravni odbor »Hrvatske riječi« na svojim sjednicama 2. rujna i 15. prosinca 2005. godine, u potpunosti poštujući statutarne procedure Ustanove.

Treće, nije točno da NIU »Hrvatska riječ« tiska knjige vijećnika i dužnosnika HNV-a. Od šest do sada objavljenih knjiga, samo je jedan autor vijećnik HNV-a. Ostali su nesporni autoriteti hrvatske vođanske književnosti bez ikakvih funkcija u hrvatskoj zajednici.

Četvrto, niti u jednom službenom dokumentu NIU »Hrvatska riječ« i HNV-a ne piše da jedna osoba ne smije istovremeno obnašati dužnosti u objema institucijama. Dapače, prvopotpisnik tzv. otvorenog pisma bio je istovremeno dvije godine prvo predsjednik pa član Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«, predsjednik Nakladničkog vijeća, te član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za informiranje. Tada to nije bio sukob interesa, a sada naprasno jest. Čudan kriterij, ali na žalost nisam u mogućnosti racionalnim razlozima objasniti takvo dvostruko mjerilo.

Peto, sadržaj tjednika, kao samo jednog od izdanja NIU »Hrvatska riječ«, nekima se može svidjeti, nekima ne. No, činjenica je da »Hrvatska riječ« jest tribina za različita mišljenja i da uredništvo nije odbilo objaviti niti jedan suvisli tekst koji bi kritizirao određeni događaj ili pojavu u zajednici. Uz to, napominjem da uredništvo tjednika »Hrvatska riječ« nikada nije dobilo primjedbu na sadržaj od bilo kojeg od potpisnika tzv. otvorenog pisma.

Šesto, podsjećam članove Predsjedništva DSHV-a da su na sjednici HNV-a 19. ožujka 2005. godine svi vijećnici iz DSHV-a, uključujući i predsjednika i pot-

predsjednike stranke, skupa s ostalim vijećnicima glasovali za moj izbor na dužnost člana Izvršnog odbora HNV-a, ne smatrajući to tada sukobom interesa.

Zvonimir Perušić
direktor NIU »Hrvatska riječ«

Reagiranje Svetislava Milankovića, bivšeg člana Upravnog odbora NIU »Hrvatska riječ«

Povlačim svoj potpis!

Dana 26. svibnja 2006. godine Hina je objavila vijest pod naslovom: »Subotica: nesuglasice oko 'Hrvatske riječi'«. Tekst govori o pismu koje je javnosti uputila skupina hrvatskih intelektualaca u Vojvodini a u kojem se ukazuje na ugrožavanje autonomije NIU »Hrvatska riječ«. Među imenima potpisnika navedeno je i moje ime. U vezi s tim molim vas da objavite sljedeće:

U četvrtak 25. svibnja 2006. godine bio sam upitan želim li dati svoj potpis na

predmetno pismo. S obzirom da nisam bio u mogućnosti provjeriti sve njegove navode, osobito glede sadržaja sjednica Izvršnog odbora HNV-a i slično, također ne želeći podržati dio pisma koji se odnosi na direktora i urednika u NIU »Hrvatska riječ«, inicijatorima pisma dao sam svoju izdvojenu i načelnu suglasnost na sadržaj pisma. Želio sam na taj način iskazati svoj prosvjed zbog neslaganja unutar hrvatske zajednice u Vojvodini. Međutim, u vijesti koja je objavljena, činjenica da sam sugla-

snost dao uz određenu ogradu ne spominje se uopće. Pretpostavljam da je riječ o nezlonamjernoj interpretaciji onoga koji je vijest pripremio.

Nakon svega, svjestan činjenice da javnost na ovim prostorima izgleda i nažalost ne priznaje mogućnost načelne suglasnosti uz određene ograde i sl., u potpunosti povlačim svoj potpis s predmetnog pisma jer ga ne mogu podržati u cijelosti.

Svetislav Milanković
Subotica

Vladimir Bošnjak, potpredsjednik HNV-a

Neka pišu i drugi, bit će objavljeno

Nakladničko vijeće NIU »Hrvatska riječ« u ovom sastavu postoji već skoro godinu dana. Do danas, koliko je meni poznato, a poznato mi je, nitko iz Srijema nije poslao niti jedno napisano slovo na njegovu adresu. Moj roman, koji je još

uvijek u redu za tiskanje, bio je završen davno prije, ali sam ga predao čim je Nakladničko vijeće počelo s radom. Strpljivo čekam na njegovo objavljivanje. No, ako među potpisnicima prosvjeda ima nekoga iz Srijema da je napisao bilo što i želi to

objaviti u nakladi »Hrvatske riječi«, vrlo rado ću mu ustupiti svoje mjesto u redu za čekanje na tiskanje. Nisam imao tu informaciju da u Srijemu ima pisaca koji također čekaju na objavljivanje svojih djela i ispričavam se svima koji su pomislili da sam dužnost koju trenutačno obnašam u HNV-u iskoristio da bih prije ostalih kolega tiskao svoju drugu knjigu.

Završen treći po redu Natječaj literarnih i novinarskih radova »Zlatna ribica 2006«

Nagrade odlaze u Bački Breg

*Dobitnici nagrada Ivana Ivošev, Ines Košec i Dalibor Bošnjak **

Ines Košec i Ivana Ivošev

I ovoga je proljeća Hrvatska matica iseljenika, podružnica Rijeka, raspisala nagradni natječaj literarnih i novinarskih radova, treći po redu, na kojemu su pravo sudjelovanja imali mladi Hrvati iz cijeloga svijeta, osobito učenici hrvatskih dopunskih škola, te učenici koji u inozemstvu organizirano uče svoj materinski jezik. Natječaj je organiziran uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske.

»Podijelit ću s vama tajnu«, bila je literarna tema, a »Dragi ljudi, dragi krajevi« – novinarska tema Natječaja. Na obje teme pristiglo je ukupno 140 radova učenika iz Francuske, Njemačke, Slovačke, Švicarske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Rumunjske, Crne Gore, Mađarske i Kanade. Svoje uratke na Natječaj poslalo je i 15 učenika iz Srijemske Mitrovice, Novog Sada, Donjeg Tavankuta, Bačkog Brega i Novog Slankamena.

Dalibor Bošnjak

i Slankamen

Na natječaj pristiglo 140 radova iz Europe i Kanade

IVANA NAJUSPJEŠNIJA: Povjerenstvo za ocjenu radova, dr. sc. Karol Visinko, izvanredni profesor s Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci, Marica Zri-lić, profesorica hrvatskog jezika u OŠ »Brajdica«, te Ljubica Kolarić-Dumić, poznata i priznata književnica, imalo je tešku zadaću vrednovati prispjele uratke i na koncu – proglasiti najbolje.

Hrvatska zajednica iz Vojvodine može biti ponosna na svoje učenike, sudionike Natječaja, budući da među nagrađenima ima troje djece iz ovih krajeva, što, imajući na umu oštru i kvalitetnu konkurenciju, predstavlja uspjeh vrijedan hvale.

U drugoj kategoriji literarnih radova (učenici od 13 do 16 godina), prvo mjesto osvojila je Ivana Ivošev (14 godina), članica Folklorne i dramsko-recitatorske sekcije HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega. Uz diplomu ide i lijepa nagrada – osmodnevni boravak u Ljetnom kampu HMI na otoku Cresu.

A NI OSTALI NE ZAOSTAJU: U istoj kategoriji, drugo mjesto osvojila je Ines Košec (13 godina), također članica Folklorne i dramsko-recitatorske sekcije HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega.

Napokon, u najzahtjevnijoj kategoriji novinarskih radova, (učenici od 13 do 16 godina), drugo mjesto osvojio je Dalibor

Bošnjak iz Novog Slankamena (13 godina), član Odjela za hrvatski jezik i književnost HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina. Dalibor je prošlogodišnji laureat literarnog natječaja i dobitnik nekoliko vrijednih nagrada na raznim literarnim natjecanjima u zemlji i inozemstvu, tako da ovaj uspjeh na »Zlatnoj ribici« nipošto nije slučaj. Ovaj daroviti dječak odličan je i jedan od najuspješnijih učenika OŠ »Dr. Đorđe Natošević« iz Novog Slankamena, za što je nagrađivan mnogim školskim i općinskim nagradama iz književnosti.

Velika zasluga za uspjeh naših učenika na ovom Natječaju pripada i voditeljicama koje su ih za tu prigodu pripremale: Tama-ri Lerić iz Bačkog Brega i Mariji Fiala iz Novog Slankamena.

Nagrađeni radovi bit će objavljeni u narednim brojevima časopisa »Matica«.

RADOVI PISANI I ŠOKAČKIM NARJEČJEM: Na natječaju Hrvatske matice iseljenika, podružnice Rijeka, HKPD »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega sudjelovalo je s četiri rada koje su pisali Milica Lerić (4. razred), Jelena Katačić (6. razred), Ines Košec (6. razred) i Ivana Ivošev (7. razred), a mentorica im je bila nastavnica Tamara Lerić, voditeljica Dramsko-recitatorske sekcije pri HKPD-u. Radovi su pisani šokačkim narječjem, ona-ko kako se divani u Beregu. U kategoriji

od 13 do 16 godina Ivana Ivošev je među mnogo prispjelih radova osvojila prvo mjesto i glavnu nagradu – osmodnevni boravak na Cresu početkom srpnja, u vrijeme održavanja Ljetnog kampa 2006. Ines Košec je u istoj kategoriji osvojila drugo mjesto. U listu »Matica« bit će objavljeni ovi radovi, ali i radovi drugih sudionika natječaja. Svi sudionici će dobiti priznanja za sudjelovanje na ovom natječaju.

Pobjednica Ivana Ivošev je odlična učenica 7. razreda OŠ »Moša Pijade« iz Bačkog Brega. Voli pisati prozu, uživa u glazbi i glumi, ali najviše voli druženje sa svojim vršnjacima. Aktivna je članica Dramsko-recitatorske i Folklorne sekcije HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević«. Redovita je sudionica Smotre recitatora na hrvatskom jeziku u Subotici, gdje je osvojila nagrade za lijepo kazivanje stihova.

Drugoplasirana Ines Košec je učenica 6. razreda OŠ »Moša Pijade«. Voli prozu, glazbu, glumu, a u raznim sportskim natjecanjima osvaja prva mjesta. Članica je Dramsko-recitatorske i Folklorne sekcije HKPD-a i redovita je sudionica Smotre recitatora na hrvatskom jeziku u Subotici, gdje često osvaja nagrade. Od ove godine kazuje stihove Preljske pisme na Šokačkom prelu u Beregu.

Z. G.

»Tomislav« obranio prvo mjesto u Vinkovcima

Uspomen na tragično nastradalog svog koreografa Roberta Bajta - la, KUD »Lisinski« iz Vinkovaca tradicionalno organizira turnir u malom nogometu. Turnir je održan u nedjelju 28. svibnja pod pokroviteljstvom ZAKUD-a Vukovarsko-srijemske županije. Ove godine je okupio deset nogometnih momčadi. Osim momčadi s prostora Vukovarsko-srijemske županije sudjelovale su i dvije ekipe iz Vojvodine i to ekipa HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena i ekipa HKPD »Tomi-

Ekipa »Tomislava« iz Golubinaca

slav« iz Golubinaca. Ekipa su se natjecale u dvije skupine da bi po dvije prvoplasirane ekipe igrale za pobjednike turnira. U finalu je ekipa HKPD »Tomislav« iz Golubinaca s-vladala momčad iz Starih Jankovaca i tako drugu godinu zaredom pobjeđuje i bez poraza osvaja pokal za prvo mjesto i pobjednika ovog memorijalnog turnira. Treće mjesto je zauzela ekipa iz Sotina. Domaćini su se potrudili da sve protekne u korektnoj i fer igri, a zahvalnice i pokale dodjeljivao je sin pokojnog Ro-

Dvogodišnji projekt RIME, koji podupire Europska unija

Upoznavanje različitosti

»Manjine u našem susjedstvu, Nijemci u Subotici, Mađari u Osijeku, Bošnjaci u Sisku, poznajemo li ih?«

Piše: Olga Perušić

Dvogodišnji projekt RIME, koji uživa potporu Europske unije, otpočeo je u suradnji s fakultetom u Birminghamu, a tijekom rada, u aktivnosti projekta uključilo se i sveučilište u Warwicku, u Velikoj Britaniji. Projekt se osim na području bivše Jugoslavije, održavao i na području Bugarske, na nekim dijelovima bivšeg Sovjetskog saveza, u Ukrajini, te u zemljama koje se nalaze oko Crnog mora (Gruzija i Abhazija).

Završetak projekta predviđen je za rujan ove godine susretom u Bugarskoj, gdje će tema biti kroz edukaciju podizati svijest o multinacionalnosti. Kao jedan od rezultata ovoga projekta objavit će se priručnik, koji će se baviti manjinskom problematikom ovoga projekta, kao i mogućim smjerovima rješavanja. Fokus projekta su mladi i generalno lokalna javnost.

AKTIVNOSTI: U sklopu RIME projekta prvi skup održan je u Sisku, zatim u Tuzli, a nedavno je održan i Subotici. Osim nabrojanih bilo je i drugih skupova na području bivšeg Sovjetskog saveza i Bugarskoj.

»Sva su ta područja zanimljiva zbog svoje raznolikosti po nacionalnom i religijskom sastavu, a ta područja istovremeno nama nisu tako poznata. Rezime svih projekata održat će se na susretu u Bugarskoj, kada će se naš rad prezentirati kroz slike i video zapise, a veliki je naglasak na razgovoru, tako da se očekuje nazočnost predstavnika manjinskih zajednica koje su sudjelovale u projektu. Sam RIME projekt završit će se u rujnu, no mi se nadamo kako će se izroditi tzv. nova inicijalna kapisla, za neke 'sestrinske' projekte«, ističe koordinator projekta *Svetislav Milanković*.

POTPROJEKTI: Usporedo uz veliki RIME projekt postojala je mogućnost apliciranja na potprojekte. Prihvaćeno je ukupno 12 potprojekata. Tako je projekt subotičke Agencije za lokalnu demokraciju dobila mogućnost realiziranja projekta pod nazivom »Manjine u našem susjedstvu, Nijemci u Subotici, Mađari u Osijeku, Bošnjaci u Sisku, poznajemo li ih?«.

Ovaj dugi naziv ocrtava sam tijek projekta, a to je bavljenje manjim nacionalnim manjinama, kao dobro organiziranim zajednicama. Postojala je potreba povezati i upoznati različite manjinske zajednice iz

tri grada, između sebe, kao i boljeg informiranja javnosti o njihovom djelovanju. Inicijativa je pokrenuta još prije dvije godine na početku velikog projekta RIME, u koji je bila uključena subotička Agencija za lokalnu demokraciju i Agencija za lokalnu demokraciju u Sisku. U Osijeku također postoji Agencija lokalne demokracije, koja nije u širem RIME projektu, ali je uključena u potprojekt jer se nalazi između dvaju gradova i po pokazateljima vrsta nacionalnih manjina, veličine i nacionalnog sastava sličan je Subotici.

Proba dječjeg odjela »Nur« Sisak

»Njemačka manjina je najmanja po brojnosti, ali po nekim pojavnim oblicima organizacija im je slična, postoji centar, kulturno društvo i aktivnosti. Razlika je da su Bošnjaci relativno nova nacionalna manjina, oni nisu autohtono stanovništvo kao što je slučaj s Mađarima i Nijemcima. Bošnjaci su se naselili u Sisak kad je otpočeo razvoj industrije, poslije Drugog svjetskog rata. Status nacionalne manjine stekli su kad je taj proces počeo i u drugim zemljama bivše jugoslavenske države. Bitno je spomenuti kako velika mađarska nacionalna manjina postoji u Subotici, u Sisku je ona vrlo mala. Znatna po brojnosti je njemačka nacionalna manjina u Osijeku, a Bošnjaci kao muslimani postoje i u Osijeku i u Subotici. Tu vidimo određene povezanosti i mogućnosti komparacije«, objašnjava *Svetislav Milanković*.

PREZENTACIJA: Prva prezentacija potprojekta održana je u Sisku 20. svibnja, u Gradskom vijeću bošnjačke nacionalne zajednice. U Sisku je prezentacija projekta

našla na velik odziv medija. Razgovor je bio veoma interesantan, a manjinsku zajednicu predstavila je predsjednica Županijskog vijeća bošnjačke nacionalne manjine, Zlata Mujkić.

Po riječima Svetislava Milankovića, skupa sa suradnikom projekta *Borisom Cupaćem*, imali su prigodu odgovarati na pitanja nazočnih i stekli su dojam kako se ni manjinske zajednice unutar Hrvatske ne poznaju dobro.

Potom je uslijedila prezentacija 27. svibnja u Osijeku, u mađarskom KUD-u »Nepkör«, gdje je sudjelovao i predsjednik Mađarskog kulturnog društva »Nepkör« *Dániel Magdi-ka*. Prezentacija rezultata u Sisku i u Osijeku, jedan je od rezultata, kao i povezivanje predstavnika istih manjinskih zajednica iz tri grada. U Sisku je priredena izložba fotografija koja dokumentarno i umjetnički prikazuje rad svake manjinske zajednice obuhvaćene projektom. Prikazani su mnogi detalji iz domene rada zajednice.

U Osijeku su bili nazočni predstavnici manjina i predstavnici lokalnih vlasti zaduženi za nacionalne manjine. Na taj način je projekt dobio na značaju. U Osijeku je bio nazočan i ravnatelj NIU »Hrvatska

riječ« *Zvonimir Perušić*, koji je tamo predočio sliku o medijskoj situaciji u Vojvodini.

Slijedi prezentacija u Subotici i otvorenje izložbe fotografija, koje su istovjetne za Osijek, Sisak i za Suboticu. One će biti postavljene samo na nekoliko dana, od 2. do 5. lipnja, u suvenirnici Gradskog muzeja. Službena prezentacija na kojoj će se raspravljati o manjinskim temama triju gradova bit će upriličena 17. lipnja u Likovnom susretu, u ambijentu projekta »Živjeti zajedno«. Ovom prigodom prezentirat će se i jedna priča s putovanja koja je zabilježena snimkom na običnom digitalnom aparatu, kao mini film od dvadesetak minuta. Taj video zapis govori o počecima projekta, tj. od prvog posjeta Sisku u ožujku ove godine do završnih događanja u Subotici. U okviru posjeta manjinskih predstavnika iz Osijeka i Siska, bit će organiziran i posjet Njemačkom kulturnom centru.

Referendumska prigoda za otrežnjenje

Manjine, mala tema velikog projekta

Referendum je »nažalost« uspio jer su svi građani Crne Gore bili ravnopravni na glasovanju

Piše: Dragan Jurakić

Ni peta repriza bježanja iz bratskog beogradskog zagrljaja nije natjerala političku elitu da stavi prst na čelo. Milijune eura plaćaju bolnice i privatne klinike za skenere najboljih tvrtki. Za ozdravljenje je najvažnija točna dijagnoza. Vračare i danas stječu bogatstva na »istini« o nama koju nismo znali. Pouka povijesti i znanosti temelj je modernog i uspješnog društva, ali ne i našeg.

Svemoguć ministar financija *Mladen Dinkić*, navijestio je osnutak srbijanskih ministarstava vanjskih poslova i obrane. Na žalost, nije bio čak ni na političkoj razini novinskog izvještača kada je odbio mogućnost formiranja Ministarstva za ljudska i manjinska prava! Srbija, dakle, nema tih problema, s malim izuzetkom Kosova, Bujanovca i Preševa, Sandžaka, dijelom Vojvodine i viškom Crnogoraca. Ljudska prava nitko ni ne spominje jer znamo gdje su hladnjače, batajničke masovne grobnice, popisi nestalih su ažurirani...

Crnogorski referendum osvježio je omiljenu temu srbijanske političke elite. Srpski feud prostire se i na Crnu Goru, što je u najvećem interesu baš Crnogoraca, koji to zapravo i nisu. I kako razumjeti ljude koji dragovoljno bježe od osobnoga interesa? Riječ je nedvojbeno o mitskom light motivu – izdaji! Kako i ne bi kada je 55,5 posto građana izdalo svoju vjeru, kolijevku i nacionalni ponos. Omjer takve izdaje još nije zabilježen u povijesti civilizacije, opći je zaljučak analitičara tragedije.

Strukturno promatrano, izdaja je plod pogubnog djelovanja manjina u Crnoj Gori. Šef kluba DSS-a u Skupštini Srbije *Slobodan Aligrudić*, odmah je objelodanio kako referendum ne bi uspio da manjine nisu glasovale za neovisnost. On naravno nema ništa protiv manjina, ali referendum je uspio (za njega propao) jer su svi građani Crne Gore bili ravnopravni? Potpora toj analizi stizala je i stiže diljem TV i radijskih postaja. Tisak predvode istinoljubivi Kurir i Press, a udvaraju im se Politika i Večernje novosti. Kakva preporuka za europsku integraciju!

Na radikalsku stolicu čvrsto sjeda Vladi na uzdanica *Ivica Dačić* i prijeti do-

jučerašnjoj braći reciprocitetom! Nena-vješteno protjerivanje Srba u Crnoj Gori bit će praćeno protjerivanjem Crnogoraca u Srbiji. Tako se, veli uz mangupski osmijeh, radi svugdje u svijetu! A gdje to? U Njemačkoj, Francuskoj, Italiji, Finskoj, Nizozemskoj, Americi, Kini, Rusiji, Argentini...? A da, u Ruandi je devedesetih godina mačetama pogubljeno oko milijun etničkih neistomišljenika. To je taj civilizacijski svjetionik.

Politička elita redizajnirala je ratno-huškački novinski kadar. Zlatno pravilo in-

svoj pregovarački srpski tim za razgovore o budućnosti Kosova. Predsjednici države i Vlade dozvolili su sebi da reprezentiraju samo jednu etničku stranu, a ne državni teritorij!? Je li moguće zamisliti da francuski predsjednik zastupa samo etničke Francuze na Korzici? Naravno da nije jer predsjednici država i vlada zastupaju interese svih svojih državljana! Kako Albanci da imaju povjerenje u taj tim kada u njemu sjede samo pravoslavni svećenici? Zašto u državnom timu nema članova svih vjerskih zajednica i albanskih zastupnika? Etnički tim Srbije nije formula za državni opstanak. Tako je manjinski problem pre-rastao u državni.

Ministar za ljudska i manjinska prava mogao bi organizirati tečaj za ministre i vladine dužnosnike. Oni prijetu svojim građanima crnogorske nacionalnosti da neće redovito primati mirovine, da moraju napustiti svoja radna mjesta. Državljanstvo i nacionalno očitovanje nisu isto! Mogao bi savjetniku Koštunice za pitanja manjina *Petr Ladević*, pojasniti smisao manjinske nazočnosti u pravosuđu. Nije potrebno, niti moguće, da suci nauče jezike manjina za osjećaj ravnopravnosti manjinskih naroda. Razmjerna nazočnost manjina, znači, više je od sprave za simultano prevođenje mađarskog, hrvatskog, albanskog, slovačkog, bugarskog jezika.

Svojedobno je znameniti srpski znanstvenik i akademik *Pavle Savić* izjavio NIN-u da sve prvo moramo dovesti do apsurdna kako bismo shvatali da griješimo. Bilo je to još prije pojave Memoranduma SANU. I poslije svega, politička elita slaže se da Srbiji nije potrebno Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Što bi radio taj ministar? Možda bi mogao da uz 1500 nestalih Srba na Kosovu pribroji i 2000 nestalih Albanaca u isto vrijeme. Ako bi makar konstatirao da je nestalo 3500 građana Srbije i da se vodi nepristrana istraga o njihovom nestanku, vjerovali bismo u državnu politiku takve vlade. U protivnom, ja-mačno klizimo ka Beogradskom pašaluku. S političkom elitom koja to nije, a misli da jest i uživa u tome.

Nakon odvajanja Crne Gore Srbija će biti bez Ministarstva za ljudska i manjinska prava

formiranja s dvije oprečne strane, odbačeno je opet u ime patriotizma. *Matija Bećković* i *Branica Crnčević* pjesnički su poravnali državljanstvo i nacionalnu pripadnost. Uznio ih je baš krasan, ali već četiri godine nevažeći podatak o 260.000 očitovanih Crnogoraca u Srbiji. Pitaju se što radi Venecijanska komisija i gdje je njihovo pravo glasovanja? Ali u toj komisiji imaju točan podatak iz posljednjeg popisa 2002. godine o 69.049 očitovanih građana crnogorske nacionalnosti, a ne tog državljanstva! Ako je riječ i o pjesničkoj slobodi, mnogo je.

A što bi Crnogorci imali bolji status od drugih manjina? Država Srbija formirala je

Luko Paljetak, akademik, pjesnik, prevoditelj, dječji pisac, redatelj, dramatičar...

Mi smo okruženi imperativima

Dakle, ono što stvara nelagodu, neoegzistencijalističku jezu ovoga našega trenutka koju svi osjećamo, dolazi upravo zbog ove prisile kojoj smo neprestano izloženi da moramo nešto kupiti, biti uspješni do tridesete, izgledati kao »barbie«, imati kola, da nam žena mora biti zgodna... To je strašan osjećaj kojemu se dio čovječanstva – izuzimajući tu onaj danas na svoj način sretni dio do koga ništa od ovoga nije još stiglo – želi oduprijeti i odupire

Intervju vodio: Davor Bašić Palković

Unajboljem smislu te riječi, svestranog je Luko Paljetka, poput renesansnog stvaraoca, teško svrstati u jednu kategoriju. Ako je to uopće i potrebno, ono je u njegovu slučaju nemoguće. Pjesnik, kazališni i likovni kritičar, feljtonist, esejist, pisac za djecu, autor mnogih književno-znanstvenih studija, pjesničko-grafičkih karata, nekoliko antologija, dvadesetak drama i značajnih knjiga prijevoda. Član je Društva hrvatskih književnika, Maticе Hrvatske, PEN-a, hrvatskog centra svjetske udruge lutkara UNIMA-e, Društva hrvatskih književnih prevoditelja, Dramske umjetničke Hrvatske, bratstva Reda sv. Fortunata (s titulom viteza), te počasni član Društva slovenskih pisateljev i Društva prijatelja Dubrovačke starine. Redovni član HAZU postao je 1997. godine.

Tijekom njegova prošlotjedna boravka u Subotici, gdje je bio član žirija na 13. Međunarodnom festivalu kazališta za djecu, imali smo čast s njime razgovarati...

HR: Budući da ste član žirija, kako ocjenjujete kvalitetu prikaza njih predstava, kao i sam ovoga – dišnji Festival u cjelini?

Festival je zanimljiv zbog toga što je okupio veliki broj kazališta i lutkara iz različitih zemalja uglavnom ovog dijela Europe, ali

i iz Kine i Amerike, dakle i iz drugih dijelova svijeta. U tom smislu je to dobitak festivala, da on u jednom trenutku postane zanimljiva smotra određenih dostignuća ili trendova u lutkarstvu danas. Naravno, nije uvijek logika velikih brojeva dobra. Ponekad je možda potrebno biti više selektivan da bi se pokazalo ono kako treba raditi u odnosu na ono kako ne treba raditi. Ali i selekciju je ponekad teško obaviti i možda je ipak bolji način sve dovesti na jedno mjesto, postaviti jedno do drugoga poput sukcesivne gotovo beskrajne predstave, koja samo ima sitne pauze između. Kao nekakav beskonačni zanimljivi film koji ima bolje i lošije dijelove, koji je na trenutke vrlo zanimljiv a na trenutke vrlo dosadan i manje uspješan.

Na taj način funkcionira gotovo svaki festival, a i ovaj. Na taj ga način i ja doživljavam, kao svojevrsnu ljupku beskonačnu predstavu koju imam priliku ili sreću gledati i s čijim se dijelovima ne moram uvijek posve ni sroditi, ni složiti, ni u njima naći ono što me potakne na uranjanje u neki svijet mašte ili u neki svijet koji je drugačiji od ovog našeg svakidašnjega.

HR: Bili ste član žirija i na sličnim festivalima poput zagrebačkog PIF-a (Međunarodnog lutkarskog festivala) ili primjerice Međunarodnog dječjeg festivala u Šibeniku. Kako ocjenjujete kvalitetu subotičkog festivala u regionalnom kontekstu?

Kvaliteta u najboljim dostignućima se ne razlikuje od nekih drugih festivala. Ono što je ovdje ponekad malo lošije nego kod drugih – a ne zbog toga što bi to naprosto moralo biti tako, već zbog toga što je ovdje ponuđen veći broj predstava – jest to da

Dubrovčanin

Luko Paljetak rođen je 1943. u Dubrovniku. Djetinjstvo i mladost proveo je na Prijeleku u Dubrovniku, gdje je završio osnovnu školu, pet godina učiteljske škole i dva semestra Pedagoške akademije. U Zadru završava Filozofski fakultet (hrvatski jezik i književnost te engleski jezik i književnost), a doktorat iz filologije postiže na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nakon studija bio je redatelj i dramaturg Zadarskog kazališta lutaka, a od 1972. do 1978. asistent na Filozofskom fakultetu u Zadru i jedan od urednika »Zadarske revije«. Potom djeluje u Dubrovniku – tajnik je i urednik časopisa »Dubrovnik«.

onda po zakonu čiste logike može potencijalno biti i veći broj lošijih ili boljih predstava. Neke od njih dolaze na različite festivale te sam ih već vidio na drugim festivalima. Moje mišljenje se po pitanju tih predstava nije promijenilo promjenom pozornice ili kazališne sredine ili uvjeta u kojima se ta predstava igra. Festivali su dobri ponajprije zbog same publike, zbog toga što je to idealna publika, budući da je to dječja publika. A svako kazalište žudi za idealnim gledateljem, za gledateljem koji će, ako smijem upotrijebiti staromodnu riječ, čista srca to odgledati bez ikakvih primisli, natruha, velikih teoretiziranja... S druge pak strane idealno bi bilo, kada bi moguće bilo financijski i organizacijski, kada bi svi ansambli mogli gledati sve ansamble. Onda bi to bila svojevrсна sažeta komparatistička škola na jednom mjestu gdje bi se moglo vidjeti kako drugi rade isti taj posao odnosno koliko ga onaj koji sebe uspoređuje s drugim, dobro ili loše radi.

Tu se mogu sresti najrazličitije i poetike i tehnike lutkarstva od iluzionističkog crnog teatra, do teatra koji je potpuno pobjegao od lutke – premda ovaj festival nema isključivu odrednicu te je festival i za lutkarska kazališta i za dječja kazališta. Prema tome, kroz samu prizmu lutkarskoga ne možemo gledati sve predstave jer one tako nisu ni pravljene.

HR: Na temelju Vašeg redateljskog i dramaturškog iskustva u oblasti lutkarskog kazališta, kako biste ukratko opisali aktualno stanje u ovoj vrsti umjetnosti?

Ono što mogu primijetiti jest dosta visoka razina, u najvećoj mogućoj mjeri, glumačkoga posla animacijskoga rada s lutkom. Ono što mi se čini da malo počinje nedostajati u toj vrsti umjetnosti je da pomalo dolazi do smjene generacija redatelja, da serija izuzetno afirmiranih redatelja koji su stvorili svoje vlastite poetike, opuse i svjetove pomalo odlazi silom prilika, a da na njihovo mjesto ne dolaze ni tako

često, ni tako dobri, tako da će se vrlo često osjetiti nedostatak kvalitetnih redatelja. Samim tim je to malo zvono za zabunu. I pri školama koje se formiraju evo vidim i u Hrvatskoj, a u drugim zemljama one postoje kao vrlo afirmirane akademije, trebat će o tome misliti. Dakle, ne odgajati samo veći broj glumaca-lutkara, nego i sve ono drugo što je takvom teatru potrebno. Čini mi se, nemojte me krivo shva-

titi, da bez redatelja takav teatar ne može opstati na pravi način, jednako tako kao što ne može bit bez dobrog dramaturga, bez dobrog scenografa. U tom vakuumu smjene generacija redatelji iz takozvanog dramskog kazališta doslovno tezgare u lutkarskome. Neki to rade za honorar, neki zato što ih zanima ta vrsta umjetnosti, ali misle da je to vrlo lako. A nažalost to nije lako. Neki od njih su pri kraju svojih karijera kao dramski redatelji i s tom nekom vrstom backgrounda, karizme, dolaze u lutkarstvo. Ali oni ne shvaćaju da su onog trenutka kada su stupili na lutkarsku scenu oni za sav njihov prethodni rad početnici. U tom smislu se desi da veliki redatelj koji prvi put stupa na lutkarsko tlo

napravi vrlo početničku predstavu.

HR: Poznati ste, između ostalog, i po svom stvaralaštvu za djecu. Godine 1997. nominirani ste za najveću svjetsku nagradu za dječju književnost »Hans Christian Andersen« poznatu kao »Mali Nobel«. Je li prema Vašem mišljenju ova književnost podcijenjena u odnosu na književnost za, uvjetno rečeno, odrasle?

Mislim da nije, samo ona se zatvorila u uski pedagoško-školski prostor čitanki. U tom prostoru ona dobro funkcionira, ali funkcionira samo za te svrhe. Izvan toga ona mislim da može imati i veću recepciju, a čini mi se da je nema i ta vrsta recepcije ovisi samo o akciji i inicijativi pojedinačnog roditelja koji će otići posebno u knjižaru za svoje dijete kupiti knjigu, i raditi s njime na toj knjizi izvan školskog programa ili izvan školskih ciljeva. Čini mi se da toga malo nedostaje i da je u tom

smislu ta književnost podložna određenim ideologijama onoga cilja koji joj je unutar pedagoško-školskog i društvenog sustava nametnut.

HR: Spomenuli ste ideologije. Je li dječja književnost u bivšoj Jugoslaviji »trpjela« zbog tadašnje vladajuće ideologije i njezinog poznatog sustava koji je funkcionirao »po ključu«?

Mislim da nije. Naravno, ključ je uvijek postojao. Dječja književnost je uspjevala zbog toga što je uvijek bila manje na oku onih kojima je sve bilo na oku. Ona je uvijek uspjela naći neki svoj prostor, neki svoj put u kojem je mogla nezapaženo »prošvercati« neke ideje, sadržaje ili misli

koje nikako nisu mogle proći u takozvanoj ozbiljnoj književnosti za odrasle. Mislim da se to događalo ne samo u bivšoj Jugoslaviji nego i u svim sličnim zemljama tog tipa, na primjer u Sovjetskom Savezu ili gdje drugdje. Znam pisce iz Sovjetskog Saveza koji su kada su pali u nemilost pisali isključivo poeziju za djecu i na taj način sebi osiguravali egzistenciju, jer su naklade dječje književnosti u Sovjetskom Savezu iznosile 3-4 milijuna knjiga, dok je ozbiljna knjiga poezije tada izlazila u 200-300 tisuća primjeraka. Takva književnost

ona idu iz emocije, iz doživljaja vlastitoga, pjesme kao prostora imaginacije, i ako oni ne uspostave komunikaciju s tim prostorom pjesma ili knjiga propada i neće biti čitana. U tom smislu djeca su čista bića i zato su okrutna bića. Sva čista bića su okrutna bića. Kaže Rilke u svojim prekrasnim »Devinskim elegijama«, svaki anđeo je opasan. Djeca su anđeli, mi često kažemo. U tom smislu leži i opasnost ove vrste da svojom pjesmom njima namijenjenoj ne prodrete u njihov svijet, da im pričate nešto što je njima dosadno ili staromodno.

je lakše izmicala cenzuri, lakše nalazila svoja metaforička i poetička lukavstva pričajući neke otkaçene priče iza kojih je onaj koji je znao o čemu se radi mogao savršeno očitati njihov smisao. To se teže moglo dogoditi, a događalo se naravno s ozbiljnom književnošću. U tom smislu mislim da je dječja književnost bila uvijek svojevrsni azil za zabranjene teme.

HR: Pišete i pjesme i prozu namijenjenu odraslim čitateljima. Je li Vam kao autoru, lakše pisati za djecu ili pak odraslu publiku?

To su dva različita prosodea. Ali kada bolje promislim, a tako sam i mislio od početka, za djecu je teže pisati zbog toga što odraslima možete ponuditi bilo što u poeziji, prozi ili kratkoj priči. Odrastao čitatelj će uvijek nastojati biti intelektualac koji će u tome htjeti naći smisao, pa makar ga tamo i ne bilo. Djeca reagiraju drukčije,

S druge pak strane je nemoguće to pisati ako i sami niste u dosta velikoj mjeri djeteta. Zanimljivo je da svi, ili najveći broj pisaca za djecu, pjesme koje su namijenili djeci nisu napisali kada su bili mladi ili djeca. Počeli su pisati onoga trenutka kada su osjetili da im izmiče djetinjstvo. I upravo je taj trenutak kada odbjegli svijet djetinjstva koji onako sjetno maše rukom njegovu vlasniku, trenutak kada nastaje dječja pjesma. Tada se ponovno rekapitulira djetinjstvo sa svom svojom riznicom izmaštanih ili stvarnih događaja. Izmaštanih sa svim slojevima koje taj svijet ima od vrlo mučnih iskustava do vrlo neponovljivih, jedinstvenih iskustava radosti, mašte i uživanja u ljepotama svijeta. Dječju sam poeziju počeo pisati negdje u dobi kada sam imao 27-28 godina. To nije starost ali je to onaj period kada se djetinjstvo počinje udaljavati, a teme zrele dobi kucaju na vra-

ta.

HR: Bavite se i prevoditeljstvom s engleskog, francuskog i slovenskog jezika. Potpisujete preko pedeset prijevoda. Koliko je ova vrsta posla značajna za nekoga tko se i sam bavi pisanjem?

Prevodit sam počeo dosta rano. Moj otac je bio drvodjelac, nimalo bogat čovjek, čovjek koji je živio od svoje pile i svoga fizičkoga rada, ali je vrlo rano shvatio potrebu da mlad čovjek nauči strani jezik te me je na engleski jezik poslao kada sam imao pet i pol godina. U tadašnjoj bivšoj Jugoslaviji još nije bilo turizma. Prvi takav brod je stigao 1952. iz Norveške. I to su bili prvi turisti u Titovoj Jugoslaviji. Imao sam priliku da rano naučim engleski i da ga već u sedmoj godini mogu prilično tečno za svoju dob govoriti. Kasnije sam ga učio na školama. Onda sam učio i druge jezike.

Engleski sam počeo prevoditi već kao srednjoškolac, više sebi za vježbu. Onda vas osvoji ta mogućnost da uđete u tuđu radionicu, da uđete u, kako kažu, pjesmu tuđeg života. To je nešto što je dragocjeno i što je posebno iskustvo, pogotovo za pisca. Vi time ulazite pod kožu pisca – to je ono što Englezi zovu »close reading« – kada prevodite to je najbližije čitanje bilo kakvog djela, a od te metode imate koristi i kasnije kada analizirate djelo i kad pišete vlastito djelo jer vidite strukture i postupke...

HR: Birate li literaturu sami, ili vam nakladnici određuju što ćete prevoditi?

Prevodim samo ono što se meni sviđa. Tu sam uspio postići neku vrstu vlastitog zadovoljstva ili autonomnosti. Naravno, »Uliksa« sam preveo po narudžbi. To ne bih sam odabrao, ne zato što ne volim tu knjigu, nego zbog toga što je ona ogromna. Na tom prijevodu sam potrošio dvije godine, po 6-7 sati na dan. Inače, radije prevodim stih što je puno teže i što se danas nažalost manje traži. Poezija je naprosto potisnuta u ovom ogrubjelom svijetu, koji misli da mu poezija nije potrebna i da će je naći na onim mjestima odakle je ona najprije pobjegla, poput kafića, luna parkova... Tamo poezije nema. Ima samo njenih potrošačkih oblika. Ako tamo ona i postoji, onda je surogat same sebe i zamjena je za stvarnu liriku svijeta koja se sklonila u neke male oaze koje mogu pronaći samo zaljubljeni osamljeni i oni koji znaju gdje su ta mjesta...

HR: Budući da je Vi uspijevate pronaći, smatrate li se jednim od rijetkih, ili čak, kako su Vas nedavno okarakterizirali, posljednjim dubrovačkim trubadurom?

Tako me je nazvao moj prijatelj *Silvije Hum* koji je prije petnaestak dana snimio jednu emisiju sa mnom. Znači, tužno je biti posljednji, kao posljednji Mohikanac. Ne vjerujem da sam posljednji zbog toga što trubadurstvo nije samo pisanje određene vrste poezije na starinski ili bilo kakav konvencionalan način s ljubavnom tematikom, nego je to pogled na svijet. Trbadurstvo je nešto što je kako bi Nijemci rekli »Weltanschauung«, to je stav, vrsta filozofije pogleda na svijet koji za mene, budući da sam rođen u Dubrovniku ima i svoje specifičnosti. Mislim da se takav pogled na svijet gotovo i mora formirati u gradu kakav je Dubrovnik. Ne samo zbog njegove prošlosti nego naprosto zbog njegove strukturalnosti.

Trbadurstvo zahtijeva dosta toga. To je neke vrste posvećenosti, okrenutosti harmoniji, cjelini svijeta poštovanju žene kao lijepog plemenitog bića, poštovanju drugog i drukčijega u svakom smislu. Trbadurstvo je sklad i nešto što mi u Dubrovniku nazivamo skladnost.

HR: Je li u današnjem Dubrovniku još uvijek moguće pronaći takvu skladnost?

Kao i svugdje, sve pomalo podliježe zakonima tržišta, pritiscima novovjekog turizma kao putujućeg čovječanstva, velike nomadske skupine koja hirovito premještajući se s jednog kraja ove naše lijepe kugle zemaljske na drugi donosi sa sobom i neke druge navike i običaje. Sve to neke vrijednosti zamjenjuje s drugim, koje pak pod krinkom uspjeha kroz tržišno potiskuju neke vrijednosti koje se ne mogu afirmirati kroz kriterije novca ili bilo kakva vrednovanja te vrste, zato što to za njih nije adekvatan medij. Danas nažalost i Dubrovnik podliježe nečemu što Sloterdijk (suvremeni njemački filozof, prim. aut.) naziva »fašizam rasonode«. Važno je dobro se zabaviti. Svi vam neprestano umjesto »Dobar dan« kažu »Uživajte«. Ali to »Uživajte« je imperativ. Mi smo okruženi imperativima – »Otkrijte Vaše područje zadovoljstva«, »Kupite to« – nikada jedan gramatički oblik nije bio toliko aktualan kao imperativ. A iza toga stoji neki nalogodavac, koji nas neprestano tjera da mi to učinimo, a možda mi to ne bismo htjeli tog trenutka ni činiti ni raditi, ni slušati.

HR: Tko je, po Vama, taj nalogodavac?

Krleža je pisao o »velikom nepoznatom nekome«. I dalje je to »veliki nepoznati netko«, koji je višekomponentan. Tu vam najprije stoji potrošačko društvo kao takvo sa svim svojim strukturama od multikompanija i velikog biznisa, a iza velikog biznisa zapravo ne znate nikada tko stoji, možda čak i nitko ne stoji. Možda tog novca uopće nema, možda svih tih milijardi o kojima mi govorimo nema ako mi sve možemo platiti plastičnim zamjenama,

karticama i sličnim.

Dakle, ono što stvara nelagodu, neoegzistencijalističku jezu ovoga našega trenutka koju svi osjećamo, dolazi upravo zbog ove prisile kojoj smo neprestano izloženi da moramo nešto kupiti, biti uspješni do tridesete, izgledati kao »barbie«, imati kola, da nam žena mora biti zgodna... To je strašan osjećaj kojemu se dio čovječanstva – izuzimajući tu onaj danas na svoj način, sretni dio do koga ništa od ovoga nije još stiglo – želi oduprijeti i odupire.

Jedno od mjesta takvog otpora jest i kazalište lutaka, zbog toga što lutka ne poznaje smrt i nije opterećena smrću. Ona ne zna što je smrt, jer je to njeno prirodno stanje. A za život zna samo u onom trenutku kada lutka s njom postane simbiotski biće. Prema tome, budući da je besmrtna, lutka je beskrajno hrabra. Ono što lutka kaže na sceni manje je opasno, lakše pro-

lazi. Ginjol je zato uvijek imao drvenu glavu da može primati hrpu batina. Kada se pojavio u Francuskoj, odakle matično potječe, ginjol je bio figura otpora, figura pobune. Što je danas figura otpora ili figura pobune ne bih vam znao reći, jer to mora svatko za sebe otkriti. To može biti vrlo jednostavna i osobna stvar – danas neću ući ni u jedan trgovački lanac, danas neću kupiti ništa od široke potrošnje, danas ću nacrtati suncokret, danas ću ženu izvesti u močvaru (smijeh) a ne u neki otmjeni restoran. Otpori su mogući ne samo iz inata,

a mi smo inače, prkosan i inatljiv svijet, nego je to potrebno radi, ako tako smijem reći, mentalnog zdravlja. O duši da ne govorim, a duša je ono što se vrlo lako gubi.

HR: Jeste li upoznati s društveno-političkim prilikama u kojima žive ovdašnji Hrvati? Imate li kakvog uvida u njihovo književno stvaralaštvo?

O društveno-političkim prilikama ne znam previše. S književnošću sam bolje upoznat. Naravno, kroz nju se dio problema vjerojatno ipak i odražava. Ono što znam od prije 20-30 godina o ovom kraju, znam da je to bio kraj vrlo tolerantan. Ljudi koji su znali živjeti jedni s drugima na različite blage načine, i kojima nije smetao zvuk drugog jezika ili okus malo drukčijeg jela. Ne znam je li to i danas tako, ja bi htio vjerovati da jest.

■

Salaši, nekad i sad

Od jednog zrna praviti dva

*Razvoj gazdinstava nasilno je bio prekinut 1945. godine a osobito su stradali baš oni najnapredniji
Oduzimanjem imovine stjecane generacijama i istodobno oduzimanjem i sredstava za rad i život,
prekinut je i kontinuitet razvoja poljoprivrednih gazdinstava*

Piše: Jasminka Dulić

»**O**d jednog zrna kuruza triba praviti dva, i sve što se proizvede na njivi kroz stoku triba prodat onda je to najbolje, bila je izreka moga oca«, kaže *Ivan Stipić*, koji se skupa sa suprugom *Amalijom* i bratom *Željkom* na salašu svojih predaka i dalje bavi poljoprivredom i stočarstvom na više-manje tradicionalan način. U dijelu Đurđina pokraj Subotice, koji nosi naziv Stipićevih salaša još od XVIII. stoljeća, ovaj salaš živi kao podsjetnik na nekadašnje napredne zemljoposjednike koji su i pridonijeli tomu da Subotica izraste u značajni grad i svojedobno kupi status slobodnog kraljevskog grada.

Na ledini pokraj salaša

Razvoj gazdinstava nasilno je bio prekinut 1945. godine a osobito su stradali baš oni najnapredniji. Oduzimanjem imovine stjecane generacijama i istodobno oduzimanjem i sredstava za rad i život, prekinut je i kontinuitet razvoja poljoprivrednih gazdinstava. U znak sjećanja na stradanja čitavih generacija obitelj Stipić je, vjerujući kako je 2000. godine došao kraj takvim vremenima, podigla križ visine 3,5 metra, na putu za Đurđin iz Mišićeva. Kako kaže Ivan, oduzimanjem zemlje napravljena je velika nepravda, ne toliko što su imanja uništena već što su u tome najviše stradali ljudi. Da bi se stradanje ljudi zabilježilo, podigli su križ a od države očekuju da im vrati oduzetu zemlju.

NA PREKRETNICI: No, da se vratimo u sadašnjost. Stipićevi obrađuju oko 35 jutara zemlje, siju pšenicu, detelinu, zob, kukuruz, ječam i bave se stočarstvom slijedeći pouke svojih očeva. Ali, kako kaže Ivan, njegovo je iskustvo da danas »bolje prolaze oni koji prodaju zrno nego oni što prodaju meso«. Drugim riječima, oni koji su se ograničili samo na ratarstvo. Stipićevi su se opredijelili i za stočarstvo s tim da se, kako kaže Amalija, sada nalaze na prekretnici. Morat će do jeseni odlučiti hoće li povećavati proizvodnju i ući u in-

Ivan Stipić na salašu svojih predaka

vesticije, ili će morati smanjivati broj grla. Naime, krave se u ovom gazdinstvu drže slobodno na ispaši tijekom cijele godine, osim zimskog razdoblja, kada dobivaju kvalitetno pripremljenu hranu proizvedenu u njihovom gazdinstvu. Primjena herbicida je izuzetno ograničena u obradi a pesticidi se uopće ne koriste, tako da je mlijeko ekstra kvalitete ali se ta kvaliteta ne može i financijski vrednovati jer u postojećem sustavu otkupa nemaju mogućnosti tu kvali-

tetu i dokazati i naplatiti. Budući da nemaju svoj uređaj za mužu niti bazen, mlijeko prodaju Subotičkoj mljekari bez ikakvog ugovora, isporučujući ga svako jutro i večer preko skupnog bazena u Mišićevu.

MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA:

»Kada bismo imali izmuzni uređaj imali bismo ugovor s Mljekarom i siguran otpup, onda bismo bili njihovi proizvođači i oni bi dolazili po mlijeko i tada bismo dobivali i cijenu za ekstra kvalitetu. Sada dobivamo 14 dinara po litri bez premije, i ne dobivamo ništa za ekstra kvalitetu i čistoću mlijeka jer se uzima zajednički uzorak«, kaže Amalija. U neizvjesnosti u kojoj se sada nalaze, prodavati krave ili ući u investiciju, dodatna je teškoća i to što su oboje preko četrdeset godina te teže mogu dobiti

K'o kadgod: kokošarnik

Ledina pod dolom

U subotičkom ataru nuz dolove su bili na gusto salaši, a među njima je i taki salaša kojima se ograđena ledina sjednala s mlakom. Takim salašarima od velike je hasne bila blizina dola. Trava je u ledini bila zelenija, bujnija jel je imala više vlage u zemlji i ajeru. Salašar je na takoj ledini jeptinije odranjivo josa, manje je potrošio zrnate rane i piće (kabaste rane).

Nuz trsku od koje je bilo najviše hasne, skoro da je i trava toliko vridila jel su od prvog otkosa imali sino, a po di koji su se odrekli otave (drugog otkosa) da travu izhasniraje za pašu marve. Marvu su čuvali u ledini do kanikule kad je trava oslabila, počela se sušit, onda su je puštali u mlaku na zelenu travu. Dok je pasila marva je mlaku usput i potorila. Kadgod je od dola bilo toliko hasne da je gazda š njom platio porciju (porez) za domazluk.

A. Stantić

poticaje i kredite Ministarstva za poljoprivredu. Interesirali su se i za program somborske mljekare, koja je u sustavu Lure, a koja daje kredite za podizanje farmi, međutim od njih su dobili odgovor da je to moguće tek ako im Subotička mljekara za sigurno potvrdi da od njih neće dobiti na korištenje bazen, odnosno da neće biti njihovi proizvođači. »Međutim«, kaže Amalija, »nama su obećali u Subotičkoj mljekari da ćemo, ako budemo imali 10 krava, dobiti bazen, ali su onda poslije rekli kako treba imati 20 krava. Sada ćemo imati tih 20 krava, ali ne znamo hoćemo li dobiti bazen na korištenje«. Ivan dodaje: »Mljekara je već jednom obećala kako sutra dolazi

bazen, ali to jutro nije svanulo, jer se stalno postavljaju novi uvjeti.«

U obitelji Stipić razmišljalo se i o vlastitoj preradi jer imaju prirodne uvjete čak i za organsku poljoprivredu. Međutim i tu je uvjet povećavanje proizvodnje, pa bi ukoliko bi povećali stado na 200 krava, mogli i dobiti siranu od Europske unije. Međutim, i ovdje su godine problem, jer dugoročne kredite ne mogu dobiti a niti poticaje od države. Kako kaže Ivan, »mogućnosti ima, ali ima i ograničenja«.

SEOSKI TURIZAM?: Gazdinstvo Stipićevih zanimljivo je ne samo zato što je sačuvalo obrise nekadašnjih naprednih imanja i salaš star 125 godina već i zato što se ovdje danas mogu vidjeti u svojem prirodnom okolišu krave, ovce, guske, patke, kvočka s pilićima, kao i brojni »kerovi« zaduženi za discipliniranje stada. Na kraju velike ledine je i Krivaja, a uz ogradu su drveća tradicionalna za bačke salaše – zo-

va, bagrem, orah. Rekli bi neki, salaš kao stvoren za seoski turizam, a to su prije nekoliko godina prepoznali i u subotičkom Crvenom križu kad je Vera Vidaković organizirala u sklopu akcije »Ljetujmo kod kuće« posjet djece i ovom salašu. Amalija kaže kako su i sami razmišljali o takvoj vrsti turizma, za što imaju prirodne uvjete, ali i to zahtjeva veliku investiciju, za što, opet ne znaju kako i mogu li dobiti državne poticaje.

Razmišljanja ima, među ostalim, i o držanju goveda samo u svrhu proizvodnje mesa ali tu je rasu, koja se drži na slobodnom skoro nemoguće nabaviti, kaže Ivan. Također im i odgajanje gusaka nije problem, jer imaju i travu i vodu, kao niti odgajanje raznih vrsta povrća. Međutim, poput drugih poljoprivrednika i oni ističu kako je poljoprivreda još uvijek nedovoljno organizirana i najveći problem ostaje prodati, a još teži naplatiti. ■

Mnogo je zagonetki u stočarstvu: ima mogućnosti ali ima i ograničenja

Tematska večer u Petrovaradinu, posvećena znamenitom srijemskom Hrvatu Iliji Okrugiću

Večer za pamćenje i podsjećanje

Nazočni svjedočili jednom od najvrednijih i najhrvatskijih događaja u Srijemu u posljednje vrijeme, te saznali puno o životopisu i životnome djelu ekumenski veoma nastrojenog Ilije Okrugića

Piše: Igor Kušeta

U organizaciji HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina u subotu 27. svibnja organizirana je tematska večer posvećena Iliji Okrugiću – Srijemcu. Ovo je prvo ovakvo predavanje, točnije večer, u okviru ciklusa »Sjećanje na naše velika- ne«.

Program su vodili profesor Dominik Deman, koji je ukratko izložio životnu povijest Ilije Okrugića, dok je Branka Dačević iznijela pojedinosti iz bogatog stvaralačkog rada ovog znamenitog Srijemca. Njihova su izlaganja pratili članovi pjevačkog zbora HKPD »Jelačić«, koji su pjevali skladbe pod vodstvom Petra Pifata, a koje je napisao upravo Ilija Okrugić. Branka Dačević je i sama otpjevala jednu njegovu pjesmu.

Profesor Dominik Deman otvara večer

Dopredsjednik HKPD »Jelačić« Josip Uršić je na koncu sve nazočne pozvao da ostanu na malom domjenku kojeg su upriličili članovi Društva, a za to vrijeme ih je zabavljao nadaleko poznati tamburaški sastav »Patoka«, čiji su svi članovi i aktivni članovi HKPD »Jelačić«. Svi nazočni ocijenili su da je ova večer prekrasno prošla a i moglo se uistinu puno toga zanimljivoga i novoga čuti, i svi su odreda potvrdili kako će i sljedeći put doći, kad bude tema o jednom drugom našem velikanu.

OBRAZOVAN I TALENTIRAN: Ilija Okrugić Srijemac je bio svećenik, opat, pjesnik, književnik, povjesničar, skladatelj, pretežito dramski pisac, hrvatski ličar i pomalo »sremski historičar«, kako to piše Ante Kovač, te poznavatelj narodnog života i običaja. Rodio u Srijemskim Karlovcima 12. svibnja 1827. godine. Njegova je obitelj podrijetlom iz Morovića kod Šida. Ilijin otac je služio vojsku u Karlovcima kao podčasnik Krajiške pukovnije, a kasnije je bio magistratski činovnik i gradski vijećnik. Pučku školu i gimnaziju pohađao je i završio u mjestu svoga rođenja. Školski drugovi u gimnaziji bili su mu: Branko Radičević, Miloš Dimitrijević (kasnije predsjednik Matice srpske) i Julije Radišić. Okrugić je 1842. godine otišao u đakovačko biskupsko Sjemenište. Pohađao je đakovačku Bogosloviju i završio je oko 1847. godine, ali je zbog vrlo mlade dobi morao čekati još tri godine na ređenje koje je bilo 1850. godine. Bio je prvi ređenik mladog biskupa Josipa Jurja Strossmayera.

Prvih nekoliko godina svog svećeničkog života proveo je kao kapelan u raznim srijemskim i slavonskim mjestima. Najprije u Kukujevcima 1850. godine, zatim u Sotu 1853. (nekoliko mjeseci), iste godine i u Hrtkovcima, 1854. te u Srijemskoj Mitrovici, Vrpolju i Srijemskim Karlovcima kao kapelan. Godine 1855. imenovan je prebendarom stolne crkve u Đakovu. Tu je postao vrstan katedralni propovjednik. Bio je i kapelan u Zemunu 1857./58. Okrugić je zatim postavljen za župnika u Sarvašu kod Osijeka 1862. godine, a 1863. u Levansku Varoš kod Đakova. Od 1866. pa sve do svoje smrti 30. svibnja 1897. bio je župnik tvrđavne crkve sv. Jurja mučenika u Petrovaradinu. Obnovio je 1881. svetište Gospe tekije kraj Petrovaradina, koje je prošireno i dodana su mu dva neogotička tornja. Godine 1885. biskup ga je imenovao opatom sv. Dimitrija.

Ilija Okrugić je bio mnogostrano obrazovan i talentiran čovjek. Osim svog materijalnog hrvatskog i latinskog jezika znao je njemački, češki, slovački, poljski, talijanski i francuski. Tijekom svog života puno

je putovao. Boraveći u stranoj sredini znao je govoriti o svome narodu i svojoj domovini. Tako je boravio i u Padovi 1874. na otkrivanju spomenika slavnog talijanskog pjesniku Petrarki, gdje je govorio kako Hrvati nisu barbari kako ih je predstavljala ondašnji talijanski tisak. Nastupio je i u Velehradu u Češkoj 1885. o tisućljetnoj obljetnici sv. Metoda. Hodočastio je na grob sv. Dimitrija u Solun, a posjetio je i Carigrad. U Dubrovniku je 3. lipnja 1893.

Djelo Ilije Okrugića: Seljanka

bio nazočan otkrivanju spomenika Ivanu Gunduliću.

I S BISKUPOM NA TI: Znao je odlično pjevati. Svirao je violinu i klavir, a donekle gitaru i tamburicu. Najčešće se služio gitarom. Nije bio dovoljno notalan pa mu je u bilježenju napjeva pomagao vojni kapelnik 70. petrovaradinske pješačke pukovnije. Bio je oduševljen idejama Ilirskog pokreta, ali se upoznao s njegovim idejama kada je on već počeo jenjavati. Pripadao je skupini poznatih i privlačnih slavonsko-srijemskih svećenika među kojima je bilo književnika, znanstvenika i kulturnih djelatnika kao što su Juraj Tordinac, Vilim Korajac, Đura Kozarac, dr. Stjepan Đaković i dr. Mata

Vladimir Bošnjak, potpredsjednik HNV-a

Sve čestitke »Jelačiću«

Za Hrvatsku riječ svoje je dojmove o petrovaradinskoj večeri posvećenoj Iliji Okrugiću, znamenitom srijemskom Hrvatu, iznio potpredsjednik HNV-a Vladimir Bošnjak:

»Večerašnja priredba definitivno je pokazala da 'Jelačić' postaje najznačajnija hrvatska udruga u Srijemu, kako prema kvaliteti prikazanog programa, tako i prema sveukupnom utjecaju na promicanje istinskih kulturnih vrednota našeg naroda. Osobito me je razveselila nazočnost novosadskih medija, a posebice TV Vojvodine (bivša TV Novi Sad), što je, nadam se, nagovještaj drugačijeg odnosa novog vodstva naše vođanske kuće naspram hrvatske zajednice i početak njezine profesionalne rehabilitacije. Pozivam sve moje sunarodnjake iz bliže i dalje okolice Novoga Sada da ne propuste sljedeću tematsku večer iz ciklusa »Sjećanje na naše velike«, jer ako je suditi po večerašnjoj, imat će što čuti i doživjeti, a prije svega – naučiti. Sve čestitke 'Jelačiću'!

Novosel. Najljepše doba svoga života od 40. do 70. godine proveo je u Petrovaradinu, gdje se postupno oblikovao njegov kulturni krug od svećenika, pjesnika, glumaca, novinara, (osobito se družio sa srpskim literatima). Evo nekih imena: *Laza Kostić, dr. Antonije Hadžić, dr. Milan Savić, Aleksandar Sandić, Dimitrije Ružić, Laza Teletčki, Mijat Crnko, Jovan Hranilović...*

Njega su gotovo svi oslovljavali sa pop Ilija ili oče Ilija, a on je svakog svećenika, pa čak i biskupa, nazivao bratom i govorio mu Ti. Bio je snažan čovjek, visoka stasa i lijepog lica. Njegov krupan, jak glas se mogao prepoznati iz daljine. Izgledom je bio čovjek starog kova. Obično je hodao u dugačkom kaputu s velikim šeširom na glavi, a u svečanim prilikama nosio je ljubičastu mantiju i opatski križ s raspelom. S debelim štapom u ruci, u pratnji svojih dvaju pasa, koračao je odvažno preko tadašnjeg drvenog mosta na novosadsko šetalište. S pjesnikom Lazom Kostićem ponekad se šetao petrovaradinskim šetalištem pokraj Dunava.

Kao revan svećenik i dobar teolog Okrugić je 47 godina, nedjeljom i blagdanom, izlagao kršćanske istine i pratio tadašnja teološka izlaganja. O njegovom katoličanstvu govore i njegove pjesme. Nakon Gospina ukazanja u Lurdu 1854. godine i proglašenja dogme o Bezgriješnom začeću, Okrugić je objavio Slavospjev neoskvrnjenom začetju Bl. Djevice Marije u Osijeku 1859. godine, a 1877. u Novom Sadu u latinskim je stihovima objavio Slavospjev u počast pedesetoljetnice biskupovanja pape Pija IX (1846. -1878.). Bio je ekumenski veoma nastrojen, svoje razmišljanje o pomirenju Istočne i Zapadne crkve, dva obreda jedne vjere stavio je u Slavospjev za blagdan prvih slavjanskih apoštola sv. Ćirila i Metoda (Osijek 1861.) Dvije godi-

ne kasnije objavio je »Tisućljetna slava sv. Ćirilu i Metodu«. U ovom duhu su i njegove pjesme koje je spjevao u čast biskupa Strossmayera: »Od Fruške gore ili Usklik veselja sretnom došastju Josipa Jurja Strossmayera«, prilikom biskupovog ustoličenja 1850. godine. Napisao je još: »Seljanka ili Pastirski razgovor sretnomu

Štovatelji djela Ilije Okrugića

rođendanu preuzvišenoga i presvijetloga Gospodina Josipa Jurja Strossmayera 1861. godine, a 1888. godine »Sastanak vila na Velebitu, u Trnavi i Đakovu, prilikom pedesetljetnog slavlja zlatne mise Josipa Jurja Strossmayera.

PREVEO SV. MISU S LATINSKOG NA HRVATSKI: Ilija Okrugić je bio preteča cecilijanskih stremljenja i II. vatikanskog sabora, koji je dozvolio uporabu narodnog jezika u cijeloj Katoličkoj crkvi. Promicao je narodni hrvatski jezik u liturgiji. U Petrovaradinu je preveo cijelu latinšku sv. Misu na hrvatski jezik, ali je na

žalost taj prijevod uništen ili izgubljen. Okrugić je redovito sv. misu služio na latinskom jeziku, jer je to bio službeni jezik Katoličke crkve, ali je u pojedinim prigodama služio liturgiju i na materinjem hrvatskom jeziku, kao na primjer na blagdan sv. Ćirila i Metoda, na sv. Anu i Snježnu Gospu.

Godine 1893. Okrugić je na dan sv. Luke pohodio župu u Lipovcu i proslavio Gospu Lučičku pjevanom sv. misom na hrvatskom jeziku pod biskupskom kapom. Tadašnji lipovački župnik *Mihovil Meštrović* ga je dočekao s mnoštvom župljana. Nakon odslužene mise uz asistenciju braće svećenika jedan stari seljak Morovićanin mu je rekao: »Oče Ilija! Čuo sam Te danas spjevati hrvatski sv. misu prvi put, a možda i posljednji put. Hvala ti, sinko, što si nam učinio hrvatsko narodno veselje. Ponosim se Tobom, oče Ilija, što si podrijetlom iz mog mjesta Morovića«. Okrugić je zagrlio starca i poljubio ga, a tom je prigodom pustio i nekoliko suza radosnica.

Petrovaradinski župnik je pisao pjesme i u čast Tekijskoj Gospi: Ružica znamenita odišuća nevelim mirisom spasonosnih naputah, molitavah i pjesmicah za bogoljubne hodočasnike putujuće Gospi Tekijskoj (tiskano u Beču 1858.). Ove pjesme su dopunjene i tiskane i u Novom Sadu 1870. godine: Slavospjev u čast prečistoj Mariji Djevići Tekijskoj Gospi. Neke Okrugićeve liturgijske i hodočasničke pjesme ušle su u molitvenike: Zdravo Gospo svih kršćana! Čuj naš glas! Ne daj da nas dušman bije; Brani, brani majko nas! – pjevaju i današnji hodočasnici. Po Srijemu i Slavoniji pjevaju se i pojedine njegove

Pjevački zbor HKPD »Jelačić«

božićne pjesme. Betlemaši ih pjevaju pomalo izmijenjene, obilazeći kuću po kuću na Badnjak.

Gosti

U svom je pozdravnom govoru dopredsjednik HKPD »Jelačić« Josip Ursić pozdravio brojne nazočne, te goste – dopredsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća Vladimira Bošnjaka, predsjednika Mjesne zajednice Petrovaradin Petra Mudrog i preč. Stjepana Milera, župnika župe Presvetog križa u Petrovaradinu, te predstavnike medija.

DUBOKI TRAGOVI: Okrugić je u svim mjestima svoga kapelanovanja i župnikovanja ostavio tragove svog skladateljskog umijeća. Na polju crkvene glazbe je bio najplodniji. Stvorio je mnogo crkvenih napjeva, od kojih je dobar dio sačuvan, a neki su vremenom nestali. Crkvene popijevke kojima je napisao i riječi i napjeve, najbolje su se očuvale u Petrovaradinu. Usmena predaja sve tri petrovaradinske crkve ih je sačuvala. Njih je zabilježio skladatelj *Stanislav Preprek*, a kasnije i harmonizirao. Osobito su omiljene Okrugićeve božićne popijevke, koje kada se pjevaju određenim redom, čine njegovu poznatu božićnu misu »Hajdmo, hajdmo«, nazvanu tako prema ulaznoj popijevki te mise.

Prve božićne pjesme objavio je u Zemunu: »Pet novih pjesmica Novorođenom Kralju Isusu Kristu na slavu, a pjevajućoj bogoljubnoj mladeži kao malen božićni darak, posvetio Ilija Okrugić Srijemac, duhovni pomoćnik u Zemunu, tiskom *Vatroslava Dragutina* Soppron 1857. god.« Ka-

snije je izdanje dopunjeno: »Božićni darak s badnjačkom i trikraljevskom koledom i sedam novih pjesama Božića – kralja Isusa Krista slavi, a bogoljubne pjevajuće mladeži božićnoj zabavi posvetio Ilija Okrugić, objavljen u Đakovu 1885. god. Osim božićnih i marijanskih – tekijskih popjevki popularne su i Okrugićeve euharistijske popijevke. Po umjetničkom dojmu i dubini najuspjelija je euharistijska popijevka »Spomeni se«.

Ilija Okrugić Srijemac je bio pobornik jedinstva među južnoslavenskim narodima u Strossmayerovom duhu, kao i ekumenizma među crkvama (Pravoslavnom i Katoličkom). Okrugićevo rodoljublje je bilo slavensko, srijemsko i hrvatsko. O Okrugiću nema napisane iscrpne monografije, ali je njegov život i rad prikazan s različitih aspekata u pojedinim časopisima, knjigama, enciklopedijama i leksikonima, kao i na pojedinim skupovima. Tako je prvi put

u jednom leksikonu prikazan 1900. godine. U »Albumu zaslužnih Hrvata XIX. stoljeća (Zagreb 1900.), od strane *Milana Grolovića*. U biografskom leksikonu »Znameniti i zaslužni Hrvati« odrednicu o Okrugiću napisao je *Velimir Deželić*, (Zagreb 1925.). Našao je mjesta i u Narodnoj enciklopediji srpsko-hrvatsko-slovenačkoj u IV. knjizi (1925.-1929.) pod uredništvom *Stanoja Stanojevića*. *Antun Barac* o Iliji Okrugiću, Mala Prosvetina enciklopedija izašla u Beogradu u 2 odnosno 3 toma, kaže: »Bio je pobornik vjerske tolerancije i srpsko-hrvatske sloge« U »Jugoslovenskom književnom leksikonu« 1971. i 1984. god. Matice srpske u Novom Sadu, *Milo-rad Živančević* je Okrugića predstavio kao stvaraoca bez većeg dara.

Vrlo dobre članke o njemu napisao je profesor *Đura Rajković*. Oni su objavljeni u Glasu ravnice i Klasju naših ravni. *Dr. Jasna Melvinger* je također pisala o Okrugićevu književnom stvaralaštvu, o njegovoj poeziji. O Iliji Okrugiću je pisano na prošlogodišnjem simpoziju u Zemunu 20. - 21. svibnja 2005. Okrugićeva ostavština (rukopisi i pisma) većinom se danas nalaze u ROMS-u, a jedan dio i u Matici Hrvatskoj.

Sagledavši koliko je Ilija Okrugić Srijemac svojim djelom zadužio našu Crkvu, narod i kraj možemo samo s ponosom i ljubavlju ponoviti riječi *Ivana Hranilovića*, njegova biografa, uklesane na Okrugićevoj nadgrobnoj ploči uz tekijsku crkvu:

Svećeniče, pjesniče i družo,
Kakovi se ne rađaju često,
Dva plemena nad grobom ti tuže,
Ponajbolji s tobom im je nesto;
Hrvatska nam naša mila mati,
Ime će ti zlatom okovati.

Večer posvećena Iliji Okrugiću okupila je mnoštvo štovatelja

Iz kuta mladih: Dražen Petrekanić

Zaljubljenik u male gradove

Kad vratim film u nazad, vjerojatno ništa ne bih mijenjao u svom životu, doista sam sretan i zadovoljan

Razgovor vodila: Olga Perušić

Dražen Petrekanić (1979.), potječe iz obitelji prosvjetnih radnika. Osnovnu, srednju ekonomsku školu i studij ekonomije završio je u Subotici. Kad je bio mladi tad još nije primjećivao prednost u tome što su mu roditelji prosvjetni radnici, no kasnije je uvidio kako je to, zbog vremena koje su oni provodili s njim i sa sestrom *Ivanom*, veoma pozitivno. Danas ljudi nemaju vremena ni za što, djeca često odrastaju uz privatne odgojiteljice.

»Mama mi je nastavnica mađarskog jezika, a otac je bio profesor matematike. Stoga, mađarski jezik govorim od malena, a za matematiku mi je trebala pomoć oca, koju sam i dobio. Pokraj svih prednosti, nisam htio poći profesorskim stopama, jer me je više privlačio posao automehaničara. Moj susjed je bio majstor i volio sam provoditi slobodno vrijeme kod njega. Stalno sam se vraćao prljav i umazan od ulja. Moja majka je naravno bila »oduševljena«. U osmom razredu ja sam još uvijek želio biti automehaničar, pa su me roditelji usmjerili da upišem drugu školu, na čemu sam im na koncu danas vrlo zahvalan«, priča naš sugovornik Dražen Petrekanić. Po završetku osnovne škole Dražen je dobio Vukovu diplomu za uspjeh u učenju, te je na nagovor svoje sestre Ivane upisao srednju ekonomsku školu. Ivana je upravo završavala srednju školu, kada ju je Dražen upisivao. Imao je istu razrednicu i skoro sve iste profesore, te su mu često govorili »ti si Ivanin brat, ona je dobra djevojka, pa vjerojatno si i ti dobar učenik«. Tako je stjecao možda neke sitne privilegije, no ipak, trudio se to ne zloupotrebljavati. Normalnim tijekom stvari upisao je Ekonomski fakultet u Subotici, jer mu je bio blizu mjesta stanovanja i imao je određeno predznanje iz srednje škole.

PUTOVANJA: »Sad kada bih vratio film unazad možda bih i upisao druge studije poput turizma ili jezika, ali lako je biti pametan kad prođe vlak, na koncu ipak, nije mi žao niti jedne odluke. Mnogo sam putovao na hodočašća koja je organizirala crkva i to od 1997. godine, za svaki ljetni i zimski susret. U okviru taizeskih susreta proputovao sam skoro cijelu Europu, uzduž i poprijeko. Na tomu daru sam veoma

zahvalan, pogotovu u tim teškim vremenima. Sedam puta sam bio u Taizeu u Francuskoj i svima preporučam da posjetite osobitu kršćansku zajednicu. Na zimskim susretima vidio sam Beč, Milano, Varšavu, Barcelonu, Budimpeštu, Pariz i Lisabon«, ističe Dražen Petrekanić. Prilikom mnogobrojnih susreta mladeži, Dražen je stekao prijatelje s kojima je još uvijek u kontaktu, isto kao što je to slučaj s prijateljima s kojima je putovao iz Subotice i okolice. Godine 2002. Dražen je sa skupinom mladih hodočasnika trebao putovati na susret s Papom, u povodu Svjetskog dana mladih, u Kanadu. Draženova majka se bavi izradom umjetničkih radova u tehnici slame i imala je narudžbe u Kana-

Kod nas polako dolaze ti standardi, a naš sugovornik Dražen se nada, kako tu ipak vlada jači mentalitet, te se nećemo brzo dati tim promjenama.

»Ljudi su mi u metrou pričali svoje najintimnije probleme, to dovoljno govori kako ljudi tamo nemaju dovoljno vremena pričati sa svojim prijateljima, već nekom neznancu pričaju o svojim problemima sa ženom ili djecom. Svuda bih otišao turistički, ali drugdje živjeti ne bih volio«, ističe naš sugovornik.

POSAO: Dražen sada ima odličan posao komercijalista u »Rotografici« i jako je zadovoljan. »Radim u tiskari koja tiska isključivo visokotiražne novine i časopise, primjerice 'Ljepota i zdravlje', 'Bravo', 'Sat plus', 'Vrele gume' i druge.

Moj je posao traženje kupaca, te sastavljanje faktura i ugovora. Najveći je fokus ovoga posla na dobroj komunikaciji s kupcima«, kaže Dražen Petrekanić. Sgledavajući koliko su mu studije pomogle u sadašnjem radu, Dražen može reći kako mu to znanje i nije bilo od velike pomoći. Dražen se oprobao i u radu na radiju. Sestra mu je zaposlena u hrvatskom uredništvu Radio Subotice i tu je i on ispomagao u pripremi, a i izravno je išao u program. Preko ljeta je radio više, pripremao priloge i tekstove za čitanje. Poslije vojske Dražen se zaposlio u jednom građevinskom poduzeću.

Prije je aktivno posjećivao tribine mladih u Katoličkom krugu pri crkvi, gdje je upoznao mnogo mladih. Pokraj posla nalazi

vremena za djevojku, prijatelje i sport. Od svoje sedme godine pa sve do vojske Dražen je igrao nogomet, a sada igra u dvorani mali nogomet. Često putuje poslovno, prošli je vikend bio u Čakovcu, a prije dva tjedna bio je na susretu mladih u Puli. »Kad vratim film u nazad, vjerojatno ništa ne bih mijenjao u životu, zaista sam sretan i zadovoljan. Kao i drugi mladi i Dražen teži stvoriti svoj dom tj. obitelj, jer je i sam odrastao u lijepoj i sretnoj obitelji. Svi ga već pitaju kad će se ženiti, ima diplomu, posao, kuću, riješio se vojne obveze... Naš sugovornik ipak smatra, kako ne treba žuriti, jer to nije tako mali korak u životu. Među neostvarenim željama mu je još posjet Pragu i Egiptu.

di, te je to bila odlična prigoda isporučiti radove. Hodočašće je, nažalost, bilo otkazano. Dražen je i pored teške situacije u državi, uspio dobiti vizu, omogućiti si put i smještaj, te je krenuo u avanturu.

»To je za mene bilo veliko iskustvo, tada sam prvi put letio zrakoplovom. Boravio sam u Torontu dva tjedna. Vidio sam kako je jedina pozitivna strana tog načina života materijalni aspekt. Upoznao sam mnogo ljudi, tamo su 90 posto stanovnika došljaci iz drugih država i mnogi jedva čekaju da se vrte svojim zemljama podrijetla. Tamo ljudi rade 'od jutra do sutra' i nemaju vremena za obiteljski život, niti za prijatelje. Ljudi počinju živjeti kao roboti«, pojašnjava Dražen Petrekanić.

ETO PINKA I U HRVATSKOJ

Vlasnik srpske televizijske kuće TV Pink Željko Mitrović zainteresiran je za kupnju nekog od hrvatskih elektronskih medija.

Iako je sve na »dugačku štapu«, kako doznaje Business.hr od generalne PR menadžerice televizije Pink Tatjane Vojtehovski Stevanov, srpska medijska kuća zainteresirana je prije svega za neku od hrvatskih televizija.

»Naš se program putem satelita vidi od Australije do Kanade, a imamo zemaljske televizije i u Bosni i Hercegovini te Crnoj Gori. Svjesni smo toga da je vrijeme za širenje i u tom smo smislu zainteresirani i za hrvatsko tržište«, kaže Tatjana Vojtehovski Stevanov.

Ako se projekt, koji je tek u idejnoj fazi, realizira, hrvatski gledatelji mogu očekivati jednaku kvalitetu programa i standarde kao i u ostalim zemljama gdje posluje Pink. »U programu imamo svega – dokumentarnog, kulturnog, serijskog, filmskog i drugog programa, pa gledatelji mogu očekivati ozbiljan televizijski projekt«, kažu u Pinku. Večernji list, 25. svibnja

IVANIN PRVI KRUG

Ne znam voziti auto, no bez brige, mislim da neću imati problema s pronalaženjem vozača.

Za početak ću ga dobro provozati po svojim Vodicama, a poslije... tko zna? Ivana Ergić, nova miss Hrvatske, Večernji list, 27. svibnja

ĆIRILIČNA GAY PARADA

Naziv ovogodišnjeg gay pridea u Zagrebu, kao i simboli koji krase njegov logo i plakat izazvali su oštro protivljenje većeg dijela LGBT zajednice. Skup znakovita naziva Internacionala pride predstavlja se ćiriličnim naslovom i zvijezdom petokrakom što, zna li se da su među organizatorima i oni iz država bivše Jugoslavije, u mnogima priziva omraženu ideologiju s ovih prostora.

Na forumu potrala gay.hr već danima traju polemike zbog petokrake na plakatu manifestacije, a antipride ozračje unutar gay zajednice rezultiralo je i peticijom za ukidanje gay pri-

dea. Autori web stranice prideoporba.org pozivaju hrvatske homoseksualce na bojkot manifestacije, koju smatraju sramotnom. Stotinjak okupljenih nosi zvijezdu petokraku, drže stisnutu desnu šaku uz sljepoočnicu i pjevaju Internacionalu, okruženi s 500 policajaca.

Dečki odjeveni u suknje, cure zaljubljene u Carlu del Ponte, razgolićeni muškarci i žene, osobe maskirane u svećenike s natpisom »Bad religion« i prekrštenim križem. Takvu sliku šalje gay pride, a to je daleko od stila života većine homoseksualnih osoba. Prikazivanje »pravog« lica ne staje tu, cijela je parada obilježena gomilom političkih stavova: od feminističkog pokreta, komunizma, antiglobalizma, prava životinja sve do nacionalizma. Toliko o političkoj neutralnosti i borbi za »naša« prava ogorčeni su u pride oporbi. Večernji list, 27. svibnja

NOGOMET OPASAN PO ZDRAVLJE

Medicinski stručnjaci upozorili su da bi gledanje nekih utakmica na Svjetskom nogometnom prvenstvu moglo biti opasno za zdravlje, pogotovo kada je riječ o osobama sa srčanim tegobama.

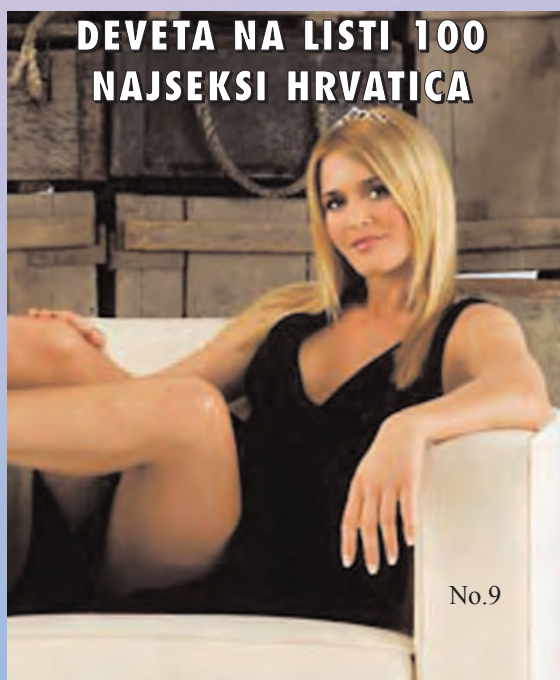
Tijekom svake svjetske smotre nogometa dolazi do porasta različitih zdravstvenih problema povezanih s gledanjem utakmica. Primjerice, na dan kada je Engleska 1998. godine izgubila od Argentine na jedanaesterce, broj srčanih udara u toj zemlji porastao je za 25 posto.

Drugo istraživanje provedeno u Nizozemskoj također je ukazalo da posebno dramatične utakmice donose priličan porast broja

slučajeva zatajenja srca, depresije, samoozljeđivanja, kućnog nasilja, pa čak i samoubojstava. U vrijeme svjetskog prvenstva dolazi i do velikog porasta konzumacije alkohola, cigareta i nezdrave hrane u mnogim zemljama i ono predstavlja ozbiljni rizik za zdravlje mnogih osoba, piše stručni časopis British Medical Journal i preporuča da FIFA zbog 'interesa općeg zdravlja' ukine propis prema kojem se neriješene utakmice nakon produžetaka moraju odlučivati izvođenjem jedanaesteraca... T-Portal, 23. svibnja

DEVETA NA LISTI 100 NAJSEKSI HRVATICA

No.9

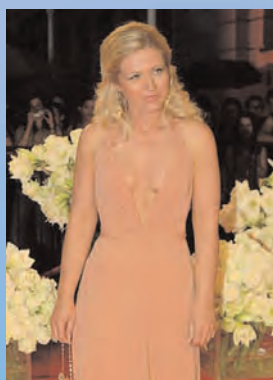
Lana Pavić je pravo iznenađenje kola, i njen skok sa 82. na 9. mjesto, skriva duboku medijsku istinu i pouku da tako zgodna cura s takvim repom u tračerskim magazinima i autentičnom skandaloznom reputacijom, nema pravu konkurenciju, ako se ne gleda samo ljepota, nego ukupni celeb-potencijal, po kojemu su joj zasad superiorne samo Severina i Nikolina. Bit će tu još vraga!

U TRENDU SU – DEKOLTEI

Časopis Story na doista je glamurozan način proslavio svoj četvrti rođendan, partyjem na kojem se okupio hrvatski svijet slavnih. Drugi mediji pristup su imali samo na crveni tepih ispred muzeja Mimara, dok je sama zabava bila rezervirana za novinare Storyja i RTL-a.

Uzvanici su uglavnom poštovali pravila odijevanja za glamurozne događaje, a sudeći po odjeći nazočnim dama u trendu su grudi. Nose se neočekivani dekoltei, čak i tamo gdje bi primjerenije bilo sakriti ili podići.

Gotovo nevjerovatno kako lijepa i mlada djevojka u pogrešnoj haljini može izgledati – baš kao Jovanka.

Barbara Kolar

Barbari ovaj put pripada titula rijetko dobro odjevene žene

Đanić Kristina i Giuliano

Ravno s Derbija stigao je Giuliano i trenirkom upropastio pojavljivanje vlastite supruge

Bojana Gregorić

Za Bojanin dekolte »kriv« je sinčić

Maja Šuput

Kao da je prepisivala od Janice Kostelić – plavo, sjajno i s vrtoglavim dekolteom u kojem Maja sada ima što pokazati

Barbara Vicković

Mnogo bi bolje izgledala u manje ispranoj boji

Nina Badrić

Vrtoglav dekolte na Nininoj srebrnoj haljini nipošto nije laskav

Aleksandra Grdić

Nakon Severine crveno je postala opasna boja, ali bivša je missica nosi odlično

Josipa Lisac

Josipa ostaje dosljedna sebi – ovog puta u izdanju jedne gejše

BOLJE GROB NEGO DEBEO

Oko 50 posto ljudi bi se radije odreklo jedne godine života nego da ima preveliku tjelesnu masu, utvrdili su istraživanjem znanstvenici s Yalea. Od 4000 ispitanika njih 15 do 30 posto izjavilo je kako bi ih raspad braka i nemogućnost da imaju djecu pogodili manje od eventualne pretilosti. Jednako toliko bi ih radije bilo deprimirano ili ovisno o alkoholu nego pretilo, a 5 posto ispitanika bi umjesto da budu pretili radije izgubilo ruku ili nogu, dok bi 4 posto radije bilo slijepo. Internet monitor, 23. svibnja

Tri subotičke osnovne škole sudjelovale na Smotri učeničkih zadruga u Jagodini

Vratili se kući s priznanjima

U organizaciji Saveza učeničkih zadruga Srbije, u Jagodini je od 25. do 27. svibnja održana 14. Smotra učeničkih zadruga Republike Srbije na kojoj su sudjelovale i tri osnovne škole iz subotičke Općine – OŠ »Ivan Milutinović«, OŠ »István Szécsényi« i OŠ »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Za pokazane rezultate u svim dijelovima Smotre ovom prigodom dodijeljeno je oko 120 priznanja. Članovima učeničke zadruge OŠ »Ivan Milutinović« dodijeljena su priznanja za proizvodnju komposta i za radu predmeta od slame, sudionicima Smotre iz OŠ »Matija Gubec« za najljepši štand i za ukrasne predmete od slame, dok su učenici OŠ »István Szécsényi« dobili priznanja za automodelarstvo, ukrasne baterije i multimedijalnu prezentaciju.

Također, priznanje za pokazane rezultate učenika u praktičnom radu ponijela je, među ostalim, i OŠ »Matija Gubec«, dok

Na najljepšem štandu

je za najbolje predstavljene rezultate rada učeničke zadruge putem izvješća priznanje pripalo OŠ »Ivan Milutinović«. Na osnovu ukupnih rezultata u realizaciji cijelog programa Smotre, priznanje organizatora koje dodjeljuje središnji žiri, dobilo je 17 škola, među kojima i OŠ »István Szécsényi«.

Na testu znanja koji je održan u petak 26. svibnja, po broju osvojenih poena 11. mjesto zauzela je *Jelena Kovač* iz OŠ »Ivan Milutinović«, 23. mjesto pripalo je *Vesni Milenković* iz OŠ »István Szécsényi«, dok je 26. mjesto zauzela *Dajana Sloboda* učenica OŠ »Matija Gubec« iz Tavankuta.

Na ovogodišnjoj Smotri sudjelovalo je 15 osnovnih, 23 srednje i 7 specijalnih škola s teritorija Srbije.

D. B. P.

Održana Skupština Euroregije DKMT Prekogranični projekti

U subotu 27. svibnja u Kanjiži je održana sjednica Skupštine euroregionalne suradnje Dunav-Kriš-Moriš-Tisa. Sjednicom je predsjedavao potpredsjednik Izvršnog vijeća AP Vojvodine i nacionalni koordinator za DKMT *dr. Tihomir Simić*, a Suboticu, koja je punopravni član Skupštine, predstavljao je zamjenik predsjednika Općine *Petar Kuntić*. Među ostalim Skupština je usvojila izvještaj rukovoditelja ovog javnog društva *Eszter Ane Csokasi* o aktivnostima u proteklom periodu. U periodu od svibnja 2005. do 2006. godine javno društvo DKMT je ostvarilo više projekata financiranih iz fondova Europske unije, a pred realizacijom su projekti ERIC-regionalni informacijski centar i Formiranje tematskih turističkih putnih pravaca u ovoj Euroregiji. U okviru ovog projekta razvijat će se tematski putni pravci zdravstvenog, banjskog i termalnog turizma, zatim »putovi secesije, folklora, industrijskih objekata i spomenika kulture« u cilju razvoja pograničnog turizma.

U okviru regionalne suradnje DKMT formirane su i nove radne grupe za poljoprivredu, turizam, transgranične industrijske parkove, transgranično zdravstvo i omladinsku regionalnu suradnju. Skupština je razmatrala i prijedloge projekata članica Euroregionalne suradnje, među kojima i niz projekata iz Subotice namijenjenih razvoju farmerstva.

J. D.

Centar za informiranje i savjetovanje građana u slučajevima diskriminacije Sustavno rješavati probleme

Šestoga lipnja počinje s radom centar za informiranje i savjetovanje građana u slučajevima diskriminacije. Centar će raditi u prostorijama Ženskog centra za demokraciju i ljudska prava, u Ulici Đure Đakovića br. 23. na prvom katu, svakog utorka, srijede i četvrtka od 17 do 19 sati (tel/faks: 557-399).

Centar za informiranje i savjetovanje građana u slučajevima diskriminacije jedan je od sedam centara istog tipa koji su upravo počeli raditi u okviru regionalnog projekta u cilju unapređenja mehanizama za ravnopravne mogućnosti na lokalnoj razini u Bugarskoj, Makedoniji i Srbiji. Radi se o inicijativi Bugarske fondacije za rodna istraživanja iz Sofije sa svojim partnerskim organizacijama u Srbiji (Ženski centar za demokraciju i ljudska prava, Subotica) i Makedoniji (Helsinški komitet za ljudska prava Makedonije, Skoplje).

Cilj je da se pomogne inkorporiranje antidiskriminacionih politika i programa u politiku na općinskoj razini, te da se podrži donošenje antidiskriminacijskog zakona uz efikasne mehanizme za njegovo provođenje na nacionalnoj razini, osigura bolja zaštita prava građana i nadzor nad primjenom antidiskriminacijske legistative i mjera na lokalnoj razini.

U slučajevima izloženosti diskriminaciji zbog osobnog svojstva po bilo kom osnovu (na primjer, diskriminacije prilikom upošljavanja zbog dobi ili spola) građani se mogu obratiti za savjet Centru. Članice Centra će razmotriti svaki pojedinačni slučaj, dati informaciju gdje i kome da se obrate, te upoznati lokalnog i pokrajinskog ombudsmana s ovim slučajevima. Ured pokrajinskog ombudsmana je podržala ovu aktivnost, tako da će se slučajevi diskriminacije i prijedlozi za njihovo sustavno rješavanje prosljeđivati ombudsmanu.

J. D.

U Tavankutu u subotu održana manifestacija »Biseri Tavankuta«

Šampioni pomažu sport

Veterani FK »Tavankut« su u subotu 27. svibnja organizirali manifestaciju pod nazivom »Biseri Tavankuta«, s ciljem upoznavanja šire javnosti s tavankutskim sportskim šampionima i prikupljanja pomoći za sport u ovom mjestu.

Manifestacija je počela otvorenjem prodajne izložbe slika *Geze Šeteta*, od koje je prihod namijenjen unapređenju sporta u Tavankutu. Potom, u 15 sati, omladinski

državni prvak i europski prvak u brzopoznom šahu *Balint Nađ Hedeši* odigrao je simultanku na deset tabli. Svoje fotografije, pehare, medalje i priznanja sa sudjelovanja na različitim sportskim manifestacijama prikazali su međunarodni nogometaš sudac *Dragomir Tanović*, maratonac *Grgo Skenderović* (koji je istrčao 40 svjetskih maratona), te *Zlatko Tumbas* vlasnik *Fantastika Lobella*, najboljeg kasačkog konja

u klasi trogodišnjak prošle godine u SiCG. Na manifestaciji su bili nazočni i član AK »Spartak« *Seid Mujanović*, te *Darko Letić*, talentirani nogometaš, koji je ovom prigodom prikazao svoje umijeće u sviranju harmonike, i to ne bez razloga, budući da je državni i europski prvak u sviranju spomenutog instrumenta.

U sklopu manifestacije, u 16 sati odigrana je nogometna utakmica između veterana FK »Spartaka« i FK »Tavankuta«.

D. B. P.

Hoće li biti proširenja programa na hrvatskom jeziku na Radio Subotici?

Odluka se čeka godinama

Ukoliko nakon usuglašavanja osnivač usvoji prijedlog radne skupine za analizu programske sheme, informativni program na hrvatskom jeziku bit će proširen dnevno za jedan sat

Na posljednjoj sjednici Skupštine Općine Subotica, održane 24. svibnja, vijećnici su, među ostalim, dali suglasnost i na Program poslovanja Javnog poduzeća Radio Subotica za 2006. godinu. Kao što je poznato, rok za privatizaciju lokalnih elektroničkih medija istječe 31. prosinca 2007. i za sada, budući da se još uvijek ne zna kako i kada će se transformacija lokalnog radija i završiti, tri redakcije nastavljaju raditi po starom. Emitira se cjelodnevni program na mađarskom jeziku na frekvenciji 89,6 FM, te cjelodnevni program na srpskom i program na hrvatskom od 18 do 21 sati na istoj frekvenciji, 91,5 Mhz FM.

Dopredsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i skupštinski vijećnik *Franjo Vujkov* na ovoj je sjednici ponovno iznio stav stranke, da je termin hrvatskog programa vrlo nepovoljan te da je nužno i zbog toga produljiti vrijeme trajanja. »Svih ovih godina postojala su obećanja, međutim do sada to pitanje nije riješeno«, kazao je nakon sjednice Vujkov, koji je kao član prethodnog saziva Upravnog odbora Radija postavljao ovaj zahtjev. Iako je postojala načelna suglasnost, sve se međutim na tome i završilo.

PRODULJENJE U NAPOMENI: Usvojenim programom je tako i dalje predviđeno emitiranje dnevnog informativnog programa na srpskom i mađarskom jeziku u trajanju od 4745 sati. Program na hrvatskom se, prema utvrđenoj shemi, također odvija kao i prethodna dva u 365 dana, ali samo u večernjem terminu od 19 do 21 sati u ukupnom trajanju od 730 sati na frekvenciji na kojoj se emitira program na srpskom jeziku.

Program Radio Subotice, koji je usvojen, uključuje i jednu napomenu u kojoj se kaže kako su moguće naknadne promjene u programskim shemama. Naime, navodi se kako će, ukoliko nakon usuglašavanja osnivač usvoji prijedlog radne skupine za analizu programske sheme, informativni program na hrvatskom jeziku biti proširen dnevno za jedan sat a da će se za isto razmjerno umanjiti duljina programa na srpskom jeziku.

Zamjenik predsjednika Upravnog odbora JP Radio Subotice *Petar Horvacki* kaže kako je ovo pitanje ponovno pokrenuo na sjednici u veljači ove godine, jer je smatrao neprihvatljivim da se program na hrvatskom jeziku emitira samo dva sata i to u vrlo nepovoljnom večernjem terminu. Horvacki je tada predložio da se formira

radna skupina za analizu programske sheme, što je i učinjeno. Radna skupina, koju su činili glavni urednici sva tri programa, tri člana Upravnog odbora i ravnatelj poduzeća, zaključila je kako je najbolje da se program na hrvatskom emitira od 18 do 21 sati, s čime se i redakcija na srpskom jeziku složila. Kako kaže Horvacki, zaključeno je na Upravnom odboru da će se predsjednik Upravnog odbora dopisom obratiti osnivaču te da će, ako se osnivač složiti, Upravni odbor donijeti odluku o izmjeni programske sheme.

vremenom, kad se krene u operacionalizaciju te inicijative, uveli i neke nove emisije i rubrike koje ne bi bile previše opterećujuće ali koje su značajne za našu zajednicu u informativnom ili edukativnom smislu«, kaže glavna urednica programa. Ona dodaje i kako trenutačno, po zakonu, »ne možemo upošljavati nove kadrove, ali smo zatražili mogućnost angažiranja i financiranja više vanjskih suradnika jer ćemo ih trebati, ako ništa drugo, ono zbog glazbe jer ćemo je imati više«. Kako kaže, već i prema sadašnjem pravilniku o siste-

Redakcija programa na hrvatskom jeziku na Radio Subotici

»Do 6. lipnja, kada se održava sljedeći sastanak Upravnog odbora Radio Subotice, očekujem da ćemo imati odgovor osnivača na temelju kojega ćemo moći donijeti odluku o izmjeni programske sheme«, kaže Horvacki.

STAV UREDNICE I HNV-a: Glavna urednica programa na hrvatskom jeziku *Ljiljana Dulić* kaže kako redakciji proširenje u ovom trenutku odgovara, premda se nisu posebno pripremali za to. Najvažniji »dobitak« za slušatelje programa na hrvatskom jeziku bio bi u tome što bi se informativni blok prebacio na 18 sati, »a to je našim slušateljima prihvatljivije, jer tu još nemamo konkurenciju u drugim informativnim programima, pa bi u tom slučaju on išao i prije B92 koji ima najraniji Dnevnik u 18 i 30«, kaže Dulićeva. S druge strane »s obzirom da nam je program prilično opterećen govornim emisijama i u ta dva sata u prosjeku je 60 do 70 posto govornih sadržaja, u početku bi se išlo na to da se program rastereti s više glazbe. Sigurno bi

matizaciji imaju mogućnost uposliti glazbenog urednika na pola radnog vremena, ali hoće li se to dogoditi nema informacija jer i za takve promjene osnivač mora dati suglasnost.

I na kraju, za ovu problematiku, mada ne izravno, može biti relevantan i stav Hrvatskog nacionalnog vijeća. Naime, budući da je osnivač Radija SO Subotica, ona je nadležna i za donošenje svih odluka, ali s druge strane u nadležnosti je HNV-a i informiranje hrvatske nacionalne manjine na materinjem jeziku. Predsjednik HNV-a *Josip Pekanović* kaže, kako trenutačno HNV prvenstveni interes vidi u tome da se dobije pristup Radio Novom Sadu, kojim bi se »pokrio najveći dio hrvatske populacije u državi«. U tom pravcu je, kaže Pekanović, i inicirana akcija za pokretanje polusatne emisije na Radio Novom Sadu za što je i dobivena suglasnost čelnictva te medijske kuće, tako da je iz ugla Vijeća to prioritet.

J. Dulić

Hodočašće Srijemskog vikarijata u Nacionalno svetište Majke Božje Bistričke

Prigoda da ohrabrimo jedni druge

*Hodočasnici iz svih srijemskih župa na Nacionalnom svetištu * Pred nama su veliki izazovi, ne znamo što nas čeka u budućnosti, ali zato smo ovdje kako bi molili da nas prati nebeska majka, rekao biskup mons. Đuro Gašparović*

Piše: Zlatko Žužić

Marijansko svetište Marija Bistrica

U subotu 27. svibnja, oko 300 hodočasnika iz 29 srijemskih župa, predstavljajući oko 50 tisuća vjernika, pohodilo je Nacionalno svetište u Mariji Bistrici.

Misu u Crkvi blaženog Alojzija Stepinca predvodio je pomoćni biskup đakovački i srijemski i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović, a koncelebriralo je šest nazočnih srijemskih svećenika i hodočasnici iz Srijema.

SVI KOD KUĆE: »Ovdje smo svi kod kuće, ovo je Marijin dom, ovo je dom Majke Božje Bistričke«, rekao je u pozdravnom govoru bistrički župnik Zlatko Koren i prenio osobite pozdrave zagrebačkog nadbiskupa, kardinala Josipa Bozanića srijemskim hodočasnicima:

»Primio sam obavijest o hodočašću vjernika srijemskog vikarijata zajedno s ostalim hodočasnicima u Mariju Bistricu 27. svibnja ove godine. Srdačno pozdravljam preuzvišenog mons. Đuru Gašparovića, pomoćnog biskupa đakovačkog i srijemskog i generalnog vikara za Srijem. U mo-

litvenom zajedništvu sa svećenicima i drugim vjernicima iz Srijema te onima iz drugih dijelova domovine, želim svakome pojedino izraziti svoju blizinu. Naša hodočašća simbol su hodočašća Crkve kroz povijest u vječnu domovinu, gdje će Bog biti svjetlost vjere. Hrvatska marijanska pobožnost na kojoj je poticao i primjerom svjedočio veliki bistrički hodočasnik, blaženi Alojzije Stepinac, umnažala je vjeru našeg naroda te su marijanska svetišta ognjišta vjere i u najtežim trenucima naše povijesti. Neka i vama, Majka Božja Bistrička bude dobra mati te primi vaše molitve, prošnje i želje. Na sve sudionike ovog hodočašća od srca zaklinjem blagoslov Boga te zagovor Majke Božje Bistričke i blaženog Alojzija Stepinca.«

ZAHVALA: Nakon pročitane poruke kardinala Josipa Bozanića pomoćni biskup đakovački i srijemski i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović u homiliji je govorio o osobi po kojoj je došlo spasenje, o Isusovoj majci, Blaženoj Djevici Mariji.

»Dok je Isus Krist trpio i visio na križu pogledao je Mariju i rekao: 'Ženo, evo ti sina!', pokazujući na Ivana 'Ivane, evo ti majke!' Tako smo u Mariji i mi dobili Nju za majku, u Ivanu postali smo i mi oni koji smo dobili majku. Ustrajala je blažena Marija u vjeri, unatoč kušnjama njenog svakodnevnog života. Braćo i sestre, evo to je primjer i poziv za svakoga od nas da uvijek pred očima imamo Evanđelje, da spoznamo kako Bogu ništa nije nemoguće i da Bog sigurno i od nas ne traži ništa nemoguće, nego uvijek ono što mi možemo učiniti, uz povjerenje da će nas On uvijek pratiti u ostvarenju onog što On od nas traži. To je ono povjerenje koje i mi vjernici imamo, povjerenje da nikad nećemo ostaviti Boga, da nikada nećemo izbjegavati moliti i tražiti zagovor od Blažene Djevice Marije. Braćo i sestre, nije nam lako u životu. Imali smo, imamo i imat ćemo problema i poteškoća u svom ljudskom životu, ali isto tako i u svom kršćanskom životu. Kolike su naše obitelji u krizi vjere, u krizi sloge, u krizi zajedništva, u krizi ljubavi? Kolika su djeca možda prepuštena samome sebi, možda daleko od svojih najbližih, od svojih obitelji? Koliko mladih traže smisao života, put prema Isusu Kristu, prema tom idealu koji je neprolazan, iako su svi ideali prolazni? Kolike su naše župe u Srijemu, a vjerujem i drugdje, u krizi i koliko se osipaju obitelji koje polako nestaju? Vidite da imamo zašto moliti, imamo i za nas same zašto moliti. Pred nama su veliki izazovi, ne znamo što nas čeka u budućnosti, ali zato smo ovdje kako bi molili da nas prati nebeska majka, da nas prati Isus Krist, a Ona neka nas kod Njega zagovara. Nama je ta pomoć potrebna. Ovo je sada prilika da joj se obratimo, da je za nešto zamolimo, a ako je nemamo za što zamoliti, onda da joj zahvalimo za sve što je učinila u našem kršćanskom životu«, završio je svoje obraćanje brojnim vjernicima biskup Gašparović.

NAROD KOJI PRAŠTA: Po svršetku mise Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata organizirala je osv-

ježenje za brojne srijemske hodočasnike. Predsjednik te udruge *Mato Jurić* izrazio je veliko zadovoljstvo ponovnim okupljanjem svih Srijemaca, jer je »ljubav prema Bogu, čovjeku i ravnicu duboko usađena u korijenje nas Srijemaca. Nakon masovnog egzodusa hrvatskog naroda iz Srijema, još jednom se potvrđuje da smo narod koji prašta, ali ne zaboravlja, narod koji nalazi snage, vitalnosti i vjere u bolje sutra, narod koji iz pepela gradi, stvara, niče i živi za buduće naraštaje«.

Za »Hrvatsku riječ« svoje dojmove iznio je i biskup mons. Đuro Gašparović:

»Izuzetno mi je drago što su se svi Srijemci, oni koji su ostali živjeti u Srijemu i oni koji su se doseli u Hrvatsku, po drugi put okupili na jednom mjestu, u nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke. Naravno da je tužno sjetiti se onoga što se dogodilo u nedavnoj prošlosti, ali mi je drag ovaj susret, kada zajedno izmjenjujemo naše uspomene i ohrabrujemo jedni druge, svjesni da našu budućnost moramo tražiti u našem zajedništvu«, rekao je biskup Gašparović i dodao kako je ovo hodočašće Vikarijata srijemskog postalo tradicionalno i da će svake godine posljednja subota u mjesecu svibnju biti dan hodočašća iz Srijema u Mariju Bistricu.

IZ GODINE U GODINU SVE BOLJE: Prečasni *Marko Kljajić*, koji je sada župnik u Surčinu, nadovezao se kako je ovo drugo hodočašće srijemskog vikarijata Nacionalnom svetištu Mariji Bistrici brojnije i bolje

Misu u Crkvi blaženog Alojzija Stepinca predvodio mons. Đuro Gašparović

organizirano te izrazio nadu da će svake godine biti sve bolje i bolje. »Mislim da i ovdje skupljamo snagu kako bi je prenijeli u naš Srijem, našem narodu«, dodao je prečasni Kljajić.

Prečasni *Jozo Duspara*, koji je prošle godine u Zemunu zamijenio nakon 28 godina župnika *Antuna Kolarevića*, također nije krio svoje zadovoljstvo ovim događajem:

»Oduševljen sam i mislim da s ovom

praksom treba nastaviti jer to u prvom redu zbližava ljude, duhovno ih krijepljuje i obnavlja, ali ih i još bolje povezuje s Hrvatskom. Mnogo naših vjernika nije ni znalo za ovo hodočasničko mjesto u Mariji Bistrici, a sada je to već postalo naše tradicionalno jednogodišnje okupljanje. Mišljenja sam da i ubuduće treba forsirati ove susrete, a danas je pokrenuta i inicijativa da župnici župa u Hrvatskoj, u kojima je i znatan broj izbjeglih Hrvata iz Srijema (Zagrebačka nadbiskupija, Požeška, Đakovačka...), animiraju vjernike kako bi i oni ovaj dan hodočastili u Mariju Bistricu te bi ovo okupljanje postalo najveći skup iseljenih Hrvata iz Srijema i nas koji smo ostali u njemu. Pozivam sve da pomognu u realizaciji ove ideje, uključujući i Udrugu protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, na čelu s Matom Jurićem.«

Mara Nilić iz Hrtkovaca i *Vera Aćimović* iz Novog Beograda rekle su nam, razgledavajući suvenire na prostranom trgu ispred crkve u Mariji Bistrici, da su prvi put ove godine na hodočašću i da je prekrasno vidjeti cijeli Srijem na jednom mjestu.

Nakon pohoda Nacionalnom svetištu u Mariji Bistrici i kratkog odmora, srijemski su se hodočasnici uputili u Zagreb gdje su pohodili zagrebačku prvolostnicu i grob blaženog Alojzija Stepinca te potom prošetali hrvatskom metropolom i susreli se s rodbinom i prijateljima, koji su odselili iz Srijema tijekom ratnih zbivanja devedesetih godina.

Hodočasnici iz Srijema na misi

U Postirama na otoku Braču

I Somborci na Nazorovim danima

Veoma dobro pripremljena i izvedena dječja predstava »Bijeli jelen«, prema književnom djelu Vladimira Nazora a u režiji Marije Šeremešić, pobrala je pljesak i izazvala ushićenje mnogobrojne publike

Piše: Zoran Čota

Prosvjetno-kulturna manifestacija XI. Nazorovi dani u povodu 130. obljetnice rođenja *Vladimira Nazora* održani su u Postirama na otoku Braču od 25. do 28. svibnja, pod pokroviteljstvom Hrvatskoga sabora. U programu obilježavanja jubileja sudionici su položili vijenac i cvijeće na rodnu kuću i bistu Vladimira

Nazora a ispred kuće na rivi učenici gimnazije »Vladimir Nazor« iz Zadra izveli su scenski prikaz književnikovog djela »Voda«.

Dan rođenja pjesnika kao dan osnovne škole »Vladimir Nazor« u Postirama obilježili su u programu i škole iz Zagreba i Splita, kao i Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo

»Vladimir Nazor« iz Sombora. **PREDSTAVE I ZNANSTVENI SKUP:** Recitatorice *Emina Firanj*, *Dejana Jakšić* i *Lea Jeftić* obogatile su program stihovima pjesnika, a na somborskom štandu koji je uredila *Marija Šeremešić* priređena je izložba vezova i slikarskih radova članova, kao i dosadašnja nakladnička djelatnost

Društva, gastronomskih specijaliteta iz Bačke s velikom slavljeničkom tortom namijenjenom domaćinima a sve začinjeno glazbom somborskih tamburaša.

Na ljetnoj pozornici hotela »Pastura« HKUD »Vladimir Nazor« priredilo je kulturno-umjetnički i zabavni program. *Andrija Biličić*, ravnatelj

Članovi HKUD »Vladimir Nazor« na XI. Nazorovim danima u Postirama na Braču

Plaketu »Vladimir Nazor« u ime Somboraca primio Šima Raić

Osnovne škole »Vladimir Nazor« iz Postira i predsjednik Organizacijskog odbora »Nazorovi dani« zahvalio se na sudjelovanju HKUD-u »Vladimir Nazor« iz Sombora i govorio o značaju obljetnice rođenja Vladimira Nazora. Predsjednik »Nazora« iz Sombora *Šima Raić* je govorio o povijesti i aktivnostima Društva i proslavi 70. obljetnice ove godine i zahvalio na pozivu. Izvedena je premijera dječje predstave »Bijeli jelen«, prema književnom djelu Vladimira Nazora za koju je scenarij sačinio *Luko Paljetak*, scenografiju *Peter Mraković* u režiji Marije Šeremešić i u izvedbi dramske skupine Društva. Veoma dobro pripremljena i izvedena predstava pobrala je pljesak i iziazvala ushićenje mnogobrojne publike.

Autorske stihove o Vladimiru Nazoru kazivao je *Antun Kovač*. Članovi folklorne sekcije pod vodstvom pročelnika *Željka Kolara* izveli su »Bunjevačke igre iz Sombora i okolice« u pratnji tamburaškog orkestra. Stručno-znanstveni skup povodom 130. obljetnice rođenja na temu »Vladimir Na-

zor – pjesnik mediteranskog nadahnuća« okupio je eminentne stručnjake i znanstvenike među kojima su bili dr. *Nedjeljko Mihanović*, dr. *Ivo Škarić*, akademici *Tonko Maroević* i *Josip Bratulić* i drugi.

PLAKETA ZA SOMBORCE: Članovi HKUD »Vladimir Nazor« posjetili su obiteljsku

kuću Vladimira Nazora u Bobovišću na moru gdje je navise živio i boravio, gdje se uvijek rado vraćao i nalazio inspiraciju za stvaralaštvo, ljubav prema otoku Braču, moru, težacima, ribarima, lozi, maslini... U prostorijama je sačuvan namještaj, radni stol, predmeti, obiteljske fotografije, knjige o

čemu se stara praunuka Vladimira Nazora sveučilišna profesorica iz Zagreba *Olga Perić*, koja je uručila dar predsjedniku Društva Šimi Raiću, najnovije izdanje pjesnikovih djela tiskanih povodom 130. obljetnice rođenja.

Putovanje po najnaseljenijem otoku u Hrvatskoj i trećem po površini nastavljeno je izletom na Vidovu goru, najviši otočki vrh Hrvatske, 778 metara iznad mora. Na krovu Jadrana s kojega pogled dopire na većinu hrvatskih otoka i do Talijanske obale dominira ogromna mramorna ploča s uklesanim stihovima pjesme »Brač« Vladimira Nazora. Vezanost Bračana za velikog književnika oslikavaju riječi akademika *Tonka Maroevića* sa znanstvenog skupa, da »Nazorova misao i djelo vječno živi i da je sada zauvijek vraćen svomu hrvatskomu rodu i bračkomu školju«.

»Nazorovi dani« završeni su kulturno-umjetničkim i zabavnim programom pod nazivom »Bokun Dalmacije u pismi i u stihu«, a potom dodjelom diploma i plakete »Vladimir Nazor«.

Recitatori iz Sombora

Matu

Foto REPORTAŽA

ranti

Predavanje prof. dr. Thomasa Bremera na Kršćanskoj tribini grada Subotice

Pred izazovima vjerske različitosti

Danas u društvu više nema kršćanskog katoličkog miljea. Sve se mora obrazložiti i pravdati, ništa nije automatski, što nije nedostatak, ali i Crkva mora reagirati na ove promjene u društvu i vjerske zajednice moraju tražiti i pronaći nove odgovore na nastale izmjene, naglasio je predavač

Piše: Marina Matković

Nakon što je na svećeničkoj rekolekciji u srijedu 24. svibnja u prostorijama Teološko-katehetskog instituta održao prvo predavanje, sutradan, na Spasovo, svjetski teolog *prof. dr. Thomas Bremer*, profesor Teološkog fakulteta u Münsteru u Njemačkoj, stručnjak iz područja teologije dijaloga, održao je i drugo predavanje na temu: »Religijski izazovi Europe« u okviru Kršćanske tribine grada Subotice u HKC »Bunjevačko kolo«.

Na početku tribine nazočne je u ime Teološko-katehetskog instituta pozdravio prorektor *dr. Andrija Kopilović*, koji je istaknuo kako nam je ukazana čast dolaskom ovakvog čovjeka i stručnjaka kao što je prof. dr. Thomas Bremer u našu zajednicu i grad Suboticu.

Profesor Bremer odazvao se na prvi poziv, budući da je Subotica raskrižje i susretnište raznih kultura, grad gdje žive ljudi raznih nacija i jezika.

VJERSKA RAZLIČITOST – IZAZOV: Kako je i sam predavač rekao, »Europa pred izazovima vjerske različitosti« aktualna je i neiscrpna tema, koja s globalizacijom dobiva sve više na značaju i daje vrlo jak impuls razmišljanju.

Naslov »Vjerska različitost«, sam je po sebi izazov. Međutim, ova različitost je i jedna posebna vrijednost, koja je prisutna u našem gradu, i koja se mora očuvati takva kakva jest. Živjeti s drugim ljudima u zajedništvu, a ne pokraj i mimo njih, danas predstavlja bitan element i neprocjenjivu vrijednost za svaku zajednicu. Živjeti zajedno, biti jedno, a sačuvati svoju kulturu, vjeru, i prihvatiti druge one kakvi jesu, ono je čemu danas teži Europa.

Od davnina je na svijetu postojalo više vjera: kršćanstvo, islam, judaizam, i to nije ništa novo. Sve su ove vjere zastupljene na našem kontinentu, istaknuo je prof. Bremer. Međutim, posljednjih godina pojavljuju se i nove vjere, sekte, azijske vjere, koje uglavnom imaju mali broj pripadnika, ali dovode do mijenjanja tradicionalnih formi vjera, pa i njihova gubljenja.

Sve ove promjene dovode do različitih reagiranja, od adaptacije i prilagođavanja života njima, do povlačenja u sebe same i ograničavanja. Migracije u svijetu sve su

izraženije, pa se tako i migranti u Europi suočavaju sa zapadnim svijetom i mentalitetom, i ukoliko ih društvo ne prihvati, donose odluke koje ne predstavljaju istinske potrebe nego odnos prema društvu.

CRKVA MORA REAGIRATI: Danas u društvu više nema kršćanskog katoličkog miljea. Sve se mora obrazložiti i pravdati, ništa nije automatski, što nije nedostatak, ali i Crkva mora reagirati na ove promjene u društvu i vjerske zajednice moraju tražiti i pronaći nove odgovore na nastale izmjene, naglasio je predavač.

Dr. Thomas Bremer

U istočnoj Njemačkoj Crkva je na nama čudan način reagirala i budući da je kršćana katolika malo i da ih biva sve manje, organizirala je obrede za nevjernike, za one koji osjećaju potrebu biti u crkvi ali nisu potpuni vjernici, kako bi imali bar nešto iz kršćanske katoličke perspektive. U Hamburgu se mise služe u kasnim večernjim satima i zbog radnog vremena mnogi ljudi dolaze na ove službe. Tempo današnjeg života donio je mnoge promjene, manje ljudi ide u crkvu, ali po mišljenju prof. Bremera, oni koji idu, idu zbog potrebe i važnosti, te je »kvaliteta vjerovanja« bolja. Zbog ovoga Crkva mora reagirati,

jer ljudi nalaze odgovore izvan nje.

Vrijeme koje je, i koje dolazi, donosi nove odnose Crkve, države i društva. Različite su tradicije u državama Europe. I dok u Francuskoj postoji podjela između Crkve i države, koje su potpuno neovisne jedna u odnosu na drugu, u Engleskoj nasuprot ovome postoji državna crkva. U Njemačkoj također postoje elementi specifičnosti glede Crkve koja kroz državni aparat naplaćuje crkveni porez, pa tako svi plaćaju. Očigledna je tijesna suradnja Crkve i države, ali su prisutne mnoge socijalne aktivnosti. U Europskoj uniji kani se napraviti sustav za cijelu Europu, ali da pri tome tradicija ostane kakva jest na nacionalnoj razini.

Europa je kontinent koji poznaje vjerske ratove, kolonizacije i to su neke od njenih najtežih negativnih pojava, ali ima i mnoge vrednote. Zagovara ravnopravnost, ljudska prava, participaciju, kršćansku antropologiju. U svemu ovome bitno je naći balans između vlastite tradicije i općih zajedničkih vrednota, imati osjećaja za druge tradicije.

Sve ovo ima utjecaja i na Crkvu, vjersku zajednicu, koja mora naći mjesto u društvu, koje se mijenja i suočava s različitostima. Ekumenska suradnja postaje sve važnija, a bez mira u religijama, nema ni mira u svijetu. Mora se razvijati osjećajnost jednih za druge, nije dovoljno voditi samo dijalog, mora se i djelati kako bi se nešto postiglo. Vjerske zajednice izgubiti će kredibilitet ukoliko ne budu suradivale, rekao je prof. Bremer, te podvukao kako to nije jednostavan put i da zahtijeva puno angažmana, ali je po njegovu mišljenju jedini.

Nakon predavanja uslijedila je rasprava u kojoj su nazočni skupa s prof. Bremerom raspravljali o trenutačnim dešavanjima u Europi. U svemu što se dešava u Europskoj uniji mora se prepoznati ljepota kulture, religije drugoga naroda. Cilj svih mora biti prepoznavanje i upoznavanje bez predrasuda. Perspektiva Crkve ne smije biti obrnuto proporcionalna razvoju i suvremenom životu, a to što ljudi svjesnije i kritičnije idu u crkvu predstavlja samo izazov za nju, zaključio je prof. dr. Thomas Bremer. ■

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

*Crkva to sam
ja. Crkva sam
utoliko ja
ukoliko sam
znak da duh
sveti živi u
meni, djeluje u
meni i djeluje
po meni. Crkva
bez toga
poslanja je
bez funkcije.
Njeno poslanje
je upravo
nazočnost
Boga u
ljudskoj
povijesti,
nazočnost
Boga u
ljudskoj
povijesti po
čovjeku i
nazočnost
čovjeka uz
čovjeka kao
onoga koji je
oduhovljen*

Što je zapravo Crkva

Čovjekovo oduhovljenje

U ovoj rubrici često znam biti ponesen vremenom u kojem živim kao svećenik i vremenom u kojem žive vjernici kršćani, pa onda želim podijeliti s vama dragi čitatelji upravo razmišljanja koja nas okupljaju ovih dana, kao ljude vjernike. Naime, nalazimo se u vremenu, neposredno pred blagdan Duhova koji je za nas vjernike kršćane, jedan od najznačajnijih prekretnica jer je to prilika da se malko bolje razmišlja i udubi, ne toliko u otajstvo toga događaja, nego u otajstvo što taj događaj znači danas. Postoje razmišljanja o Crkvi i to mnoga različita, više manje opravdana, jer postoji mogućnost pristupa tom fenomenu civilizacije našega svijeta, a to je Crkva, promatrati sa raznih aspekata-stanovišta.

Može se promatrati Crkva kao jedna dobra organizacija i mnogi ljudi sadašnjice, u taj mali Vatikan – kojega poistovjećuju sa Crkvom – često gledaju s velikim očima i gledaju kao neku mašineriju koja je i te kako dobro organizirana, pa su skloni vjerovati u »basnoslovno bogatstvo« Vatikana u administraciju, u sredenost, organiziranost, u umrežene podatke po cijeloj kugli zemaljskoj u taj katolicitet »za Crkvu«. To je jedan način pristupa koji je možda najviše proširen u današnje vrijeme kod onih koji nisu vjernici ili su slabi vjernici.

Kod velikog dijela ljudi, također se primjećuje Crkva kao dobra organizirana zajednica koja više-manje ima svoju burnu povijest u kojoj ima prelijepih stranica od učeničkih svjedočanstava prvog stoljeća, preko grandioznih likova velikih učitelja, naučitelja, učenika svetaca, Papa, pogotovo novijega doba. Dakle, kao neka slavna povijest jedne zajednice uvijek

međunarodne, uvijek iznad nacionalne, uvijek duboko ukorijenjene, u znaku jedinstva, ali znaju također neki povjesničari da u tom povijesnom razdoblju od dvije tisuće godina ima i slabih točaka, vrlo bolnih stranica pa i nedostojnih događanja, događaja i ponašanja ljudi sve do onih ljudi koji zaslužuju svaku osudu radi ponašanja, naučavanja, postavljanja, pa se onda događa da je Crkva zajedno stvarno u svojoj povijesti i vrlo rasvijetljena i vrlo obogaćena biserima povijesnih veličina, a sa druge strane, oni imaju svoju sjenu, i svojih slabosti upravo u ljudima. Tako se dolazi do činjenice da je Crkva stvarnost koja je i vrlo ljudska, a ipak je i neljudska. I to je ono o čemu želim s vama razmišljati, podijeliti danas s vama ovo moje razmišljanje a to je što je zapravo Crkva?

Crkva je zajednica koja je nastala upravo na dan Duhova od učenika Isusovih koji su povjerovali ne više družeći se s njime, nego jednim posebnim darom Neba, a to je kako Isus kaže, obukli su se i Silu odozgor i tada je Crkva rođena kao zajednica onih koje povezuje ne samo nauka, ne samo sakramenti nego iznad svega i u svemu jedan isti Božji Duh. I tako Crkva postaje ne organizacija, makar je i to nego Crkva postaje savršeni organizam čija je duša organizma ne ljudska, nego Božanska osoba: Duh Sveti. I Crkva je zato, budimo ponizno ipak iskreni, neuništiva i zato je nadvremenska i do konca vjekova će postojati, ondje ili ovdje dok god je »obučena« u Silu odozgo svjesna da je zajednica učenika koji vjeruju i oni koji žive snagom Duha Svetoga. Crkva je, dakle, činjenica. Crkva je zajednica i Crkva je ljudska, ali i Božanska stvarnost među lju-

dima. To je razlog zašto je se ne razumije jer onaj koji nema iskustvo Duha, Taj nema mogućnost da uđe u organizam, nego promatra samo izvana, bilo kao organizam, bilo organizaciju. Organizacijski razumije, a organski ne jer nije unutra. Zato je Crkva i pozvana da svjedoči sama za sebe i govori sama o sebi i predstavi se sama. A ljudi vjernici bi trebali biti nositelji one definicije koja se da iščitavati iz života. I to je ta poruka Duhova da se svake godine i mi obnavljamo u toj svijesti: Crkva to sam ja. Crkva sam utoliko ja ukoliko sam znak da duh sveti živi u meni, djeluje u meni i djeluje po meni. Crkva bez toga poslanja je bez funkcije. Njeno poslanje je upravo nazočnost Boga u ljudskoj povijesti, nazočnost Boga u ljudskoj povijesti po čovjeku i nazočnost čovjeka uz čovjeka kao onoga koji je oduhovljen. Zato je zapravo blagdan ovih dana blagdan obnove Crkve iznutra u toj svijesti, u toj odgovornosti, u tom zadatku, u tom predanju i u naše vrijeme koje sada živimo i te kako važno biti »oduhovljen« jer je velika opasnost susretati ljude, bez obzira na vjeroispovijest, bez duše, jer čovjek bez duše je samo leš, samo tijelo i stoga je vrlo važno da kršćani, a i drugi ljudi vide dimenziju Duha kao važnost svoga identiteta, definicije čovjeka jer samo tako može biti čovjek, a kršćanin samo tako kršćanin ako u tome »oduhovljenju« čini uslugu, a za to je Crkva i poslana: svjedočiti Krista i navješćivati Krista, što je vrlo važno. Služiti Kristu, ali ne Kristu kao osobi, nego služiti Krista za čovječanstvo. On je po svojoj naravi čovjek za druge i zato Duhovi su blagdan rođenja zajednice koja bi snagom Duha trebala biti zajednica ljudi, učenika Isusovih za druge. ■

Adet uz buđenje prolića

Kraljice i Dove – Duhovi

*Do I. svickog rata virnici su odaleg hodočastili Gospi u Jud (Gyűd, blizu Harkány-a kod Pécs-a u Mađarskoj) * Na prvi dan Dova su bili u Judu, a onda se vratili natrag di su stigli na treći dan Dova **

Narod ji je s nekoliko kraljica dočeko kod Jakopčičevog križa na somborskom putu posli Male Bosne, u kraju Crnjevina, s desne strane prema Tavankutu

Piše:

Alojzije Stantić

Kadgod su na Dove išle kraljice, najpre u crkvu, a posli su čeljadima pivalale pisme na sokaku, a ko je tio njemu i u kući.

Otkaleg nam je dospio ovaj adet to se pozdano ne zna. Upućeni misle da potiče iz adeta Stari Slavena kad su slavili proliće, buđenje prirode onda su u pismi spominjali boga Ljelju (Ljeljo je sin božice Lade, zaštitnik je braka i ljubavi, navodno i bog prolića). Ima etnologa koji kraljice dovode u vezu s Baskima dok su živili oko Kavkaza, po di ko ji dovodi u vezu s Indusima itd. Al, sve su to samo nagađanja.

OBLAČENJE KRALJICA: Kraljice na glavi nose krunu šarenu od perlica. Kruna je visoka 25-30 centi, obavijena je bilim postavom (platnom), na njeg su prišili perlice i ružice od svile, pliše el kumaše. Na kruni je ušiveno i ogledalce koje triba da je čuva od uroka. Sa strane na kruni su dvi male jamice kroz koje je provučen tanki svilen igrač (traka) nuz obraze, zategnut ispod brade, a krajeve drže u rukama, tako krunu čvrsto drže na glavi. S pridnje strane su imale uramljenu i caklom pokrivenu svetu sliku, a priko nje derdan. Kad su pivalale vesele pisme na »Lje-ljo« su malko poskočile, derdan je udario po caklu i davo ritam igranju.

Kadgod su se na prvi dan Dova kraljice oblačile u suknje s pregačom, od svile el kumaše, dugačku do članjaka. Gori su obukle bilu košulju, s obašvom nuz vrat. Oko vrata su svezale tanku svilenu maramu ko šal. Priko košulje su imale mider do pojasa istog materijala ko suknja. Kumašni el plišani mider su opšili zlatnom portom (vrsta trake), a svilen su katkad opšili zlatnom čipkom. S prid su midere zakopčavali velikim srebrnim kopčama.

Oko pasa su vezale po dva igrača, pažljivo svezana u dva lipa kuklja (čvora). Cure su pridnji dio kose pokvasile i uplele u nekoliko mali pletenica, a kad se kosa osušila pletenice su rasplele, pa je kosa ostala sitno kovrdžava, »brenovana«. Oko vrata kraljice nose nekoliko derdana u više boja. Drugog dana su misto svilene suknje ima-

le šlingovanu bilu suknju i pregaču. Išle su bose.

KAKO İDU KRALJICE: Kraljice idu u paru, a pridvode ji prvi par *pridnjaci* (ima di ji zovu barjaktari), drugi par su *kraljica i diver* (ima di su oni u trećem redu), za njima su sabljari i puškar, a četvrti par su *ban i banica*, a ima di ji zovu *stražnjaci*. (Ovo je jedan od više oblika kako su zvali parove). Poslidnji u redu je torbonoša s drvenom sabljom okićenom s više pantljika i štrikanom torbom u koju meće dobivene darove i novce za otpivane pisme. Ako su kraljice bile sa šest cura onda nisu imale sabljara i puškara. Kadgod su za kraljicama išla i dva momka ko čuvari, zvali su ji *rastavljači*, koji su čuvali kraljice da njim kogod ne naudi.

Kraljice su najpre na prvi dan Dova očle u Veliku crkvu (sv. Terezije Avilske) na ve-

Kerske kraljice na grobu prof. Bele Gabrića koji se bavio i izučavanjem kraljica

liku misu u 10 sati. Prid crkvenim vratima su skinile krunu i gologlave ušle u crkvu. Posli mise pivalale su prid crkvom, a nikoli ko kraljica s pivanjem su očle prema Varoškoj kući i na korzo.

Kraljice su išle sokakom i pivalale, a najviše posli podne kad su čeljad sidila ispid kuće, di su ji zaustavili i naručili da njim pivaje. Najviše su išle po sokacima južnog dila varoši di se stali Bunjevci: Ker, Gat, Rundo, Senta, V. kvart (posli Novo Selo). Trećeg dana Dova kraljice su se išle slikovat za uspominu.

Do I. svickog rata virnici su odaleg hodočastili Gospi u Jud (Gyűd, blizu Harkány-a kod Pécs-a u Mađarskoj). Na prvi dan Dova su bili u Judu, a onda se vratili natrag di su stigli na treći dan Dova. Narod ji je s nekoliko kraljica dočeko kod Jakopčičevog križa na somborskom putu posli Male Bosne, u kraju Crnjevina, s desne strane prema Tavankutu. Na tom salašu su okajane duše naranili paprikašom, a onda su varoščani zajedno očle u varoš, a drugi salašari se razišli svako svojim putom. Posli II. svickog rata kraljice su nestale, a sad ji mož vidit digdi na Dove i u svečanoj povorki na Dužijanci.

BUNJEVAČKE KRALJIČKE PISME: Bunjevci su virovali da svaka bola potiče od zli duhova, zato su kraljice zvali prid kuću, el u kuću, u čistu (svečanu) sobu, ambetuš (hodnik) el u avliju, da pivanjem sačuvaje kuću od bola (bolesti) uroka i zli duhova. Čeljad su rado primali kraljice u kuću el su naručili da njim pivaje na sokaku, jel će onda dotična kuća i čeljad u njoj bit zaštićena od bole el će bolesni bit izlićeni. Za otpivane pisme kraljice su darivali prigodnim darom el novcima.

Ove pisme kraljice pivaje na Dove, u kratkim stihovima u šesteru. Ima ji tri fele (vrste): *korračnice*, pivaje ji dok idu sokakom; *vesele* i *žalosne* pisme. Svaki stih otpivaje dvared i završe ga usklikom *Ljeljo*. Od toliki pisama jevo jedne vesele pisme:

Redom, nane, redom,
Redom, nane, redom – Ljeljo!

.....
Dulićevom gredom¹,
Dulićeve žene,
Side na sokaku,
Sude² neoprane,
.....
Suknje uločkane³,
Suknje uločkane – Ljeljo!

¹ Dulićeva greda – čoša sokaka M. Orešković i Gundulićeve; ² sude – posuđe;

³ uločkat – užtrapati blatom ■

Priča o Hrvatima – Hrvati u XX. stoljeću 109

Nezavisna Država Hrvatska

U vanjsko-političkom smislu, bila je u potpunosti ovisna o fašističkim silama, a tvorevina koja ne štiti interese vlastitoga naroda i u kojoj se pripadnici nacionalnih manjina osjećaju ugroženima, ne može nositi naziv države

Piše: Zdenko Samaržija

Brzo napredovanje njemačke vojske omogućilo je stvaranje Nezavisne Države Hrvatske. No, ni Nijemcima ni Talijanima nije bilo jasno kakva će to biti država, kakav će bit njen državno-

Ante Pavelić kod Hitlera

pravni status, nije se znalo je li republika ili monarhija, a nije bilo suglasnosti ni tko će biti ključni čovjek NDH; *Vladko Maček* je odbio ponuđeno mjesto pa se našlo »srednje rješenje«, koje se nije pokazalo sretnim – na čelo NDH došao je *Ante Pavelić*.

Već 10. travnja 1941. godine *Slavko Kvaternik*, kasniji zapovjednik vojnih snaga NDH, na zagrebačkom je radiju proglasio stvaranje NDH. Ante Pavelić, budući poglavnik NDH, tada je još bio u Italiji i

Slavko Kvaternik

Ulomak iz »Ljetopisa župe Bizova«.

»18. svibnja 1941. godine u Rimu su određene granice (...) u korist Italije. Narod je Rimskim ugovorima pogođen i objesio (pognuo) je glavu. Vlasti su pozvale da se izvjesi barjaci. Nitko ih nije htio izvjesiti osim žandarma, pošte i državnoga nadležstva.«

obavljao posljednje pripreme za povratak u Hrvatsku. U Zagreb je stigao 15. travnja, nakon 12 godina provedenih u emigraciji. **NEZAVISNA?:** U vanjsko-političkom smislu, bila je u potpunosti ovisna o fašističkim silama, Njemačkoj i Italiji, koje su u njoj odredile i svoja interesna područja: jug NDH pripadao je talijanskome, a sjever njemačkome interesnom području. **DRŽAVA?:** Država koja ne štiti interese vlastitoga naroda i u kojoj se pripadnici na-

cionalnih manjina osjećaju ugroženima, ne može nositi naziv države. U NDH se nisu poštovala ljudska prava, vlasništvo nad imovinom se moglo lako izgubiti, a vlasti nisu imali političke volje da takvo stanje isprave.

HRVATSKA?: Nova hrvatska država ubrzo je izgubila znatne teritorijalne posjede: na sjeveru je Mađarska okupirala i sebi pripojila Međimurje i Baranju, a na jugu je Pavelić, u skladu s Rimskim ugovorima sklopljenima u svibnju 1941. godine, predao *Mussoliniju* najveći dio dalmatinske obale. Vlada NDH obvezala se da će se svojim prirodnim resursima i radnom snagom uključiti u Njemačke gospodarske interese. To je značilo da Nijemci imaju pravo neograničeno iskorištavati hrvatske sirovine, da vlasti NDH moraju izdržavati njemačke vojnike stacionirane na svome tlu, da će Hrvati u Njemačku na rad slati onoliko stručnih radnika koliko to bude potrebno itd. ■

Nezavisna Država Hrvatska

Objavljena četiri ovogodišnja broja »Klasja naših ravni«, u dva sveska – u pripremi novi dvobroj

Hrvatsko književno pismo iz Podunavlja

»Značajno je i to što je povećan broj stranica u sva četiri sveska, dakako, ovo ne bi bilo moguće bez odgovarajuće ponude kvalitetnih rukopisa ovdašnjih i tekstopisaca iz Hrvatske i Mađarske«, kaže jedan od urednika časopisa Milovan Miković

Časopis »Klasje naših ravni« uređuju književnici *Lazar Merковиć, Petko Vojnić Purčar i Milovan Miković*, s kojim smo razgovarali o dvama ovogodišnjim svescima i onima koji su u pripremi.

► U prošloj godini objavljeno je osam brojeva »Klasja naših ravni«, za dva broja više no što je bilo uobičajeno od 2002. godine? Kako do toga došlo?

Tijekom 2005. godine izašla su četiri sveska časopisa »Klasje naših ravni« odnosno osam brojeva, i to potporom Matice hrvatske, dakle, novcem što je iz središnjice namjenski dodijeljen za financiranje »Klasja«, ali, također, zahvaljujući razumijevanju i podršci NIU »Hrvatska riječ« (prostorija za rad, računar, telefon i dr.). Na taj način, učinjen je iskorak iz višegodišnjeg, ustaljenog ritma – od šest brojeva, u tri sveska. Značajno je i to što je povećan broj stranica u sva četiri sveska, dakako, ovo ne bi bilo moguće bez odgovarajuće ponude kvalitetnih rukopisa ovdašnjih i tekstopisaca iz Hrvatske i Mađarske.

► Na koliko se svezaka, ili brojeva, računa u ovoj godini?

Ukoliko bude dovoljno novca, ove, 2006. godine, nastojat ćemo tiskati dvanaest brojeva, u šest svezaka, od čega su do sada objavljene dvije sveske, dakle četiri broja. Tomu u prilog ide što su nedavno čelnici Matice hrvatske Subotica i

NIU »Hrvatska riječ« potpisali Sporazum o suradnji i suizdavaštvu u tiskanju knjiga i časopisa, što je uslijedilo nakon zajedničkog predstavljanja ovdašnje nakladničke djelatnosti pred zagrebačkom publikom u Palači Matice hrvatske i, usudio bih se reći, dobrog prihvata kod tamošnje stručne kritike. Usklađeni, zajednički koraci, dvije hrvatske institucije glede časopisa, u konačnici bi trebali pridonijeti uspostavi redovitog, mjesečnog, objavljivanja »Klasja«, što će zacijelo predstavljati poticajnu poruku piscima.

► Kako će izgledati naredna časopisna sveska?

Već sam spomenuo zanimanje relevantnih tuzemnih i inozemnih tekstopisaca za suradnju u časopisu, pa će tako naredni, treći svezak biti posvećen suvremenom proznom stvaralaštvu i književnoj kritici.

R. Sch.

Novi broj: Klasje naših ravni, broj 3-4, za 2006.

U drugom ovogodišnjem svesku časopisa za književnost, umjetnost i znanost »Klasje naših ravni«, u dvobroju 3-4, tiskani su radovi *prof. dr. sc. Marka Samardžije* o Hrvatima u Bačkoj, Banatu i Srijemu, zatim o Hrvatima i hrvatskom jeziku izvan Hrvatske, nadalje o hrvatskoj dijalektalnoj književnosti, kao i rad o »Rječniku govora bačkih Hrvata« *dr. sc. Ante Sekulića*. O hrvatskoj strani Zemuna piše *dr. sc. Vlatko Rukavina*, a o trima subotičkim maticama što su djelovale između dva svjetska rata piše *Stevan Mačković*. *Mons. Stjepan Beretić* objavljuje rad iz povijesti subotičke stolne bazilike sv. Terezije, a *Ivan Kovač* rad o Hrvatskom seljačkom pivačkom društvu »Šokac« iz Bačkog Monoštora. Književne priloge potpisuju *Petko Vojnić Purčar, Milivoj Prčić, Dražen Prčić i Milovan Miković*.

Josipa Lisac nastupa u Beogradu i Novom Sadu

Josipa Lisac, jedna od najoriginalnijih i najboljih pjevačica s prostora bivše Jugoslavije, održat će u srijedu 7. lipnja koncert u Beogradu, gdje će nastupiti u Sava Centru. Cijene ulaznica su 1500, 1700 i 1900 dinara.

Dan kasnije, 8. lipnja, ona će nastupiti i u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu.

HKPD »Tomislav« gostovalo u Jankovcima u Hrvatskoj

Prošle subote, 27. svibnja, u Jankovcima kod Vinkovaca održana je šesta po redu Smotra folklora nacionalnih manjina Republike Hrvatske i hrvatske dijaspore. Pokrovitelji smotre bili su Vukovarsko-srijemska županija, Općina Stari Jankovci i Savjet za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske.

Na ljetnoj pozornici Osnovne Škole u Jankovcima smotru je otvorio pročelnik za kulturu, šport i obrazovanje Vukovarsko-srijemske županije *Grgo Krajina*. Pred brojnom publikom nastupili su folklorna skupina »Koralky« – Daruvarski Brestovac, KUD »Sloga« – Retkovci, KUD »Petőfi Sándor«, KUD »Joakim Hardi« – Petrovci, KUD »Biđani« – Bičko Selo, KUD »Crvena jagoda« – Bistrinci. Sva ova Društva predstavila su folklor i nošnje nacionalne manjine kojoj pripadaju.

Na smotri su kao predstavnici dijaspore nastupili KUD »Zavičaj« – Hrvatski centar Salzburg (Austrija), Folklorna skupina »Črip« – Devinska nova ves (Slovačka). HKD »Vrila« – Široki Brijeg (BiH), te HKPD »Tomislav« – Golubinci (Srbija). Članovi HKPD »Tomislav« su ovom prigodom predstavili igre iz Srbije i dvije tamburaške numere o Srijemu.

I. R.

»Zabranjeno smijanje« Teatra Gavran u Subotici

Idućeg petka, 9. lipnja, na sceni Jadransko narodnog kazališta u Subotici gostovat će Teatar Gavran iz Zagreba s predstavom »Zabranjeno smijanje« u režiji *Zorana Mužića*. Autor teksta je proslavljeni hrvatski dramatičar *Miro Gavran*, koji je za ovu komediju 2004. godine primio Nagradu »Marin Držić« koju dodjeljuje hrvatsko Ministarstvo kulture. U predstavi igraju *Tomislav Martić*, *Mladen Gavran* i *Antonija Stanišić*.

Karte za predstavu mogu se kupiti na blagajni Kazališta, po cijeni od 200 dinara. Cijena karte za neuposlone, đake, studente i umirovljenike iznosi 100 dinara. Početak je u 19 i 30 sati.

KPZH »Šokadija« gostuje u Hrvatskoj

KPZH »Šokadija« iz Sonte ovoga će vikenda imati dva gostovanja u Hrvatskoj. U subotu, 3. lipnja, pjevački zbor će sudjelovati, skupa sa sončanskim župnikom *vlč. Željkom Augustinom*, na misnom slavlju u franjevačkom samostanu u Iloku, koje se priređuje u sklopu obilježavanja 550 godina od smrti *Ivana Kapistrana*. U nedjelju, 4. lipnja, folklorni odjel uz pratnju tamburaškog orkestra »Tandorak«, nastupit će u Orahovici, na manifestaciji »Orahovičko proljeće 2006«, uz sudjelovanje 15 KUD-ova iz nekoliko europskih zemalja.

I. A.

»Lira naiva 2006.« pomjerena za 1. srpnja

Susret pjesnika »Lira naiva 2006.« održat će se u subotu 1. srpnja, a ne 17. lipnja kako je bilo najavljeno. Podsjetimo, Susret se ove godine održava u Vajskoj, a na njemu se očekuje oko 40 sudionika.

Promijenjeno radno vrijeme Hrvatske čitaonice

Radno vrijeme Hrvatske čitaonice u Subotici je od jučer, 1. lipnja, promijenjeno. Čitaonica će ubuduće raditi utorkom i četvrtkom od 16 do 19 sati, a srijedom, petkom i subotom od 10 do 13 sati.

U vestibulu Gradske kuće u Subotici otvorena izložba slikarice i slamarke Marije Vojnić

Raznolikost i darovitost na jednom mjestu

»Upravo ovom izložbom koja datira od njenih slika u ulju i akvarela do najnovijih slika od slame i pastela, možemo sagledati raznolikost i darovitost Marije Vojnić kroz različite teme i tehnike«, rekla je otvarajući izložbu povjesničarka umjetnosti Olga Šram

Sa otvorenja izložbe:

Josip Horvat, Olga Šram, Marija Vojnić i Ladislav Suknović

U petak, 26. svibnja, u Vestibulu Gradske kuće u Subotici otvorena je izložba slikarice i umjetnice u tehnici slame *Marije Vojnić*, članice Likovno-slamarskog odjela HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta i Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice.

Na ovoj, njezinoj drugoj samostalnoj izložbi, autorica se predstavila radovima koje je stvarala posljednjih godina – likovnim ostvarenjima rađenim u tradicionalnim tehnikama (pastel, akvarel, ulje) i radovima u tehnici slame.

TRUD VRIJEDAN DIVLJENJA: Pri godom otvorenja, u ime organizatora izložbe nazočnima su se obratili predsjednik Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« *Josip Horvat* i zamjenik predsjednika

HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta *Ladislav Suknović*.

Suknović je, među ostalim, istaknuo kako ova izložba prikazuje trud vrijedan di-

vljenja, ali i nastojanje vrijedno naše potpore i zasigurno nagrade. »Vizije ne postoje same za sebe već radi drugih i u korist drugih. Stoga se nadam da će ova vizija naći svoje štovatelje i da će nas žar koja iskri u jednoj skromnoj ali velikoj duši, iznova obasjati novim stvaralačkim djelima«, naglasio je on.

Izložbu je otvorila povjesničarka umjetnosti *Olga Šram*. Govoreći o počecima likovnog stvaralaštva *Marije Vojnić*, ona je podsjetila kako umjetnica ovakvo opredjeljenje duguje sustavnom usmjeravanju svojih nastavnika, posebice *Ivana Jandrića*, danas renomiranog keramičara, koji je, kako je naglasila, na vrijeme, još u osnovnoj školi u Tavankutu otkrio da *Marija* ima smisla za likovno, odnosno da zna crtati. »Presudno je bilo njegovo usmjerenje *Marije* prema srednjoj školi za primijenjenu umjetnost u Novom Sadu. Taj isti put je prešao i gospodin Jandrić, on je znao što ta škola može dati. Ona je upisala grafički smjer koji najbolje ocrtava njen smisao za likovnu umjetnost odnosno koji je njoj pomogao da s godinama definira i

Izložba je privukla pozornost velikog broja posjetitelja

Tamburaški orkestar HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta

izgradi svoj crtež kao osnovni element konstrukcije i kompozicije slike. To je nešto što mi i na ovoj izložbi možemo vidjeti iz rada u rad bez obzira radi li se o akvarelu, ulju ili slikama od slame. Tu jednu osnovu koju je dobila u školi za primijenjenu umjetnost njeguje sve ove godine kontinuirano«, rekla je povjesničarka umjetnosti.

RAD U TEHNICI SLAME: Olga Šram je podsjetila i na to da je prva samostalna izložba Marije Vojnić održana davne 1972. godine, i to upravo u Gradskoj kući gdje je tada djelovao i slikarski atelier koji je vodio *Stipan Šabić*. »Ličnost slikara Šabića je također presudna za usmjeravanje Marije Vojnić u njenom radu. Naime, Stipan Šabić je tvrdio da ona može napraviti sliku od slame i jednostavno ju je 'gurnuo' u taj posao, tako da je ona pored slikanja u akvarelu i ulju i grafike, započela i rad sa slamom. Tu su joj pomogle naše najznačajnije i najstarije slamarke *Anica*

od 1992. godine, možemo sagledati raznolikost i darovitost Marije Vojnić kroz različite teme i tehnike. Ona nije usamljena, članica je šire zajednice u kojoj djeluje veliki broj dobrih stvaralaca – dobrih slamarki i dobrih slikara. I zaista je zadovoljstvo istaknuti jednog od njih svakih par godina kako bi naša pozornost bila usmjerena

Slikarica i slamarka

Marija Vojnić (djevojačko *Beneš*) rođena je 8. kolovoza u Tavankutu. Za likovnu kulturu zanima se još u osnovnoj školi, kada i uči prve slikarske korake. Školu za primijenjenu umjetnost u Novom Sadu završava 1968. godine. Iste godine zapošljava se u poduzeću »Dekor« u Subotici kao grafička dizajnerica. Nakon završenog školovanja postaje aktivna članica likovne sekcije KUD-a

»Matija Gubec« iz Tavankuta. Skupno izlaže s drugim članovima, a prvu samostalnu izložbu održava 1972. godine u Subotici. Od tada njezina aktivnost privremeno biva smanjena sve do 1987., kada ponovno počinje stvarati, ali sada kao članica slamarske sekcije KUD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta. Te iste godine prvi puta sudjeluje na drugoj Koloniji naive u tehnici slame u Tavankutu. Sudjeluje na prvoj i trećoj slikarskoj koloniji u Rastokama, 1988. i 1989. Povremeno su-

djeluje na Likovnoj koloniji »Bunarić«. Danas se bavi izradom slika od slame pri slamarskoj sekciji HKPD »Matija Gubec« u Tavankutu, a redovita je sudionica Kolonije naive u tehnici slame u Tavankutu. Također, izrađuje i slike tradicionalnim tehnikama (pastel, akvarel, ulje) i to kao članica Likovnog odjela HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice. Dobitnica je treće nagrade na Smotri vojvođanskih likovnih amatera u Bečeju 2005. godine.

Balažević, Kata Rogić i Marija Ivković Ivandekić», istaknula je ona.

»Upravo ovom izložbom koja datira od njenih slika u ulju i akvarela do najnovijih slika od slame i pastela koje je radila aktivno kao članica Likovnog odjela HKC 'Bunjevačko kolo'

podjednako i na pojedinačna imena, a ne samo na uspjehe sekcije ili Društva«, rekla je Olga Šram.

Prigodom otvorenja nastupili su članovi Tamburaškog orkestra HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta.

D. B. P.

Na otvorenju izložbe nazočan je bio i renomirani keramičar Ivan Jandrić (desno)

Jedinstveni način zatvaranja kazališne sezone

Kazališni maraton u tom Somboru

*Maraton počinje u srijedu 7. lipnja i završava u subotu 10. lipnja * Na programu su predstave najeminentnijih kazališta iz Srbije, a svoja će kazališna ostvarenja predstaviti i dva teatra iz Hrvatske*

Već četrnaestu godinu za redom Somborsko narodno kazalište završava svoju sezonu na jedinstven način, onako kako priliči gradu umjetnika, gradu u kome su živjeli i radili *Laza Kostić, Veljko Petrović, Milan Konjović*, gradu u kome i danas žive i rade mnogi umjetnici.

Što je zapravo kazališni maraton (koji ove godine počinje u srijedu 7. lipnja i završava kasno u noć u subotu 10. lipnja)?!

možda će se ove godine ponovno čuti s »dasaka koje život znače« jer Mimika ima svoje solističko veče na velikoj sceni kazališta (četvrtak, 8. lipnja u 20 sati).

BOĐOŠIMA U POHODE: Ove godine, a tako je već godinama, somborski stoljetni starci, svojim zelenim krošnjama zakrilit će glumačke ekipe najeminentnijih kazališta iz Srbije, a svoja kazališna ostvarenja predstaviti će nam i dva teatra iz Hrvatske. *Miro Gavran*, najizvođeniji hrvatski dra-

ZABRANJENO SMIJANJE: Ova, su-deći po pisanju tiska, nadasve duhovita komedija, koja prati mane i vrline prepoznatljivih simpatičnih ljudi – muža, žene i ljubavnice, odnosno *Borisa, Mie i Nine (Tomislav Martić, Mladena Gavran i Antonija Stanišić)* – »obiluje brojnim iznenađenjima koja iz scene u scenu, u furioznom tempu, vode gledatelja kroz neobičnu priču«, bit će prikazana u četvrtak, 8. lipnja a početkom u 23 sata. Ulaznice se mogu nabaviti na blagajni, a somborsko će kazalište pripadnicima hrvatske zajednice putem HKUD »Vladimir Nazor« ustupiti pedeset besplatnih karata. Dar je to Teatra Gavran i somborskog kazališta.

KRLEŽA – SOMBORSKI MARATONAC: Narednog dana, u petak 9. lipnja, na programu će biti i predstava »U agoniji« prema tekstu *Miroslava Krležea*, a u redateljskoj postavci *Petra Večeka* i izvođenju HNK iz Varaždina. U naslovim rolama nastupit će *Ivica Plovanić* (Barun Lenbach), *Jagoda Kralj Novak* (Laura Lenbachova), *Marinko Prga* (dr. Ivan plemeniti Križovec), *Marija Krpan* (grofica Madeleine Petrovna) te *Darko Plovanić* i *Nikolaj Popović* (policijski pristav i gluhoonijemi prosjak).

CVJETNI UDAR: Na somborskom maratону bit će izvedene i predstave Jugoslovenskog dramskog pozorišta, SNP-a iz Novog Sada, kazališta »Toša Jovanović« iz Zrenjanina i Banjalučkog kazališta, a na kraju predstava domaćina, somborskog kazališta, predstava koja je proglašena za najbolju predstavu na 56. festivalu profesionalnih pozorišta Vojvodine, predstava koja će dva puta biti izvedena na ovogodišnjem Sterijinom pozorju i predstava koja je najviše »na točkovima« (Pula, Banja Luka, Novi Sad, Kragujevac, Beograd...), predstava »Paradoks« *Nebojše Romčevića* režiji *Egona Savina* na čijem će se kraju publika i glumci, gle paradoksa, međusobno »udarati« cvijećem.

Antonija Čota

Tradicionalni »cvjetni udar« na sceni somborskog Narodnog kazališta

Danonoćno kazališno bdijenje, stjecište novinara, kritičara, dramskih pisaca, redatelja i glumaca, a prije svega dobrih predstava koje privlače publiku. A publike nikada ne manjka na maratону. U maratonsku trku »upregli« su se i tamburaši. Kakva bi to bila kruna sezone i kakav bi to bio kra(lj) sezone da nema svoju himnu. Za to se pobrinuo somborski ugledni odvjetnik i tamburaš *Zvonko Markovinović – Mimika* koji je maratону za rođendan spjevao stih, onako, malkice bački otegnut: »Pozorišni maraton taki nema ni London – Pozorište svome gradu napravi paradu. Ako hoćeš mondiš biti maraton ćeš posetiti – trudiće se glumci svojski igrati maratonski.« Dođuše, već par godina za redom se ne svira,

matičar u proteklih petnaestak godina čija su djela prevedena na više od dvadeset jezika, a premijerno je igran u osamnaest zemalja i čije predstave je vidjelo više od milijun i pol gledatelja (u Somboru je izvođena njegova predstava »Pacijent doktora Freuda«) predstaviti će nam se kazališnim tekstom, komedijom »Zabranjeno smijanje« za koju je u travnju 2004. godine primio nagradu »Marin Držić« koju dodjeljuje hrvatsko Ministarstvo kulture. Predstava nosi redateljski potpis *Zorana Mužića* koji je značajan dio svog redateljskog rada posvetio tekstovima hrvatskih autora: *Ogrizovića, Marinkovića, Brešana, Gavrana, Vujčića, Paljetka, Hadžića, Šoljan* i dr.

Održan deseti po redu Susret subotičkih zborova

Doživjeti jedni druge

Na ovogodišnjem su Susretu sudjelovali Mješoviti zbor Udruženja penzionera, Zbor župe svetog Roka, Zbor reformirane kršćanske crkve, Katedralni zbor »Albe Vidaković«, Komorni zbor »Collegium Musicum Catholicum« i Ženski omladinski zbor

Završetak koncerta: zajednički nastup svih zborova

Deseti Susret subotičkih zborova, tradicionalna manifestacija koju organizira Glazbeni odjel Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, održan je u nedjelju 28. svibnja u subotičkoj katedrali-bazilici Svete Terezije Avilske.

Prije početka koncerta sudionike i brojnu publiku pozdravio je predsjedavajući Instituta vlč. dr. Andrija Kopilović koji je podsjetio kako je ovaj susret prigoda da zborovi međusobno čuju jedni druge i na taj način u susretu, a ne konkurenciji, dožive zajedništvo bez razlike kojoj crkvi ili naciji pripadali. »To je dakle jedan do-

prinos na oltar grada u čijoj se Katedrali, našoj najvećoj crkvi, susreću zborovi da bi upravo zajednički doživjeli jedni druge, a mi posjetitelji – slušatelji doživjeli ljepotu onoga što su zborovi pripremili«, rekao je Kopilović dodajući kako bi ovaj jubilarni susret trebao biti temelj za još mnogo susreta kako bi se ova vrsta druženje govala i bila jasna poruka gradu da, kako je naglasio, »kada grad hoće pjevati kao Subotica, mora usuglasiti zborove«.

Na ovogodišnjem Susretu su kao i prethodnih godina nastupili kako crkveni tako i svjetovni zborovi. S pretežitom dvije, a poneki i tri skladbe, publici su se predstavili

Mješoviti zbor Udruženja penzionera (dirigenta: *Dijana Miškolci*), Zbor župe svetog Roka (dirigenta: s. *Silvana Milan*), Zbor reformirane kršćanske crkve (dirigent: *Bálint Kasza*), Katedralni zbor »Albe Vidaković« (dirigenta: s. *Mirjam Pandžić*), Komorni zbor »Collegium Musicum Catholicum« (dirigent: *Miroslav Stantić*) i Ženski omladinski zbor (*Matyas Murenyi*).

Po starom običaju, završetak koncerta obilježila je zajednička točka svih zborova, *Händelov* »Canticorum Iubilo«, kojom je ove godine ravnao dirigent Ženskog omladinskog zbora Matyas Murenyi.

D. B. P.

Pismo Stjepana Sučića, potpredsjednika Matice Hrvatske iz Zagreba

Nelegalne sjednice su ništavne!

Razumije se da ne dolazi u obzir nikakvo sazivanje skupštine Ogranka Matice hrvatske u Subotici koju ne biste sazvali Vi kao legalni predsjednik, odnosno koju ne bi sazvala Središnjica Matice hrvatske

Nakon što je dio članova Upravnog odbora Matice hrvatske Subotica u više navrata pokušao održati sastanke Upravnog odbora mimo Statuta i predsjednika Ogranka prof. Stipana Stantića, i nakon što su za petak, 2. lipnja u 19 sati u prostorijama Gradske knjižnice zakazali nekakvu, svoju »skupštinu«, oglasio se potpredsjednik Matice hrvatske iz Zagreba Stjepan Sučić, sljedećim pismom:

Matica Hrvatska
Matrix Croatica

Zagreb, 31. svibnja 2006. Broj 330/2006
Ogranak Matice hrvatske Subotica Gospodin Stipan Stantić Predsjednik Beogradski put 31 24000 Subotica

Poštovani gospodine Stantić!

Primili smo Vaše pismo od 8. svibnja 2006. u kojem nas izvješćujete o sazivanju sjednica Upravnog odbora Ogranka Matice hrvatske Subotica bez Vašeg znanja i protivno Pravilima Matice hrvatske, te o donošenju niza nelegalnih odluka.

Sjednice koje nisu legalno sazvane pravno su ništavne, pa su tako i svi zaključci i odluke takvih sjednica nelegalni i nelegitimni. Iz dokumentacije koju ste nam poslali razvidno je da su u tome sudjelovali: Viktorija Grunčić, Josip Ivanković, Biserka Šeterleil, Branka Rajković i Suzana

Stjepan Sučić

Maijanović. Svako daljnje djelovanje, mimo Pravila Matice hrvatske, i bez znanja legalno izabranog predsjednika Ogranka Matice hrvatske u Subotici, smatrat ćemo usmjerenim protiv Matice hrvatske, protiv njezinih Pravila i njezina programa.

Razumije se da ne dolazi u obzir nikakvo sazivanje skupštine Ogranka Matice hrvatske u Subotici koju ne biste sazvali Vi kao legalni predsjednik, odnosno koju ne bi sazvala Središnjica Matice hrvatske.

Gospodin Ivanković je višekratno tražio dokumentaciju o vašem Ogranku koja se

nalazi u Središnjici i predlagao razne teme za razgovore i raspravu. Na sva ta pisma nismo odgovarali jer smatramo da gospodin Ivanković ne zastupa Ogranak Matice hrvatske u Subotici, pa s njime nismo dužni voditi korespondenciju.

O svemu ćemo izvijestiti Časni sud i Glavni odbor Matice hrvatske.

Molimo Vas, gospodine Stantić, da kao izabrani predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Subotici sazovete skupštinu Ogranka. Očekujemo Vaš poziv i nadamo se da će se stvoriti potrebni uvjeti za skladan i djelotvoran rad na prosvjetnom i kulturnom planu primjeren tradiciji Matice hrvatske i kulturnim potrebama i ustanovama grada Subotice i njegovih građana.

Primili smo najnoviji broj časopisa »Klasje naših ravni« posvećenog kulturnoj baštini Boke kotorske. Čestitamo i nadamo se novim takvim temama i priložima koji su potrebni našoj suvremenosti i razvijanju hrvatskoga kulturnog identiteta. Srdačno pozdravljamo Vas i urednike Petka Vojnića Purčara, Milovana Mikovića, a osobito Lazara Merkovića.

Stjepan Sučić, potpredsjednik Matice hrvatske

Hrvatsko Ministarstvo kulture objavilo dobitnike

Nagrade »Vladimir Nazor« za 2005.

Ministarstvo kulture RH objavilo je u ponedjeljak, 29. svibnja, dobitnike »Nagrade Vladimir Nazor« za 2005. za životno djelo i godišnje nagrade za književnost, glazbu, filmsku umjetnost, likovne i primijenjene umjetnosti, kazališnu umjetnost te arhitekturu i urbanizam. Svečano uručenje nagrada održat će se 19. lipnja.

Na osnovi odluke Odbora nagrade, dobitnica nagrade za životno djelo za književnost je Irena Vrkljan, a godišnje nagrade Delimir Rešicki za pjesničku zbirku »Aritmija«; Vladimir Krpan dobitnik je nagrade za životno djelo za glazbu, a godišnje nagrade Neven Belamarić za ulogu kralja Markea u operi »Tristan i Izolda« R. Wagnera. U području filmske umjetnosti

Dobitnica nagrade za životno djelo za književnost: Irena Vrkljan

nagradu za životno djelo dobio je Zoran Tadić, a godišnju nagradu Tomislav Radić

za film »Što je Iva snimila 21. listopada 2003.«; nagradu za životno djelo za likovne i primijenjene umjetnosti dobio je Vjekoslav Vojo Radoičić, a godišnju nagradu Mladen Galić za retrospektivnu izložbu u Domu hrvatskih likovnih umjetnika u Zagrebu; Vanja Drach dobitnik je nagrade za životno djelo za kazališnu umjetnost, a godišnje nagrade Josip Genda za uloge Oca u predstavi »Osmi povjerenik«, Nonna u predstavi »Noć iguane« te Diderota u predstavi »Libertinac«; u području arhitekture i urbanizma nagradu za životno djelo dobio je Mirko Maretić, a godišnju Saša Randić i Idis Turato za projekt realizacije Osnovne škole Frana Krste Frankopana na Krku.

Hina

HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice nastupio na smotri crkvenog pučkog pjevanja u Topolju

Proširuju vokalni repertoar, njeguju sakralne napjeve

Pokraj članica HKC »Bunjevačko kolo«, na smotri je nastupilo još osam zborova iz Slavonije, Mađarske, te obližnjih mjesta u Baranji

U nedjelju, 28. svibnja, članice prvog ansambla Ansambla narodnih plesova i pjesama HKC »Bunjevačko kolo« iz Subotice uputile su se u malo mjesto kraj Osijeka – Topolje. Na put je pošlo jedanaest djevojaka a s njima i katedralni župnik *msgr. Stjepan Beretić* i *Grgo Kujundžić*. Članice HKC-a imale su čast sudjelovati na 5. baranjskoj smotri crkvenog pučkog pjevanja »Marijo Svibnja Kraljice« koja se održala u crkvi sv. Petra, a koju je sada već tradicionalno organiziralo Društvo prijatelja baranjskih starina »Ižip«.

Na smotri je nastupilo još osam zborova iz Slavonije, Mađarske te obližnjih mjesta u Baranji. Svaki zbor imao je prigodu predstaviti se sa po dvije pjesme u a cappella izvedbi – jednom Marijanskom i jednom pučkom – a članice Centra izvele su pjesme »Čuj nas Majko« i »Spasitelju do bri Isukrste«. Ovime su pokazale da je ideja njihovog umjetničkog voditelja *Davora Dulića* pravi put, kako bi se izgubile predrasude i nas samih, a i Hrvata sa ostalih prostora, da Bunjevci ne znaju pjevati.

Budući da u crkvi u kojoj se održavao koncert još uvijek ne postoje strujne insta-

Članice HKC »Bunjevačko kolo« u tradicionalnim nošnjama

lacije, crkva je bila ispunjena svijećama, a kako se bilo smrklo, u pozadini su stajali momci s upaljenim bakljama, što se u ambijentalnom smislu odlično uklopilo u izvođenje pjesama koje su otpjevale djevojke iz »Bunjevačkog kola«. Bio je to jedan fascinantant prizor, koji je ostavio poseban dojam, a koji je publika prepoznala i nagradila.

Na smotri su svi sudjelovali s jednim ciljem, a to je očuvanje i popularizacija tradicijskih crkvenih pučkih napjeva. Čulo se i vidjelo mnogo. Svakom je izvođaču bio užitek pjevati, a nazočnima slušati napjeve koji su već pomalo zaboravljeni. Kako je svaki zbor nastupio u svojoj tradicionalnoj nošnji, bila je ovo prigoda i za pokazati naslijeđe, koje našu hrvatsku baštinu čini vrlo bogatom.

Domaćini su pokazali bogatstvo svojih nošnji, objasnili svoje običaje i upoznali članove HKC-a sa njima, a boljem razumijevanju doprinelo je i razgledavanje »Šokačke kuće«, koja predstavlja etno zbirku i vjerno prikazuje nekadašnji život u Baranji. Sve ovo bilo je od velikog značaja za »Bunjevačko kolo« jer su djevojke imale priliku vidjeti kako su Baranjski živjeli, kroz šta su sve Baranjske prošle tijekom života, što je ostavilo značajan dojam na njih, budući da se i na repertoaru HKC »Bunjevačko kolo« nalaze plesovi i pjesme Baranje.

Emocije koje su se stvorile u crkvi, i duh zajedništva koji je vladao poslije učinio je da večer postane nezaboravna za sve sudionike. Jedinstveni osjećaji, snažni sami po sebi, prenošeni su s koljena na koljeno, te i danas žive u nama zahvaljujući upornosti i trudu naših starih da nam ih prenesu. Zadatak sviju nas je da sve ono što nas čini onim što jesmo sačuvamo, prenesemo budućim generacijama, jer je naše kulturno naslijeđe od neprocjenive vrijednosti.

M. Ma.

Publika na Smotri održanoj u crkvi sv. Petra u Topolju

Gostovanje HKPD »Matija Gubec« na ovogodišnjoj Veličkoj smotri folkora

Susret matice i dijaspore

Smotra folklor koja nosi naziv »Čuvajmo običaje zavičaja«, po šesnaesti put za redom ugostila je brojna kulturno-umjetnička društva iz dijaspore, ali i ona iz Hrvatske

Članovi i članice HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta u Velikoj

U okviru regionalne suradnje Hrvata iz matične domovine i dijaspore, već peti put za redom HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta sudjelovalo je na Veličkoj smotri folklor koja je održana 27. i 28. srpnja u mjestu Velika u Požeško-slavonskoj županiji. Smotra folklor koja nosi naziv »Čuvajmo običaje zavičaja«, po šesnaesti put za redom ugostila je brojna kulturno-umjetnička društva iz dijaspore, ali i ona iz Hrvatske. Pokraj već spomenutog tavankutskog Društa, na smotri su sudjelovali KUD »Ivan Goran Kovačić« iz Velike, KUD »Slavonija« iz Jakšića, KUD »Slavonija« iz Starog Topolja, HKUD »Dubrave« – Aladinići-Stolac (BiH), KUD »Krešimir Šimić« iz Podcrkavlja, izvorna folklorna skupina iz Budimpešte, KUD »Klokotići« – Lupak (Rumunjska), KUD »Poljadija« iz Grabarja, RKUD »Rudar« iz Raše iz Istre, te KUD »Šijaci« i Folklorni ansambl Zdenci iz Biškupaca.

Prvoga dana smotre, u subotu, sudionici su se predstavili s izvornim gastronomskim jelima i pićem, dok je drugoga dana bila održana centralna manifestacija koja se sastojala iz mimohoda sudionika kroz centar mjesta te potom i iz kulturno-umjetničkog programa koji je priređen na trgu ispred Osnovne škole u Velikoj.

O značaju ove manifestacije, kao i o nužnosti regionalne suradnje, bilo je govora na sastanku predstavnika svih udruga u Općini Velika na prijemu kod povjerenika Općine Matije Lukića.

Suradnja ovih udruga bit će nastavljena tijekom godine. Sljedeći susret je u Tavankutu u povodu održavanja žetvenih svečanosti, potom u Istri i na kraju u Aladinićima u BiH na dan Svih Svetih.

S nastupa Tavankučana na Veličkoj smotri folklor

Slavko Mihalić

Otkriće prostora

To je bilo stoga, prijatelju
što si uspješno prebrodio svoju smrt
Vidiš, u svakome je rađanju jedno
biti ili ne
Ti si to veličanstveno riješio: uopće
nisi pitao

Nisi ni korak požurio
Nisi ga, naravno, ni skratio
To se inače događa samo bogovima
Koji ne mogu izgubiti

Tebi od sada pripada cijeli svijet
Granice ne postoje za ratnike bez
zastava

Nit ima žedi gdje je sama žed
Tvoje se misli pokapaju u tvojim
činima, više te ne terete

Slavko Mihalić, pjesnik, prozni pisac i esejist, rođen je 1928. u Karlovcu. Studirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu hrvatski jezik i književnost, gdje pokreće književni mjesečnik Tribina (1952.). Urednik je poezije u nakladničkom poduzeću »Lykos«. Krajem pedesetih godina sudjeluje u organiziranju festivala poezije i glavni je urednik književnog lista »Književna tribina«. Kad je list obustavljen, odlazi u Društvo hrvatskih književnika, radi u kulturnom tjedniku »Telegram« i pokreće reviju »The Bridge« za prevođenje hrvatske književnosti na druge jezike te zasniva međunarodne Zagrebačke književne razgovore. Postaje tajnikom biblioteke »Pet stoljeća hrvatske književnosti«. Od 1984. je izvanredni, a od 1991. redoviti član HAZU. Od 1987. je glavni i odgovorni urednik književnog mjesečnika Razreda za književnost HAZU »Forum«. Aktualni je predsjednik Društva hrvatskih književnika.

L. S.

Virgilschola iz Salzburga održala koncert u Franjevačkoj crkvi u Subotici

Oživljene srednjovjekovne melodije

Subotička je publika prošlog četvrtka, 25. svibnja, u Franjevačkoj crkvi imala prigodu nazočiti koncertu koji su priredili članovi vokalnog ansambla Virgilschola iz Salzburga. Riječ je o

mješovitom zboru koji je 1983. godine osnovao dr. Stefan Engels, ujedno i njihov umjetnički voditelj. Na njihovom se repertoaru nalaze napjevi srednjovjekovne crkvene glazbe, osobito iz stare salzburške

liturgije. Dio tog određenja pripada njihovom osnivaču čiji je glavni dio istraživačkog rada usmjeren upravo prema srednjovjekovnim liturgijskim rukopisima koji se nalaze u Austriji. Inače, Engels je apsolvirao na Muzičkoj akademiji Mozarteum, te potom doktorirao glazbene znanosti na Salzburškom univerzitetu. Trenutačno je suradnik Instituta za crkvenu glazbu Umjetničkog univerziteta u Grazu.

Tijekom svog nastupa u Franjevačkoj crkvi zbor je izveo antifone i korale posvećene Majci Božjoj, uglavnom na latinskom jeziku, a publika je imala prigodu čuti i pjesme na srednjevisokonjemačkom iz 11. stoljeća, te na ranonovovisokonjemačkom jeziku iz 14. stoljeća.

Važno je istaknuti kako je salzburški ansambl ime dobio po *Virgilu*, svećeniku koji je došao iz Irske i bio biskup u Salzburgu od 746. do 784. godine, te ujedno u to vrijeme dao sagraditi i prvu katedralu u ovom gradu. Virgilschola je dosad objavila dva CD-a: »Advent und Weihnacht im mittelalterlichen Salzburg« 1996. i »Salve Regina – Marienlieder aus dem mittelalterlichen Salzburg« 1998. godine.

D. B. P.

Koncert Virgilschole iz Salzburga

Ivo Kalina (1925.-1995.)

Ivo Kalina, slikar, rođen je 21. veljače 1925. u Zagrebu, a umro 24. srpnja 1995. godine u Rijeci.

Slikarstvo je diplomirao 1950. godine na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu klasi J. Mišea, te potom završio i specijalistički studij kog Š. Tiljka. U razdoblju od 1950. do 1956. godine suradnik je Majstorske radionice Krste Hegedušića. Od 1953. izlaže na skupnim izložbama i kao član Grupe pe-torice (Kalina, Kulmer, Kujundžić, Dogan, Perić). Od 1957. član je grupe Mart. Od kasnih 50-ih izlagao je samostalno u zemlji i inozemstvu (Slovenija, Italija, Njemačka...). Prvi stvaralački uspon postiže u Zagrebu do 1963., kad se vraća u Opatiju gdje živi i stvara do smrti 1995.

U povijesti hrvatske umjetnosti pedesetih i šezdesetih godina njegovo će ime ostati upisano velikim slovima. Sudionikom bitnih promjena u društvu i u umjetnosti, Kalina nije bio tek promatrač ili slučajni suputnik, već aktivni promicatelj vrijednosti koje su se nalazile u njegovom polju interesa. S jedne strane zakinit činjenicom da se nalazio u maloj sredini koja je tih godina živjela u polu-izolaciji, s druge je od toga imao i koristi, jer je mogao stvoriti autonomne vrijednosti udublјivanjem u sebe samog, u logiku vlastitog umjetničkog puta i creda.

Svojim djelima enformalističkog i tašističkog karaktera Kalina predstavlja jednu od najznačajnijih osobnosti apstraktne umjetnosti u Hrvatskoj, sudjelujući, neovisno stvarajući, s istovrsnim pojavama u svijetu, u bliskim godinama nastanka.

Bogati slikarski opus Ive Kaline karakteriziraju dionice osebujne figuracije, ostvarenja asocijativno-sti pejzaža te posebno djela apstraktnog karaktera s naglaskom na gestualnosti poteza i isticanju strukture površina. Posebna zanimljivost Kalininog stvaralaštva su kolaži, (koji nastaju krajem pedesetih i šezdesetih godina, u isto vrijeme kada i Rauschenbergovi, koji su prvi puta bili izlagani 1994. godine) i kaligrafije koje su služile (i) kao predtekst slikama.

Radove odabrali: Ljubica Suturović i Arsen Ćosić

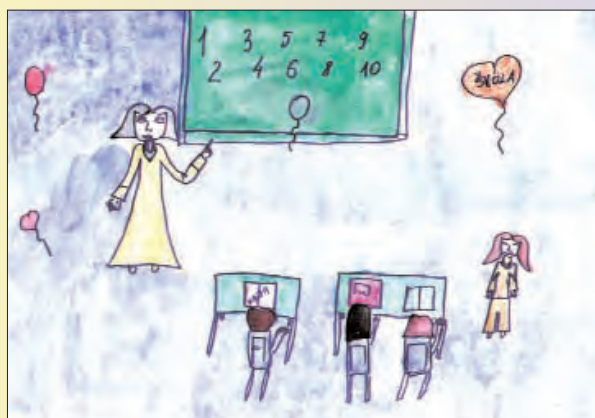
Mario Vujković Lamić, I. e,
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Vedran Matić, IV. b,
OŠ »Vladimir Nazor«, Đurđin

Josip Vujković Lamić, IV. h,
OŠ »Matko Vuković«, Subotica

Ksenija Benčik, IV. a,
OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

Danijel Tucić, IV. a,
OŠ »Matija Gubec«, Tavankut

Nataša Kujundžić, II. e,
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Josipa, I. e,
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Mario, I. e,
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Hrvatska – moja domovina

Ovdje su svi uvijek dobrodošli: u školskom dvorištu škole u Bakovčicama

U četvrtak 25. svibnja troje učenika koji pohađaju nastavu hrvatskoga jezika s elementima nacionalne kulture uputilo se sa svojim nastavnicama u Hrvatsku na kviz: »Hrvatska – moja domovina«. Kviz je deveti put za redom održan 26. svibnja u Bakovčicama, prelijepom, malom mjestu pokraj Koprivnice.

Ova škola koja broji svega 14 učenika (u kombiniranom odjelu od 1. do 4. razre-

da) i ove je godine osvojila nagradu za najljepše uređeni školski vrt u Hrvatskoj.

Kako entuzijazam jednog čovjeka uistinu može učiniti svijet ljepšim i boljim mjestom za življenje, primjer je ova škola u kojoj se gotovo svakoga vikenda održavaju razni susreti: književne večeri, radionice... Ovdje su svi uvijek dobro došli. Naime, svojim trudom i upornošću učitelj

Radovan Knežević uredio je školsko dvorište, opremio školu (u učionici imaju čak i klima uređaj!), pomogao izgradnju katoličke crkve (iako je Crnogorac op. a.). Gospodin Radovan još je jednom pokazao kako je najvažnije biti čovjek.

Na kvizu je sudjelovalo pet škola. Tri iz Republike Hrvatske i to: VI. osnovna škola iz Varaždina, OŠ Ilok iz Iloka i OŠ Ivan Lacković Croatia iz Trnovca i dvije škole iz inozemstva: Veliki Borištof, Austrija i mi, iz Subotice. U nekoliko smo rečenica predstavili škole iz kojih dolazimo, a ove su nas godine predstavljali učenici: *Andrea Kujundžić* iz OŠ »Ivan Milutinović«, *Mladen Konkolj* iz OŠ »Matko Vuković« i *Martina Mezei* iz PŠ »Ivan Milutinović« Mala Bosna. Učenici su govorili o ljepotama grada iz kojeg dolaze i običajima Hrvata ovoga kraja. Podršku su im riječju i djelom dale nastavnice *Marina Kovač* i *Miranda Glavaš-Kul*.

Na samome smo kraju nagrađeni diplomama i nagradama brojnih sponzora: »Podravke«, »Peveca«, NK »Slaven Belupo«, grada Koprivnice, Županije i drugih. I mi smo darovali domaćinu monografiju Vojvodine. Ljubazni nas je domaćin odvezao u obilazak Koprivnice, a rastali smo se s obećanjem da se, naravno, vidimo i sljedeće godine.

Miranda Glavaš-Kul

Učenici pokraj najljepše uređenog školskog vrta u Hrvatskoj

Veliki sportsko-zabavno-humanitarni spektakl

Derbi za »Krijesnice«

U nedjelju, 4. lipnja, na stadionu u Maksimiru igrat će se nogometni susret između »Zvijezda« i »Legendi«, a cijeli prihod namijenjen je udruzi koja brine o djeci i njihovim obiteljima suočenim s bolestima malignih tumora

Piše: Dražen Prčić

Vjerojatno ste zamijetili, gledajući programe Hrvatske televizije, kako se posljednjih tjedana uveliko pojavljuju najave predstojećeg nogometno-humanitarnog spektakla pod nazivom

gih igrati momčad »Zvijezda«, sastavljena od popularnih osoba iz svijeta estrade, sporta i medija, nasuprot sastavu »Legendi« za koje će nastupiti proslavljeni hrvatski nogometaši nekoliko generacija. Cjelokupan prihod ove lijepe humanitarne manifestacije namijenjen je udruzi »Krijesnice«, koja se brine o djeci i obiteljima suočenim s bolešću malignih tumora.

»ZVIJEZDE«: O ozbiljnosti cijelog projekta, glede pripreme momčadi sastavljene od zaljubljenika u nogometnu igru koji »svoj kruh zarađuju« na drugim poljima javnog života (glazba, mediji, ostali sportovi), najbolje govore dvije stvari. Prvo, za izbornika je postavljen proslavljeni nogometni trener i strateg brončane generacije iz Francuske '98. *Miroslav Ćiro Blažević*, a prema planu cijeloga projekta selektirana momčad (obavljeni su opsežni i rigorozni testovi snage, tjelesne sposobnosti i nogometne vještine) »sklonjena« je u specijalni kamp u Samoboru, u kojemu će provesti tjedan dana na specijalnim pripremama za »Derbi« u nedjelju, 4. lipnja.

Među odabranim i »probranim« imenima našli su se sljedeći »nogometaši«: *Siniša Andrijašević* (kik-boks), *Franjo Arapović* (sa-

»Derbi«. Posve normalno, veliki broj gledatelja bio je u nedoumici u svezi s profilom najavljivanog medijskog »spektakla« sve do prošle subote i prve od nekoliko emisija. Da pojasnimo, u pitanju je nogometni susret u kojemu će jedni protiv dru-

borski zastupnik, košarka), *Igor Boraska* (veslanje), *Antonio Dedić* (trener), *Giuliano Đanić* (pjevač), *Dan Figenwald* (novinar), *Hrvoje Hrengek* (novinar), *Alen Hržica* (pjevač), *Goran Karan* (pjevač), *Josip Košutić* (trener), *Bruno Kovačević* (novinar), *Dražen Ladić* (ex »vatreni«, vratar), *Goran Marić* (nogometni sudac), *Ivan Mikulić* (pjevač), *Veljko Mršić* (košarkaš), *Hari Rončević* (pjevač), *Vedran Šehić* (finalist *Survivora*), *Damir Škaro* (boksac), *Igor Štimac* (ex »vatreni«, obrana), *Marko Perković Thompson* (pjevač), *Luka Vidović* (iluzionist), *Dragan Primorac* (ministar znanosti i sporta). Uz izbornika Blaževića

Prva pobjeda »Zvijezda«

Momčad Ćire Blaževića zabilježila je prvu pobjedu (5-1) na pripremnom susretu u Pregradi, protiv istoimenog ženskog kluba. Golove su postigli: Canjuga, Šehić, Košutić, Vidović i Karan, dok je za djevojke strijelac bila Ida Leskovar.

u stručnom stožeru se još nalaze i *Zlatko Dalić* (pomoćni trener), *Luka Radman* (kondicijski trener) i *Zoran Varvodić* (trener vratara).

»LEGENDE«: Za momčad, koja u svojim nogama ima »milijun« velikih susreta, dodatne i zasebne pripreme nisu potrebne, jer imena, koja će u nedjelju istrčati na »Maksimir«, obilježila su nekoliko posljednjih desetljeća hrvatskog, ali i svjetskoga nogometa. Predvođeni izbornikom *Tomislavom Ivićem*, najtrofejnijim i, po mnogima, naj-

Tko će slaviti u Maksimiru?: Ćiro ili Ivić

boljim hrvatskim nogometnim trenerom svih vremena, u ovom humanitarnom susretu nastupit će: *Aljoša Asanović*, *Dražen Besek*, *Zvonimir Boban*, *Srećko Bogdan*, *Milivoj Bračun*, *Ivan Buljan*, *Igor Cvitanović*, *Ivan Cvjetković*, *Stjepan Deverić*, *Wilson Džoni*, *Tonči Gabrić*, *Slavko Ištvančić*, *Nikola Jerkan*, *Nikola Jurčević*, *Ivan Katalinić*, *Marko Mlinarić*, *Robert Prošenički*, *Blaž Slišković*, *Mario Stanić*, *Ivica Šurjak*, *Zlatko* i *Zoran Vujović* i *Velimir Zajec*.

Zvijezde vs Legende

Humanitarni nogometni susret igrat će se u nedjelju, 4. lipnja na stadionu u Maksimiru s početkom u 20.30 sati, uz izravni prijenos na Hrvatskoj televiziji.

Skupocjene »sitnice«

Detalji bez kojih se ne može

Moderan homo sapiens, bilo muškoga ili ženskoga roda, postao je posve ovisan o potrošačkoj groznici kojom je već odavna »neizlječivo zaražen«

Piše: Dražen Prčić

Imate li novi model mobitela? Računalo? Najnovije sunčane naočale? Miris ili parfem koji je in? Trendi garderobu ili novu kolekciju za predstojeće ljeto?

I tko zna što još, a toliko je toga čime nas svakodnevno bombardiraju modni diktati s raznovrsnih javnih medija. Jer princip funkcioniranja suvremenog društva je vrlo jednostavan, dapače surovo jednostavan. Ili imaš ili nemaš. Ukoliko nemaš posve si out!

DETALJI – SIMBOLI: Još od davnina svog postojanja čovjek – pojedinac (i žene, naravno) se volio izdvajati na određeni način od zajednice u kojoj je obitavao. Ovisno o mogućnostima i potencijalnoj ponudi, te vremenu u kojemu je živio, homo sapiens je uvijek nalazio načina izraziti ovu svoju potrebu. U početku su to bile razne sitnice od metala, svjetlucavih dragih i poludragih kamenja (i danas su još uvijek!), potom s razvitkom obrade metala dolazi do ere sofisticiranih oružja, iznimno važan detalj izdvajanja osobito u muškom okruženju, ali i usporednog razvoja izrade svih ostalih »sitnica«, iznimno važan detalj kod »nježnijeg spola«. Tisućama i tisućama godina potom, u vrijeme današnje 21. stoljeća, stvari se, a zašto bi, uopće nisu promijenile. Osim hiper napretka naj-

suvremenije tehnologije, popularnog hi-techa, koji je cijeli planet pretvorio u globalnu igračku, dostupnu velikom broju Zemljana. Pogodili ste, riječ je o mobitelima, detalju – simbolu bez kojeg se više jednostavno ne može živjeti, niti egzistirati u normalnoj svakodnevici. Čovjek jednostavno mora komunicirati, a izum telefona, posebice mobilnog, učinio je istu tu komunikaciju dostupnom na svakom mje-

jao zatomiti ugodnim i neutralizirajućim mirisima. U početku su to bile izvorne, prirodne esencije, ali je razvojem kemijske industrije sve to preraslo u veliki biznis, opet zahvaljujući ljudskoj potrebi da bude drugačiji. Modne kuće su »nanjušile« odličan posao, dizajnirale egzotične bočice i nalijepile skupocjene etikete, i za solidan novčani ekvivalent svatko može mirisati otmjeno i trendi.

stu i trenutku želje za »razmjenom informacija kroz riječi«. Ali, nije sve samo u osnovnoj namjeni, mnogo važniji (kod velike većine korisnika) detalj tiče se vizualnog momenta (čitati prestiža). Novi model, viša cijena.

Gotovo jednak slučaj važi i za svijet sunčanih naočala, koje ovisno o sezoni i modnom diktatu svake godine imaju nove i nove kolekcije, firmirane najzvučnijim svjetskim modnim markama. A nositi ih na očima, glavi ili ih staviti uz mobitel na stol, pitanje je statusnog izdvajanja.

U vremenima digitalne svakidašnjice računala su postala potreba bez koje se više ne može poslovati, ali uz svoju radnu funkciju imaju i onu prestižnu, koja se ogleda u posjedovanju najnovijih softversko-hardverskih »čuda«, koja u svojoj unutrašnjosti kriju najjače i najbrže moguće strojeve.

Lučenje hormona oduvijek je čovjeku priskrblijavala neugodan vonj koji je nasto-

O garderobi, ovoga puta, nećemo trošiti novinske retke, jer o njoj je toliko toga napisano i izrečeno, da je već i sam spomen retro. Jer se upravo retro (stil ponavljanja nečega iz prošlosti) razvio na činjenici kako je gotovo više nemoguće izmisliti nešto novo. Ali su zato »krpice«, nove ili stare, zadržale svoju »in« cijenu, kao i uvijek razdvajajući one koji ih imaju od onih koji ih nemaju. I tako će, vjerojatno biti, dokle god bude svijeta. I ljudi tj. homo sapiensa željnih izdvajanja! ■

Cijena izdvajanja

Uželjli da sebi priskrbite status »in« osobe u startu se morate pomiriti s osebujnim novčanim iznosom kojim ćete isplatiti svoju nakanu. Ukoliko želite imati sve nabrojano, vaša izdvojenost mogla bi vas koštati tisuće i tisuće eura. Pa, tko voli...

Gulaš od gljiva

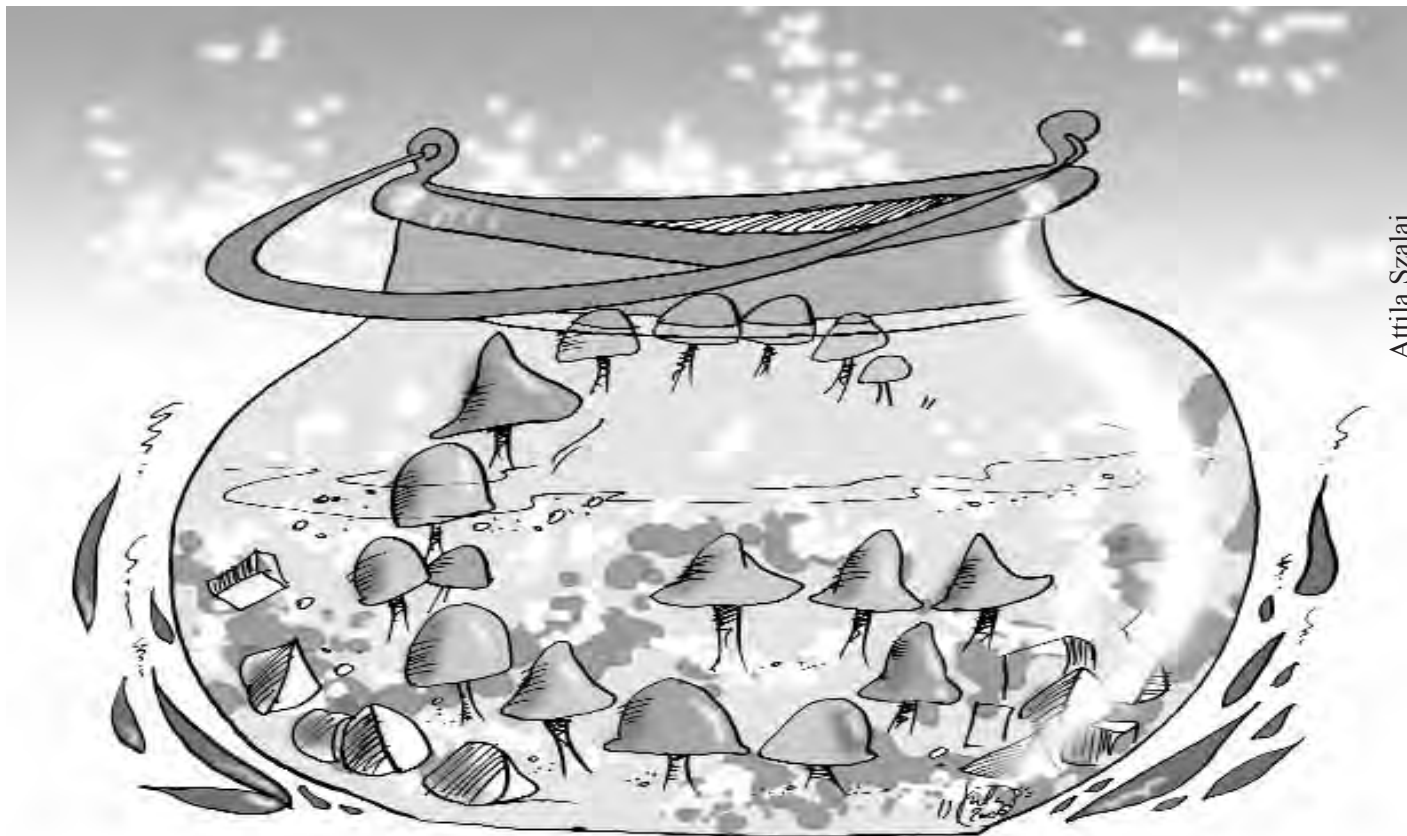
Sastojci:

600 g gljiva (šampinjoni, vrganji, lisičarke)
10 g suhih vrganja
3 žlice ulja
50 g sušene slanine
1 glavica luka
3 mrkve
papar, sol, celer
lovorov list
4 češnja češnjaka
škrobno brašno
vinski ocat
500 g krumpira
kiselo vrhnje

Priprema:

Očišćene gljive isjeći na komade. Narezati slaninu na manje kockice, mrkvu na kolutiće, te luk na sitnije komadiće. Ugrijati ulje i na njemu pržiti slaninu i luk, a potom i mrkvu. U smjesu dodati pripremljene suhe vrganje i gljive. Sve to dobro popržiti, posoliti (dodati začin) i dinstati uz dolijevanje vruće vode. Potom dodati lovorov list, celer i nastaviti kuhati na laganoj vatri. Škrobno brašno razmutiti s vodom i umješati u smesu, dodati i kiselo vrhnje, i malo vinskog octa. Tijekom spravljanja gulaša paralelno skuhaite krumpir, kojeg ispasiranog potom dodajte u smjesu.

Salata po izboru

V I J E S T I

Nogomet

Remi u Osijeku

U drugoj pripremnoj utakmici pred nastup na budućem SP u Njemačkoj Hrvatska nogometna reprezentacija odigrala je prošle nedjelje u Osijeku neodlučno (2-2) protiv reprezentacije Irana, još jednog sudionika summita najboljih svjetskih

momčadi. Usprkos lošem vremenu i teškom terenu za igru, kiša je padala gotovo tijekom cijelog susreta, prikazana je solidna igra, iako je konačni rezultat plod nekoliko kikseva i sreće u posljednjim trenucima. Iran je poveo golom *Ali Karimija*, izjednačio je *Pršo* i na odmor se otišlo s 1-1. U drugom dijelu Iranci su ponovno povelili poslije velike pogreške *Tokića*, strijelac je bio *Borhani*, a konačnih 2-2 postavio je *Babić* u posljednjoj minuti iz opravdano dosuđenog kaznenog udarca. Hrvatsku još čekaju dvije pripremljene utakmice – protiv Poljske (3. lipnja, Wolfsburg) i Španjolske (7. lipnja, Geneva).

Tenis

Hrvatskoj Kup nacija

Teniska reprezentacija Hrvatske osvojila je prvo mjesto na prestižnom momčadskom natjecanju pod nazivom Kup na -

cija, jakoj uvertiri predstojećeg Roland Garrosa. *Ivan Ljubičić* i *Mario Ančić*, pojačani s »povratnikom« *Ivom Karlovićem*,

svladali su sve protivnike (SAD, Španjolsku, Čile), te u velikom finalu domaćina Njemačku (2-0), pobjedama Karlovića (Waske, 7-6, 6-4) i Ljubičića (Kiefer, 6-4, 6-4).

Boks

Drviš obranio naslov

Hrvatski boksač *Stipe Drviš*, aktualni prvak Europe, obranio je prošle subote naslov u borbi protiv Nijemca

Kurzawe i pridodao svome profi kontu 31 pobjedu, uz najavu skorašnje borbe za naslov svjetskog šampiona.

Rukomet

Tijesna pobjeda

U prvom susretu kvalifikacija za Europsko prvenstvo u Švedskoj (od 7. -17 prosinca) najbolje hrvatske rukometašice izborile su na domaćem terenu u Kutini tijesnu pobjedu od samo dva gola razlike protiv Portugala (31-29) i čeka ih težak uzvrat 3. lipnja na gostovanju u Lagosu.

Igor Boraska, dvostruki olimpijac

Iz brončanog osmerca na ledenu bob stazu

Jedini Hrvat koji je sudjelovao na ljetnim i zimskim olimpijskim igrama, osvojivši pritom i bronz u Sydneyu 2000. godine

Razgovor vodio: Dražen Prčić

San svakog sportaša je sudjelovanje na olimpijadi, a kada netko uspije izboriti plasman na obje (ljetnu i zimsku), onda je riječ o izvanrednom atletičaru i ponosu svoje države. Od svog osamostaljenja Hrvatska ima samo jednog takvog sportaša, oličenog u liku *Igora Borasku*, glasovitog veslača i osvajača brončane olimpijske kolajne u Sydneyu 2000. godine u disciplini osmeraca, te jednog od »povijesnih« vozača boba na zimskim OI u Salt Lake City-ju 2002. godine, kada je hrvatskim anonimusima pošlo za rukom izboriti plasman među ledenu elitu. Danas umirovljeni sportaš, ali još uvijek aktivan u svome Gusaru iz Splita, Boraska je angažiran na mjestu pročelnika za sport i prosvjetu u Gradskom poglavarstvu, a nedavno je bio i dio momčadi »Zvijezda« koje su se pripremale za »Derbi« protiv momčadi najvećih hrvatskih nogometnih »Legendi«. U ekskluzivnom razgovoru za »Hrvatsku riječ«, Igor Boraska pojašnjava sve detalje iz dva posve različita sporta, koja su ga odvela na dvije olimpijade i učinila jedinstvenim sportašem s hrvatskih prostora.

► Split je, kao grad na moru, oduvijek imao veliku veslačku tradiciju, ali je to nekako uvijek bio sport po strani. Što je presudilo u korist vesala namjesto baluna?

Istina je kako sam prvo trenirao upravo nogomet, kao i brojna splitska djeca, igrajući u mlađim selekcijama Hajduka, ali kako sam počeo naglo rasti uvidio sam da neće ništa biti od nekog vrhunskog dometa u balunu i odlučio promijeniti sport. Veliki utjecaj na moj izbor za veslanje, kao druge sportske discipline, imao je moj stric *Gojko Boraska*, inače negdašnji prvak Jugoslavije u veslanju.

► Kada ste u veslanju napravili prvi za-paženiji rezultat?

U početku sam veslao u dvojcu s kormilarom i osmercu, a interesantno je kako sam prvo svoje prvenstvo nekadašnje države veslao upravo na Paliću pokraj Subotice 1986. godine i osvojio četvrto mjesto u dvojcu s kormilarom. Potom sam 1988. godine prvi puta osvojio juniorsko prven-

stvo države, a potom je uslijedio prelazak u seniorsku konkurenciju.

► Usporedo s aktivnim bavljenjem veslanjem nastavili ste i akademsku naobrazbu u SAD.

Kao juniorski reprezentativac Jugoslavije dobio sam stipendiju na Brown University, glasovitom sveučilištu u Providenceu, država Rhode Island. Moje je sveučilište uzelo još nekoliko kvalitetnih veslača, oformivši izuzetno jaku veslačku momčad,

► Vaša prva olimpijada bila je upravo na američkom tlu 1996. godine u Atlanti. U kojoj ste se disciplini prvi puta natjecali pod olimpijskim plamenom?

S obzirom kako je došlo do malog za-sićenja u vožnji dvojca, odlučio sam veslati u četvercu i mogu kazati kako smo imali jako dobru momčad, čak smo bili jedni od pretendenata za medalje. No, splotom nesretnih okolnosti (udar groma je srušio stablo na natjecateljski čamac) vozeći dru-

Posada Hrvatskog olimpijskog boba

iz koje smo poslije nas nekoliko postali i svjetskim i olimpijskim pobjednicima. Rezultat kvalitetnog odabira nije izostao i Brown University je bio prvak SAD-a tri godine uzastopno u konkurenciji osmeraca (1993.-95.), dok sam ja od 1993. godine aktivan član hrvatske veslačke reprezentacije. Već sljedeće, 1994. godine, u dvojcu s Frankovićem bio sam svjetski prvak.

Funkcija u bobu četverosjedu?

Ja sam bio na mjestu bočnog gurača s desne strane, ali sam baš u olimpijskoj utrci gurao s lijeve strane, no to nije predstavljalo nikakav problem, jer smo vježbali obje strane.

gi čamac, nismo uspjeli bolje od sedmoga mjesta.

► Na prvim OI u 21. stoljeću odlučili ste se za svoj »osmerac« i niste pogriješili. Zahvaljujući Vama i sedmorici ostalih junaka, Hrvatska je osvojila brončanu medalju u Sydneyu 2000. godine.

U Sydneyu smo uspjeli izboriti medalju, što je doista veliki uspjeh, s obzirom kako je osmerac tradicionalna disciplina u svim veslačkim zemljama. Olimpijska brončana utrka predstavlja nezaboravan doživljaj, a medalja jedan od najvećih dometa u mojoj sportskoj karijeri. Zabilježio sam još jedan nastup na olimpijskim igrama četiri godine poslije u Atheni 2004. godine, zaokruživši svoj olimpijski ciklus.

► Već sam spomen sudjelovanja na tri OI bio bi dovoljan za impresivnu zabi-

Dvostruki olimpijac: Igor Boraska

lješku jedne sportske karijere, ali kada se tome pridoda i nastup na Zimskim OI 2002. godine, onda to već zvuči nad-sportski. Kako Vam je uspjelo izboriti plasman u bobu četverosjedu?

Za sve je to kriva moja želja za potencijalnim sudjelovanjem u tom zimskom sportu, koji sam kao mali obožavao gledati na televiziji. Kriv je i *Ivan Šola*, idejni tvorac hrvatske bob vrste, koji me je nagovorio da se okušam. Straha nije bilo, jer sam još za vrijeme školovanja u SAD često odlazio u zabavne parkove na vožnju velikim, brzim toboganima. Kako sam poslije Sydneya odlučio malo se odmoriti od veslanja, priključio sam se Šoli i na njegov poziv otišao u »školu boba«. U zimi 2000. godine sam prošao školu i sljedeće dvije godine smo se pripremali za potencijalni nastup na Zimskim OI 2002. godine.

► Pokraj svih država velesila u zimskim sportovima Hrvatska je, zahvaljujući vašem bobu četverosjedu, uspjela upisati i svoje ime u povijest zimskih OI. S kojim ste svjetskim vremenom izborili plasman?

Kada smo se uspjeli kvalificirati za OI potkraj 2001. godine, naše vrijeme je bilo 26. na svijetu, a prema zadanom kriteriju trebalo je sakupiti potreban broj bodova i mi smo to uspjeli, izborivši plasman među 30 najboljih svjetskih momčadi. Inače, na OI su se plasirale 34 momčadi, a mi smo na koncu bili 26. što je za prvi nastup odličan rezultat.

U momčadi pokraj mene su još bili: *Šola, Koludra, Drpić i Lovrić*.

► Je li bilo teže veslati ili voziti bob?

Vidite, u veslanju smo uvijek bili u ulozi

favorita i od nas se uvijek očekivao vrhunski rezultat, što je opet stvaralo određeni dodatni pritisak. Također, veslanje je mnogo teži sport koji iziskuje više tjelesnog napora od boba, koji je, prije svega, anaerobni sport trenutka. U boba je potrebno samo dobro istrčati i izgurati prvih 40 metara, nakon čega sve ovisi o kvaliteti vozača. S druge strane, veslanje je težak aerobni sport, gdje je cijelu dužinu staze čovjek u teškim tjelesnim naporima. No, u vožnji boba sam imao i dodatan strah, da slučajno ne uspijemo na vrijeme uskočiti, a potom taj krah budu prikazivali na televizijskim postajama...

► Kao fetivi Splitsanin, čovjek sunca i mora, kako ste se snašli na ledenoj podlozi autentičnog zimskog ambijenta?

Moram priznati kako nisam imao nikakvih većih problema oko navikavanja na snijeg i led, jer sam još od početka devedesetih

Mislim kako je u pitanju jedna lijepa, humanitarna akcija i najvažnije je sakupiti što više financijskih sredstava koja će biti namijenjena udruzi »Krijesnice« i njihovu nastojanju da pomognu djeci i obiteljima, koje se susreću s oboljenjima malignih tumora. Glede samog ozračja u kampu, mogu reći kako je sve bilo odlično, jer se u biti svi mi znamo od prije kroz razne javne nastupe u sportu i medijima.

► Kakav je Čiro kao trener?

Čiro je fenomenalan, izuzetan motivator i nogometni stručnjak i mogu kazati kako mi je bilo uživanje trenirati pod njegovom paskom.

► Što biste prognozirali za ishod nedjeljnog »Derbija«, s obzirom kako će na drugoj strani stajati momčad koja ima »milijun« velikih susreta u nogama?

Rad u kampu je na velikoj visini i vjerujem kako će Čirini izabranici uspjati

Brončani olimpijski osmerac: Boraska treći s lijeva

redovito odlazio s veslačkom reprezentacijom na zimske pripreme na kojima sam naučio dobro skijati i posve se adaptirati na zimsko-snježne vremenske uvjete.

► Na koncu, ovo je tjedan velikog »Derbija«, koji će u nedjelju na Maksimiru igrati momčadi »Zvijezda« i »Legendi«. Sve do ponedjeljka i Vi ste bili dio momčadi poznatih javnih osoba koje se pod paskom Čire Blaževića vrijedno spremaju i pripremaju za nastup u nedjelju 4. lipnja.

Nažalost nisam ostao dio momčadi, sletom određenih okolnosti, jer sam obvezom u Gradskom poglavarstvu morao nazočiti sjednici Vijeća u srijedu (razgovor je vođen u utorak, op. a) i stavljanjem na glasanje ispao sam iz kampa u Samoboru.

pružiti dostojan otpor proslavljenim nogometnim »Legendama«. Ipak bit će veoma teško igrati, i prije svega izdržati napor cijelog susreta. No, važnije od rezultata je želja za uspjehom cijelog projekta i humanitarne akcije zbog koje se i sam susret igra.

Sportska budućnost

Kao umirovljeni aktivni sportaš moja ljubav će uvijek biti veslanje, što dokazujem aktivnim sudjelovanjem u radu svog kluba »Gusar« i nastojanju da mladima, uvijek kada je to moguće, prenesem dio svog bogatog sportskog iskustva. I danas znam sjesti skupa s juniorima u čamac...

Josip Jelačić postavljen za hrvatskoga bana

Priredio: Zdenko Samaržija

31. svibnja 1947. godine otvoren je Prvi međunarodni zagrebački velesajam.

31. svibnja 1854. godine umro je *Vatroslav Lisinski*, hrvatski skladatelj židovskog podrijetla pravim imenom *Ignacije Fuchs*. Najvažnije djelo je opera »Ljubav i zlo«.

31. svibnja 1969. godine rođen je pjevač zabavnih pjesama *Tony Cetinski*.

31. svibnja 1772. godine poticajem carice *Marije Terezije* osječki župan *Niezky* započeo je planiranje terena baranjskih močvara preko Drave i gradnju tvrde ceste prema

Bilju. Cesta je dovršena 30. svibnja 1777. godine u dužini od 6 km, ravni nasip širine 14 metara. Cesta je građena od pečene cigle, a pri dovršenju je na njenom izlasku sagrađen veliki spomenik carici i njenom sinu. Odmah nakon izgradnje ceste uspostavljen je redoviti poštanski promet i dilažansa na relaciji Osijek Budimpešta.

31. svibnja 1768. godine prestolonasljednik i budući car *Josip II.* prvi puta je boravio u Osijeku, kada je išao iz Stare Gradiške u njemu proboravio cijeli tjedan. Drugi puta grad je pohodio 5. svibnja 1774. godine. Car je tada stigao iz Valpova. Četvrti pohod upriličio je 29. travnja 1783. godine, te peti 14. travnja 1788. godine.

1. lipnja 1904. godine u Arbanasima pokraj Zadra rođen je *Hrvoje Macanović*, hrvatski radijski i televizijski sportski komentator.

1. lipnja 1865. godine puštena je u promet željeznička pruga između Zagreba i Karlovca.

1. lipnja 1933. godine objavljena su Načela ustaškog pokreta.

1. lipnja 1953. godine umro u Splitu hrvatski slikar *Emanuel Vidović*. Rođen je 24. prosinca 1870. godine u Splitu.

1. lipnja 1950. godine rođen je *Furio Radin*, sociolog i hrvatski političar i saborski zastupnik, predstavnik talijanske nacionalne manjine u Hrvatskoj.

2. lipnja 1902. godine rođen je u Novskoj *Slavko Batušić*, hrvatski pjesnik, putopisac, romansijer, povjesničar umjetnosti, teatrolog, zatim leksikograf i profesor, prevoditelj, urednik i kazališni djelatnik. Umro je 25. travnja 1979. godine u Zagrebu.

2. lipnja 1607. godine osnovana je u Zagrebu klasična gimnazija. Gimnaziju su osnovali isusovci. Uredili su napušteni dominikanski samostan s crkvom svete Katarine na današnjem Katarinskom trgu, a grad im je osigurao prihode, poklonivši im oranice, polja i vinograde. Školovanje je bilo besplatno jer su mno-

gi viđeni Zagrepčani darovali imanja pa su i siromašnija djeca stekla obrazovanje.

2. lipnja 1965. godine rođen je *Franjo Arapović*, jugoslavenski i hrvatski košarkaški reprezentativac, kasnije političar, saborski zastupnik.

2. lipnja 1870. godine hrvatski pomorski kapetan *Nikola Primorac* iz Dubrovnika, okladio se 1869. godine za tisuću funti da se čamcem može preploviti Atlantik. Istoga je dana isplovio iz Liverpoola na pustolovinu plovidbe preko Atlantika.

3. lipnja 1848. godine počeo je s radom Slavenski kongres u Pragu.

3. lipnja 1871. godine osnovana je Bjelovarska županija. Postupnim ukidanjem Vojne krajine povećavalo se područje pod upravom hrvatskoga bana što je smetalo mađarskim hegemonistima i austrijskim vlastodržcima.

3. lipnja 1960. godine rođen je rock glazbenik *Jasenko Houra*, vođa »Prljavog kazališta«.

3. lipnja 1696. godine u Zagrebu je okrenuta nova stranica hrvatske kulturne povijesti: u tiskari *Pavla Rittera-Vitezovića* »Typographia regni« otisnuta je knjiga »Kronika aliti szpomen vszega szvieta vikov«, prva hrvatska sustavna povijest s mnogim političko-nacionalnim i kulturnim porukama. Tiskaru je Vitezović godinu-dvije prije našao zaboravljen u samostanu zagrebačkih isusovaca, a koju je Sabor prenio u javno vlasništvo i dao na upravljanje, agilnu i učenu zanesenjaku. Njegova je kuća na Gornjem gradu, s tiskarom kao središnjom atrakcijom, djelovala kao svojevrsno žarište dotad uvelike zapretene kulture i znanosti.

3. lipnja 1963. godine umro je u Rimu papa *Ivan XXIII.* Rođen je 1881. godine.

3. lipnja 1490. godine umro je u Beču *Matija Korvin*, hrvatsko-ugarski kralj između 1458. i 1490. godine. Matija Korvin bio je sin *Ivana Hunyadija*, proslavljenoga ratnika protiv Osmanlija.

Ime Korvin (cornus, lat. gavran) uzeo je zbog gavrana na očevu grbu. Zavladao je nakon niza sukoba s drugim pretendentima na prijestolje, ali i s velikašima, uz pomoć velikovarađinskog nadbiskupa Ivana Viteza od Sredne. Organizirao je centralističku monarhiju, reformirao porezni sustav, ustanovio stajaću vojsku, a pritom se oslanjao na sitno plemstvo i na nove plemiće, kojima je dijelio velike posjede. U doba Matije Korvina manje su utvrde izgubile važnost, a učestale su provale osmanlijskih akindžija upozorile na važnost utvrda uz veće gradove. Nakon pada Bosne 1463. godine, kralj je organizirao stajaću vojsku i novi sustav obrane: osnovane su Jajačka i Srebrenička banovina, a poslije i Senjska kapetanija.

Iako je učinkovit obrambeni sustav zahtijevao dobro opskrbljenu vojsku i redovito održavanje utvrda, što je višestruko prekorlačivalo financijske mogućnosti Matijina poreznoga sustava, Osmanlije u njegovo doba nisu znatnije ugrožavale Hrvatsku i Ugarsku.

5. lipnja 1991. godine vojna kontraobavještajna služba KOS uhitila je u Splitu četvoricu Splićana.

5. lipnja 1848. godine je *Josip Jelačić* postavljen za hrvatskoga bana.

[illegible]

RJEŠENJA:

HRABROST, LABRADOR, OBRAZINA, VIAN, OTT, ENZIM, AI, R, IKAR, N, KEJ, RUMA, AKACIJA, NS, INAČE, OPSTANAK, TEKSAS, VERA, AKIN, CLINT, ARETEJ, PAR, INKA, KIM, NEZASITNO, N, SMARAGD, RJEČNIK, RECI, ERSTED, IVO, ZN, NARATAK, MME, ITRIJ, VONJATI, RŠ, Č, ITALIJA, EOLIT, GLINICA, OSMICA, PROSTRANOST, KAP

PETAK 2. 6. 2006.

HRT 1

06.45 TV raspored
06.50 TV kalendar
07.00 Dobro jutro, Hrvatska
09.10 Svijet slavnih, serija
09.55 Vijesti
10.05 Povratak u divljinu: Alistar McGowan Goes Wild With Rhinos
11.00 Vijesti iz kulture
11.10 Među nama, znanstveno obrazovni program
12.00 Dnevnik
12.16 TV kalendar
12.30 Ljubav nema cijene, serija
13.20 Oprah Show
14.05 Vijesti
14.15 Krim odjel 3., serija
15.05 Limeni nos, crtana serija
15.30 Nora Fora, igra za djecu
16.00 Dokumentarna emisija
16.35 Život je lijep
17.30 Vijesti
17.45 Najslabija karika, kviz
18.30 Ljubav u zaleđu, serija
19.15 Znanstvene vijesti
19.30 Dnevnik
20.10 Derbi (7.)
21.45 Vijesti iz kulture
21.55 Kakav otac, takav sin miniserija
23.10 Vijesti dana
23.25 Pošiljka, američki film
00.55 Living in Hope, britanski film
02.20 Sand (Tylerov izbor), američki film
03.50 Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.05 Nevjerojatne priče 1., serija
04.30 To je kao ono 2., humoristična serija
04.50 Oprah Show
05.35 Krim odjel 3., serija
06.20 Ljubav nema cijene, serija

HRT 2

07.15 TEST
07.30 TV raspored
07.35 Teletubbies, lutkarska serija
08.00 Tom i Jerry kao klinici, crtana serija

08.25 ŽUTOKLJUNAC
09.20 Učilica
09.30 NULTI SAT:
09.40 Deset minuta
10.00 Kokice
10.30 Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
13.30 NULTI SAT
14.25 Vijesti za gluhe
14.35 Obiteljske priče: Još jedno lijepo lice, američki film
16.05 Vijesti na drugom
16.15 Vrijeme sutra
16.20 Smogovci, serija za djecu
16.50 Dva i pol muškarca, humoristična serija
17.10 Daleke obale, serija
18.00 Hrvatska danas
18.50 Put do Njemačke
19.20 To je kao ono 2., humoristična serija
19.40 Nevjerojatne priče 1., serija
20.10 Luckasti profesor II: Obitelj Klump, američki film
22.05 Večernja škola (zadnja)
22.40 Vijesti na drugom
22.55 The Next Best Thing, američki film
00.25 Daleke obale, serija
01.10 Odbojka na pijesku Vip Open, snimka
02.10 Pregled programa za subotu

nova

06.15 Power Rangers, serija
06.40 Ninja kornjače, crtana serija
07.05 Šaljivi kućni video
07.30 Mačeha, serija
09.15 Putovi ljubavi, serija
10.20 Izlog strasti, serija
10.50 VIP DJ, glazbena emisija
11.35 Čarobnice, serija
12.35 Opet iznova, serija
13.30 Nova navečer, informativni magazin
14.05 Bumerang, serija
15.05 Seinfeld, serija
15.35 Svi vole Raymonda, serija
16.15 Nasljednica, serija
17.05 Vijesti Nove TV
17.10 Mačeha, serija
19.00 Dnevnik Nove TV
19.20 Sport Nove TV
19.25 Vrijeme Nove TV
19.30 Nova navečer, informativni magazin
20.00 Istraga, kriminalistički magazin
21.30 Hrvatski radijski festival, prijenos
23.30 Seinfeld, serija
00.00 National Geographic report: Piramide smrti
00.05 Equilibrium, igrani film

01.50 Kraj programa

06.00 Ljubav bez predaje, telenovela (R)
06.50 Astro Boy, crtana serija
07.15 Transformers Cybertron, crtana serija
07.40 Transformers Energon, crtana serija
08.00 Johnny Bravo, crtana serija
08.25 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija (R)
08.50 Pod istim krovom, humoristična serija (R)
09.20 Roseanne, humoristična serija (R)
09.50 Bračne vode, humoristična serija (R)
10.20 Sam svoj majstor, humoristična serija (R)
10.50 Sanja, talk show (R)
11.45 Eksploziv, magazin (R)
12.15 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
12.45 Macho muškarci, telenovela
13.50 Ljubav bez predaje, telenovela
14.40 Carabinieri- žena na zadatku, dramska serija
15.35 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
16.05 Pod istim krovom, humoristična serija
16.30 Roseanne, humoristična serija
17.00 Bračne vode, humoristična serija
17.25 Sam svoj majstor, humoristična serija
17.55 Sanja, talk show
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv, magazin
19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
20.10 Fear Factor, show
21.25 Maska, igrani film, akcijska komedija

23.05 New Jack City, igrani film, kriminalistička drama
00.45 Vijesti, informativna emisija
00.55 Candyman, igrani film, horor
02.30 Vremeplov, igrani film, avanturistički (R)

SUBOTA

HRT 1

07.10 TV raspored
07.15 TV kalendar
07.25 Teletubbies, lutkarska serija
07.50 Vijesti
07.55 ŽUTOKLJUNAC
08.50 NULTI SAT
09.50 Vijesti
10.00 Briljanteen
10.45 Vijesti iz kulture
10.50 National Geographic
Gospodar prstenova:
Povratak kralja

11.45 TV kalendar
12.00 Dnevnik
12.20 Protiv vjetra i oluje, serija
13.05 Prizma, multinacionalni magazin
13.50 Klub zdrave prehrane
14.15 Dvoboj vrtlara 2.
14.50 Oprah Show
15.35 Reporteri
16.35 Vijesti
16.50 Hitna služba 11., serija
17.40 Više od igre, dokumentarna serija
18.35 TV Bingo Show
19.15 LOTO 7/39
19.30 Dnevnik
20.10 Derbi (8.)
21.20 Banditi, američki film
23.30 Vijesti dana
23.40 Vijesti iz kulture
23.50 Iznenadna smrt, američki film
01.40 Spies, Lies and Alibies, američki film
03.10 Addicted to Love, američki film
04.40 Slobodna zona, kratki dokumentarni film
04.50 Simpsoni 16., humoristična serija
05.15 Oprah Show
06.00 Hitna služba 11., serija
06.50 Protiv vjetra i oluje, serija

3. 6. 2006.

07.40 TEST
07.55 TV raspored
08.00 Ljubav u zaleđu, serija
09.30 Kinoteka Melodrame
Douglasa Sirka: Imitacija
života, američki film
11.30 TV raspored
11.35 Kućni ljubimci
12.05 Duhovni izazovi
međureligijski magazin
12.20 Glas domovine
12.50 Luckasti profesor II.:
Obitelj Klump,
američki film
14.35 Automagazin
15.10 Kakav otac, takav sin
miniserija
16.40 O. C. 2., serija
17.25 Košarkaško PH doigravanje
19.10 Put do Njemačke
19.40 Simpsoni 16.,
humoristična serija
20.10 Bowfinger kralj
Hollywooda, američki film
21.50 Newyorški plavci 12., serija
22.35 Ruske lutkice, serija
23.20 Sport danas
23.30 Odbojka na pijesku VIP
Open, snimka
00.30 Pregled programa
za nedjelju

07.00 Inspektor Gadget,
crtani film
08.15 Power Rangers, serija

09.00 Yu-Gi-Oh, crtana serija
10.00 Tri sestre, serija
10.30 Djevojke s Beverly Hillsa,
serija
11.00 Čarobnice, serija
11.50 Smallville, serija
12.40 Odvjetnica, serija
13.30 Hrvatski radijski festival,
snimka

15.30 Automotiv, auto moto
magazin
16.00 Navigator, nautički magazin
16.30 Vijesti Nove TV
16.40 Bumerang, serija
17.30 Istraga,
kriminalistički magazin
19.00 Dnevnik Nove TV
19.20 Sport Nove TV
19.25 Vrijeme Nove TV
19.30 Nova navečer,
informativni magazin
20.00 Zuhra show,
zabavna emisija
21.00 Serum istine, igrani film
23.00 Krvava isplata, igrani film
00.45 VIP DJ, glazbena emisija
01.20 Omega code 1, igrani film
03.10 Kraj programa

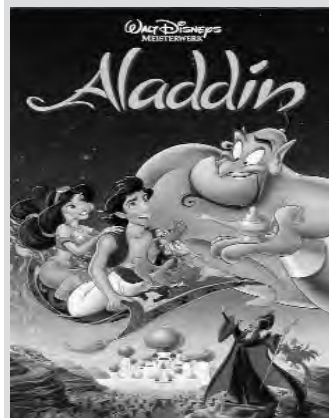

06.35 Lud za tobom,
humoristična serija
07.00 Dexterov laboratorij,
crtana serija
07.25 Scooby-Doo, where
are you?, crtana serija
07.50 Jagodica Bobica,
crtana serija (R)
08.15 Battle B-Daman,
crtana serija
08.35 Na zadatku,
humoristična serija
09.00 Dodir s neba, fantastična/
dramska serija
09.50 Zabranjena ljubav, sapunica
(5 epizoda) (R)
12.15 Pozdrav iz Wonderfallsa,
humoristična serija
13.10 Everwood, dramska serija
14.05 Ludi murjaci, igrani film,
komedija
15.40 Zvijezde Extra: 50
najšokantnijih zvjezdanih
priznanja, zabavna emisija
16.40 Vijesti, informativna emisija
17.00 Večernji list – nagradna igra
17.05 Nogomet: Poljska –
Hrvatska, prijenos
19.30 Žuta minuta,
zabavna emisija
20.05 Sile prirode, igrani film,
romantična komedija
21.50 Duhovi Marsa, igrani film,
akcijski horor
23.25 Playboy: Prljave igre,
igrani film, erotski
00.55 New Jack city, igrani film,
kriminalistička drama (R)
02.30 Candyman, igrani film,
horor (R)

NEDJELJA 4. 6. 2006.

07.30 TV raspored
07.35 TV kalendar
07.45 Vijesti
07.50 Bartok the Magnificent,
američki crtani film
09.05 Aladdin, crtana serija

09.25 Timon i Pumbaa,
crtana serija
09.50 Vijesti
10.00 Vijesti iz kulture
10.10 Gospodica Marple:
Usnulo ubojstvo
12.00 Dnevnik
12.15 TV kalendar
12.30 Plodovi zemlje
13.25 Rijeka: More
14.00 Nedjeljom u dva
15.05 Vijesti
15.20 Džingis Kan,
dokumentarni film
16.15 Ružmarin i majčina dušica,
serija
17.05 Više od igre,
dokumentarna serija
18.00 Derbi koncert
19.15 LOTO 6/45
19.30 Dnevnik
20.10 Derbi prijenos utakmice
22.50 Shpitzza
23.40 Vijesti dana
23.50 Vijesti iz kulture
00.00 Zakon i red: Odjel za žrtve
6., serija
00.50 Slučaj Dominici, serija
02.40 Nedjeljom u dva
03.40 Zakon i red: Odjel za žrtve
6., serija
04.25 Slobodna zona, kratki
dokumentarni film
04.40 Rijeka: More
05.10 Shpitzza
05.55 Ružmarin i majčina dušica,
serija

07.15 TEST
07.30 TV raspored
07.35 Ljubav u zaleđu, serija
09.50 Biblija
10.00 Zagreb: Svetkovina
Duhova, prijenos iz Katedrale
11.30 TV raspored
11.35 Slučaj Dominici, serija
13.25 Mir i dobro
13.55 Opera Box
14.30 Visoka tehnologija
svjetskog nogometnog
prvenstva: Nova lopta
14.55 Nogomet prijateljska
utakmica: Nizozemska
Australija, prijenos
16.55 Povijest Svjetskih
nogometnih prvenstava
18.30 Put do Njemačke
19.00 INA Delta Rally, reportaža
19.10 Aci Cup, reportaža
19.35 Simpsoni 16.,
humoristična serija
20.00 Najgol
20.20 Evergreen filmovi Alfreda
Hitchcocka: Marnie,
američki film
22.30 Sport danas
22.45 Odbojka na pijesku VIP
Open, snimka
00.15 Pregled programa
za ponedjeljak

07.10 Zenki, crtana serija
07.30 Školska liga – finale
08.00 Power Rangers, serija
08.50 Yu-Gi-Oh, crtana serija
09.50 National Geographic report:
Piramide smrti
09.55 Ja sam Jagoda Kolačić,
crtani film
10.45 Jagoda traži proljeće,
crtani film
11.35 Pravac Hollywood,
igrani film
13.20 Ludi za bejzbolom,
igrani film
15.15 Danielle Steel: Zoya, 1. dio,
igrani film
16.50 Vijesti Nove TV
17.00 Zuhra show,
zabavna emisija
18.00 Red carpet, zabavna emisija
19.00 Dnevnik Nove TV

NEDJELJA

19.20 Sport Nove TV
 19.25 Vrijeme Nove TV
 19.30 Nova navečer,
 informativni magazin
 20.00 Mary Higgins Clark: Sjeti
 se, igrani film
 21.30 Epicentar, informativno
 zabavna emisija
 22.30 Tango jednog ubojice,
 igrani film
 00.20 Red Carpet, zabavna emisija
 01.10 VIP DJ, glazbena emisija
 01.45 Automotiv, auto moto
 magazin
 02.15 Navigator, nautički magazin
 02.45 Kraj programa

07.20 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
 07.45 Krava i Pilić, crtana serija
 08.05 Battle B-Daman,
 crtana serija
 08.30 Jagodica Bobica,
 crtana serija
 08.50 Školske tajne,
 dramska serija
 09.45 Žuta minuta,
 zabavna emisija (R)
 10.20 Mijenjam ženu,
 dokumentarna serija (R)
 11.30 Mjenjačnica,
 zabavna emisija (R)
 12.25 Bibin svijet,
 humoristična serija (R)
 13.00 Razdvojene ubojstvom,
 igrani film, triler
 14.55 Sile prirode, igrani film,
 romantična komedija (R)
 16.30 Auto moto tv, magazin
 17.05 Salto, zabavna emisija
 18.05 Ekkluziv, magazin
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Svijet čuda,
 dokumentarna serija
 20.05 Vjeruj u ljubav, show
 21.20 Putovanje prema suncu,
 saga
 22.55 FBI: Istraga, dokumentarno-
 kriminalistička serija
 23.55 Novi forenzičari,
 dokumentarno-
 kriminalistička serija
 00.55 Autopsija, dokumentarno-
 kriminalistička serija
 01.25 Playboy: Prljave igre, igrani
 film, erotski (R)

PONEDJELJAK 5. 6. 2006.

06.45 TV raspored
 06.50 TV kalendar
 07.00 Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 Svijet slavnih, serija
 09.55 TV raspored
 10.00 Vijesti
 10.10 Taxico, dokumentarna serija
 10.35 Dojmovi iz divljine,
 dokumentarna serija
 11.00 Vijesti iz kulture
 11.08 TV raspored
 11.10 Riječ i život, religijski
 program
 12.00 Dnevnik
 12.15 TV kalendar
 12.30 Protiv vjetra i oluje, serija
 13.20 Oprah Show
 14.05 Vijesti
 14.15 TV raspored
 14.20 Krim odjel 3., serija
 15.05 Limeni nos, crtana serija
 15.30 Nora Fora, igra za djecu
 16.00 S Međunarodne smotre
 folklor: Tradicija na ženski
 način
 16.35 Više od igre,
 dokumentarna serija
 17.35 Vijesti
 17.50 Najslabija karika, kviz
 18.35 Ljubav u zaleđu, serija
 19.30 Dnevnik
 20.10 Latinica: Najbolje iz
 Latinice u sezoni
 2005./2006., 1. dio
 21.15 Latinica: Najbolje iz
 Latinice u sezoni
 2005./2006., 2. dio
 21.50 Na posebnom zadatku:
 Najbolji prijatelj
 22.20 Vijesti iz kulture
 22.35 Otvoreno
 23.30 Na rubu znanosti
 00.35 Vijesti dana
 00.50 Dobro ugođena večer In
 memoriam: Željko Klepač
 01.50 U leru, slovenski film
 03.20 Krim odjel 3., serija
 04.05 To je kao ono 2.,
 humoristična serija
 04.30 Latinica: Najbolje iz
 Latinice u sezoni
 2005./2006.
 06.00 Protiv vjetra i oluje, serija

07.15 TEST
 07.30 TV raspored
 07.35 Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 Tom i Jerry kao klinici,
 crtana serija
 08.25 ŽUTOKLJUNAC

09.20 Učilica
 09.30 Moćne Patke, američki
 film za djecu
 11.10 Limeni nos, crtana serija
 11.35 Briljanteen
 12.20 Dvorac igračaka,
 serija za djecu
 12.45 Vremenski putnici,
 serija za djecu
 13.10 Podravski picok
 13.35 Elisa, islandski
 dokumentarni film za mlade
 13.50 Geo reportaža:
 Manituova riža
 14.20 Vijesti za gluhe
 14.30 Obiteljske priče:
 Mr. Accident,
 američko australski film
 16.00 Vijesti na drugom
 16.10 Vrijeme sutra
 16.15 Ne daj se, Floki!,
 serija za djecu
 16.45 Dva i pol muškarca,
 humoristična serija
 17.10 Daleke obale, serija
 18.00 Hrvatska danas
 18.50 Put do Njemačke
 19.20 To je kao ono 2.,
 humoristična serija
 19.40 Nevjerojatne priče 1.:
 Neobično iskrcavanje
 20.10 Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.50 Journal
 21.35 Što muškarci žele,
 američki film
 23.10 Vijesti na drugom
 23.25 Nogomet: Nizozemska
 Australija, snimka
 00.25 Daleke obale, serija
 01.10 Na tajnim zadacima 3.,
 serija
 01.55 Pregled programa za utorak

06.05 Pokemoni, crtana serija
 06.30 Power Rangers, serija
 06.50 Ninja kornjače, serija
 07.10 Šaljivi kućni video
 07.35 Mačeha, serija
 09.20 Putovi ljubavi, serija
 10.15 Izlog strasti, serija
 10.45 VIP DJ, glazbena emisija
 11.30 Čarobnice, serija
 12.30 Opet iznova, serija
 13.30 Nova navečer,
 informativni magazin
 14.00 Red Carpet,
 zabavna emisija
 15.05 Seinfeld, serija
 15.35 Svi vole Raymonda, serija
 16.10 Nasljednica, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.05 Mačeha, serija
 19.00 Dnevnik Nove TV
 19.20 Sport Nove TV
 19.25 Vrijeme Nove Tv

19.30 Loptomanija
 20.00 Prvi u tjednu: Bogomdan,
 igrani film
 21.50 Balkan Inc., serija
 22.50 Žene nogometaša, serija
 00.05 Will I Grace, serija
 00.35 Seinfeld, serija
 01.05 24 sata u životu jedne žene,
 igrani film
 02.45 Dream team, serija
 03.40 Kraj programa

06.05 Ljubav bez predaje,
 telenovela (R)
 06.45 Astro Boy, crtana serija
 07.10 Transformers Cybertron,
 crtana serija
 07.35 Transformers Energon,
 crtana serija
 08.00 Johnny Bravo, crtana serija
 08.20 Princ iz Bel- Aira,
 humoristična serija (R)
 08.50 Pod istim krovom,
 humoristična serija (R)
 09.15 Roseanne,
 humoristična serija (R)
 09.45 Bračne vode,
 humoristična serija (R)
 10.10 Sam svoj majstor,
 humoristična serija (R)
 10.40 Sanja, talk show (R)
 11.40 Vijesti, informativna emisija
 11.45 Ekkluziv, magazin (R)
 12.20 Zabranjena ljubav,
 sapunica (R)
 12.50 Macho muškarci, telenovela
 13.45 Ljubav bez predaje,
 telenovela
 14.30 Carabinieri- žena na
 zadatku, dramska serija
 15.30 Princ iz Bel- Aira,
 humoristična serija
 15.55 Pod istim krovom,
 humoristična serija
 16.25 Roseanne,
 humoristična serija
 16.55 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.25 Sam svoj majstor,
 humoristična serija
 17.50 Sanja, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 Prokletstvo zmaja, igrani
 film, akcijski
 21.45 Streetrace, igrani film,
 akcijski
 23.20 Vijesti, informativna emisija
 23.35 FBI: Istraga,
 dokumentarno-
 kriminalistička serija (R)
 00.30 Putovanje prema Suncu,
 saga (R)

UTORAK 6. 6. 2006.

HRT 1

06.45 TV raspored
 06.50 TV kalendar
 07.00 Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 Svijet slavnih, serija
 09.55 TV raspored
 10.00 Vijesti
 10.10 Taxico, dokumentarna serija
 10.35 Dojmovi iz divljine, dokumentarna serija
 11.00 Vijesti iz kulture
 11.05 Vrijeme danas
 11.10 Meta, emisija za branitelje
 12.00 Dnevnik
 12.16 TV kalendar
 12.30 Protiv vjetrova i oluje, serija
 13.20 Oprah Show
 14.05 Vijesti
 14.20 Krim odjel 3., serija
 15.05 Limeni nos, crtana serija
 15.30 Nora Fora, igra za djecu
 16.00 Dokumentarna emisija
 16.30 Više od igre, dokumentarna serija
 17.30 Vijesti
 17.40 Taxico, dokumentarna serija
 18.05 Dojmovi iz divljine, dokumentarna serija
 18.35 Najslabija karika, kviz
 19.15 Znanstvene vijesti
 19.30 Dnevnik
 20.10 Tribute To Drago Britvić
 21.35 Euromagazin
 22.15 Otvoreno
 23.05 Vijesti iz kulture
 23.15 Drugi format (zadnji)
 00.10 Vijesti dana
 00.25 Ponoćna antologija: Središte svijeta, američki film
 01.50 Stažist 3., humoristična serija
 02.10 Krim odjel 3., serija
 02.55 Bez traga 3., serija
 03.40 Na tajnim zadacima 3., serija
 04.25 To je kao ono 2., humoristična serija
 04.45 Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 05.00 Dokumentarna emisija
 05.30 Euromagazin
 06.00 Protiv vjetrova i oluje, serija

HRT 2

07.15 TEST
 07.30 TV raspored
 07.35 Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 Tom i Jerry kao klinici, crtana serija

08.25 ŽUTOKLJUNAC
 09.20 Učilica
 09.30 Lantern Hill, američki film za djecu
 11.20 Limeni nos, crtana serija
 11.40 Parlaonica
 12.35 Dvorac igračaka, serija za djecu
 13.00 Vremenski putnici, serija za djecu
 13.25 Slavni parovi: Dean Martin i Jerry Lewis
 13.50 Direkt
 14.20 Vijesti za gluhe
 14.30 Obiteljske priče: Muž najbolje prijateljice, američki TV film
 16.00 Vijesti na drugom
 16.10 Vrijeme sutra
 16.15 Ne daj se, Floki!, serija za djecu
 16.45 Dva i pol muškarca, humoristična serija
 17.10 Daleke obale, serija
 18.00 Hrvatska danas
 18.50 Put do Njemačke
 19.20 To je kao ono 2., humoristična serija
 19.40 Nevjerojatne priče 1.: Posljednje piće
 20.10 Uzmi ili ostavi, TV igra 100. emisija
 20.55 Bez traga 3., serija
 21.45 Vijesti na drugom
 22.00 Stažist 3., humoristična serija
 22.20 Povjerljivo, američki film
 23.55 Daleke obale, serija
 00.40 Na tajnim zadacima 3., serija
 01.25 Pregled programa za srijedu

nova

06.05 Pokemoni, crtana serija
 06.30 Power Rangers, serija
 06.50 Ninja kornjače, crtana serija
 07.10 Šaljivi kućni video
 07.35 Mačeha, serija
 09.20 Putovi ljubavi, serija
 10.15 Izlog strasti, serija
 10.45 VIP DJ, glazbena emisija
 11.30 Čarobnice, serija
 12.30 Policajci s plaže, serija
 13.30 Loptomanija
 14.00 Epicentar, informativno zabavna emisija
 15.05 Seinfeld, serija
 15.35 Svi vole Raymonda, serija
 16.10 Nasljednica, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.05 Mačeha, serija
 19.00 Dnevnik Nove TV
 19.20 Sport Nove TV
 19.25 Vrijeme Nove TV

19.30 Loptomanija
 20.00 Naša mala klinika, serija
 21.00 Posljednji akcijski junak, igrani film
 23.05 Žene nogometaša, serija
 00.00 Seinfeld, serija
 00.30 Misery, igrani film
 02.15 Dream Team, serija
 03.10 Kraj programa

RTL

06.15 Ljubav bez predaje, telenovela (R)
 07.00 Astro Boy, crtana serija
 07.25 Transformers Cybertron, crtana serija
 07.50 Transformers Energon, crtana serija
 08.15 Johnny Bravo, crtana serija
 08.35 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija (R)
 09.05 Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 09.30 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.00 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.30 Sam svoj majstor, humoristična serija (R)
 10.55 Sanja, talk show (R)
 11.45 Vijesti, informativna emisija
 11.50 Eksploziv, magazin (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.45 Macho muškarci, telenovela
 13.45 Ljubav bez predaje, telenovela
 14.30 Carabinieri – žena na zadatku, dramska serija
 15.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 15.55 Pod istim krovom, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Sam svoj majstor, humoristična serija
 17.50 Sanja, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 Super dadilja, dokumentarna sapunica
 21.05 Bibin svijet, humoristična serija
 21.40 Ljubav iz snova, igrani film, romantična komedija
 23.20 Vijesti, informativna emisija
 23.35 Prokletstvo zmaja, igrani film, akcijski (R)
 01.10 Streetrace, igrani film, akcijska drama (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.45 TV raspored
 06.50 TV kalendar
 07.00 Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 Čarolija 7., serija
 09.55 TV raspored
 10.00 Vijesti
 10.10 Taxico, dokumentarna serija
 10.35 Dojmovi iz divljine, dokumentarna serija
 11.00 Vijesti iz kulture
 11.10 Treća dob, emisija za umirovljenike
 12.00 Dnevnik
 12.16 TV kalendar
 12.30 Protiv vjetrova i oluje, serija
 13.20 Oprah Show
 14.05 Vijesti
 14.20 Krim odjel 3., serija
 15.05 Limeni nos, crtana serija
 15.30 Nora Fora, igra za djecu
 16.00 Znanstvena petica
 16.30 Više od igre, dokumentarna serija
 17.30 Vijesti
 17.40 Taxico, dokumentarna serija
 18.05 Dojmovi iz divljine, dokumentarna serija
 18.35 Najslabija karika, kviz
 19.15 LOTO 7/39
 19.30 Dnevnik
 20.10 Piramida, zabavni program
 21.20 Ekipa za očevid 5., serija
 22.10 Zlatna dionica
 22.50 Otvoreno
 23.40 Vijesti iz kulture
 23.50 Circus Baobab
 01.35 Vijesti dana
 01.50 Crackhouse, američki film
 03.25 Prekid programa radi redovnog održavanja uređaja
 05.30 Poslovni klub
 06.00 Protiv vjetrova i oluje, serija

HRT 2

07.15 TEST
 07.30 TV raspored
 07.35 Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 Tom i Jerry kao klinici, crtana serija
 08.25 ŽUTOKLJUNAC
 09.20 Učilica
 09.30 Tri mušketira, crtani film
 10.20 TV raspored
 10.30 Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos

SRIJEDA 7. 6. 2006.

13.30 Obiteljske priče: Skrbništvo srca, američki film
 15.00 Vijesti za gluhe
 15.10 Što ako..., dokumentarni film
 16.00 Vijesti na drugom
 16.10 Vrijeme sutra
 16.15 Ne daj se, Floki!, serija za djecu
 16.45 Dva i pol muškarca, humoristična serija
 17.10 Daleke obale, serija
 18.00 Hrvatska danas
 18.50 Put do Njemačke
 19.20 To je kao ono 2., humoristična serija
 19.40 Nevjerojatne priče 1.: Skupljaj žirove za stare dane
 20.10 Dokumentarni film
 20.50 Nogomet prijateljska utakmica: Španjolska Hrvatska, prijenos
 22.50 Vijesti na drugom
 23.05 Daleke obale, serija
 23.50 Na tajnim zadacima 3., serija
 00.35 Pregled programa za četvrtak

06.05 Pokemoni, crtana serija
 06.30 Power Rangers, serija
 06.50 Ninja kornjače, crtana serija
 07.10 Šaljivi kućni video
 07.35 Mačeha, serija
 09.20 Putovi ljubavi, serija
 10.15 Izlog strasti, serija
 10.45 VIP DJ, glazbena emisija
 11.30 Čarobnice, serija
 12.30 Policajci s plaže, serija
 13.30 Loptomanija
 14.00 Naša mala klinika, serija
 15.05 Seinfeld, serija
 15.35 Svi vole Raymonda, serija
 16.10 Rebeca, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.05 Mačeha, serija
 19.00 Dnevnik Nove TV
 19.20 Sport Nove TV
 19.25 Vrijeme Nove TV
 19.30 Loptomanija
 20.00 Kobna poduka, igrani film
 21.40 U sridu, društveno politički magazin
 22.40 Novac, business magazin
 23.10 Žene nogometaša, serija
 00.05 Seinfeld, serija
 00.35 National Geographic report: Piramide smrti

00.40 Lud za muzikom, igrani film
 02.20 Dream Team, serija
 03.15 Kraj programa

06.05 Ljubav bez predaje, telenovela (R)
 06.55 Astro Boy, crtana serija
 07.25 Transformers Cybertron, crtana serija
 07.45 Transformers Energon, crtana serija
 08.10 Johnny Bravo, crtana serija
 08.30 Princ iz Bel– Aira, humoristična serija (R)
 09.00 Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 09.25 Roseanne, humoristična serija (R)
 09.55 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.20 Sam svoj majstor, humoristična serija (R)
 10.50 Sanja, talk show (R)
 11.50 Vijesti, informativna emisija
 11.55 Eksploziv, magazin (R)
 12.20 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.50 Macho muškarci, telenovela
 13.50 Ljubav bez predaje, telenovela
 14.35 Carabinieri– žena na zadatku, dramska serija
 15.30 Princ iz Bel– Aira, humoristična serija
 16.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.20 Sam svoj majstor, humoristična serija
 17.50 Sanja, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Eksploziv, magazin
 19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 CSI: NY, kriminalistička serija
 21.00 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 21.50 Vatrene dečki, dramska serija
 22.40 Cobra 11, kriminalistička serija
 23.40 Vijesti, informativna emisija
 23.55 Red Bull Air Race – Berlin, sportsko– dokumentarna emisija
 00.25 Fear Factor, show (R)
 01.35 Auto moto tv, magazin (R)

ČETVRTAK

06.40 TV raspored
 06.45 TV kalendar
 07.00 Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 Čarolija 7., serija
 09.55 TV raspored
 10.00 Vijesti
 10.10 Taxico, dokumentarna serija
 10.35 Dojmovi iz divljine, dokumentarna serija
 11.00 Vijesti iz kulture
 11.08 TV raspored
 11.10 Trenutak spoznaje, znanstveno obrazovni program
 12.00 Dnevnik
 12.30 Protiv vjetrova i oluje, serija
 13.20 Govorimo o zdravlju
 14.00 Vijesti
 14.10 TV raspored
 14.13 Vrijeme danas
 14.15 Krim odjel 3., serija
 15.05 Limeni nos, crtana serija
 15.30 Nora Fora, igra za djecu
 16.00 Potrošački kod
 16.35 Više od igre, dokumentarna serija
 17.30 Vijesti
 17.45 Taxico, dokumentarna serija
 18.10 Dojmovi iz divljine, dokumentarna serija
 18.40 Najslabija karika, kviz
 19.30 Dnevnik
 20.10 Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 Newyorški plavci 12., serija
 22.00 Pola ure kulture
 22.40 Otvoreno
 23.30 Vijesti iz kulture
 23.40 Direkt
 00.15 Vijesti dana
 00.30 Filmovi Claudea Chabrola: Raskid, francuski film
 02.30 Krim odjel 3., serija
 03.15 Newyorški plavci 12., serija
 04.00 Na tajnim zadacima 3., serija
 04.45 Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 05.00 Pola ure kulture
 05.30 Potrošački kod
 06.00 Protiv vjetrova i oluje, serija

07.15 TEST
 07.30 TV raspored
 07.35 Teletubbies, lutkarska serija
 08.00 Tom i Jerry kao klinci, crtana serija
 08.25 ŽUTOKLJUNAC
 09.20 Učilica
 09.30 Put oko svijeta, crtani film

10.20 TV raspored
 10.30 Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.30 Obiteljske priče: Carry me Home, američki film
 15.05 Vijesti za gluhe
 15.15 Dečki iz Rakitja, dokumentarni film
 16.05 Vijesti na drugom
 16.15 Vrijeme sutra
 16.20 Ne daj se, Floki!, serija za djecu
 16.50 Dva i pol muškarca, humoristična serija
 17.10 Daleke obale, serija
 18.00 Hrvatska danas
 18.50 Crtani film
 19.10 Život s Bonnie 2., humoristična serija
 19.30 Nevjerojatne priče 1.: Bu!
 20.00 Svjetsko nogometno prvenstvo, uvodna emisija
 21.55 Vijesti na drugom
 22.10 Ljubav kao sudbina, američki film
 23.55 Daleke obale, serija
 00.40 Na tajnim zadacima 3., serija
 01.25 Pregled programa za petak

06.05 Pokemoni, crtana serija
 06.30 Power Rangers, serija
 06.50 Ninja kornjače, crtana serija
 07.10 Šaljivi kućni video
 07.35 Mačeha, serija
 09.20 Putovi ljubavi, serija
 10.15 Izlog strasti, serija
 10.45 VIP DJ, glazbena emisija
 11.30 Čarobnice, serija
 12.30 Policajci s plaže, serija
 13.30 Loptomanija
 14.00 U sridu, društveno politički magazin
 15.05 Seinfeld, serija
 15.35 Svi vole Raymonda, serija
 16.10 Rebeca, serija
 17.00 Vijesti Nove TV
 17.05 Mačeha, serija
 19.00 Dnevnik Nove TV
 19.20 Sport Nove TV
 19.25 Vrijeme Nove TV
 19.30 Loptomanija
 20.00 Hit četvrtak: Bumerang, serija
 21.00 Hit četvrtak: Kućanice, serija
 21.55 Hit četvrtak: Izgubljeni, serija
 22.50 Hit četvrtak: Žene nogometaša, serija
 23.45 Hit četvrtak: Seinfeld, serija
 00.15 Visoka dama, igrani film
 01.35 Dream team, serija
 02.30 Kraj programa

8. 6. 2006.

- 06.10 Ljubav bez predaje, telenovela (R)
 07.00 Astro Boy, crtana serija
 07.25 Transformers Cybertron, crtana serija
 07.50 Transformers Energon, crtana serija
 08.15 Johnny Bravo, crtana serija
 08.35 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija (R)
 09.05 Pod istim krovom, humoristična serija (R)
 09.30 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.00 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.30 Sam svoj majstor, humoristična serija (R)
 11.00 Sanja, talk show (R)
 11.55 Vijesti, informativna emisija
 12.00 Exploziv, magazin (R)
 12.25 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 12.55 Macho muškarci, telenovela

- 13.55 Ljubav bez predaje, telenovela
 14.35 Carabinieri – žena na zadatku, dramska serija
 15.30 Princ iz Bel-Aira, humoristična serija
 16.00 Pod istim krovom, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.55 Bračne vode, humoristična serija
 17.25 Sam svoj majstor, humoristična serija
 17.50 Sanja, talk show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.10 Exploziv, magazin
 19.40 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.10 Mijenjam ženu, dokumentarna serija
 21.25 Đavolje utočište, igrani film, fantastični triler
 23.10 Cobra 11, kriminalistička serija
 00.05 Vijesti, informativna emisija
 00.20 CSI: NY, kriminalistička serija (R)
 01.10 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)
 01.55 Vatreni dečki, dramska serija (R)
 02.40 Cobra 11, kriminalistička serija (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija na hrvatskom jeziku TV tjednik emitirat će se u petak 2. lipnja u redovitom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. Repriza emisije je u subotu 3. lipnja u 15 sati.

FILM TJEDNA BOGOMDAN

(Godsend)

2004., SAD, triler

TV NOVA, PONEDJELJAK 5.6.2006., 20.00

Nakon što im sin Adam slučajno strada u nesreći na svoj osmi rođendan, mladi par, Paul (Greg Kinnear) i Jessie Duncan (Rebecca Romijn), upoznaje stručnjaka za stanična istraživanja, doktora Richarda Wellsa (Robert De Niro) koji im daje zapanjujuću ponudu. On im obećaje da im može vratiti sina putem eksperimentalnog i ilegalnog kloniranja te procesa regeneracije. Odluka mora biti donesena brzo jer će Adamove stanice postati neupotrebljive 72 sata nakon smrti. Dr. Wells uvjerava Dunacanove da može stvoriti posve istog Adama kakvog su izgubili, njegovu identičnu kopiju. Ako pristanu morati će napustiti svoj dom i posao, prekinuti kontakte s obitelji i prijateljima jer nitko ne smije znati za nelegalni eksperiment. Roditelji se dvoume i pitaju je li ispravno to što bi mogli učiniti. Jessie donosi konačnu odluku i kaže: 'Nekad etiku treba staviti na drugo mjesto.' Par se seli u mali grad Riverton u kojemu se nalazi Wellsova impresivna klinika za liječenje neplodnosti. Eksperiment uspijeva i pod budnim liječničkim nadzorom Adam odrasta kao sretan i zdrav dječak. Sve se u početku čini kao ostvareni san. Duncanovi imaju prekrasan novi dom i svog sina kojemu su čak nadjenuli i isto, znakovito ime Adam. Idila potraje do njegovog osmog rođendana. Roditelji počinju primjećivati suptilne razlike između novoga Adama (Cameron Bright) i Adama kojeg su izgubili. Nakon osmog rođendana njihov se sin pretvara u rezerviranog i emocionalno udaljenog dječaka koji patio od strašnih noćnih mora i zastrašujućih flashbackova. Adam vidi stvari kojih nema, a njegovo ponašanje postaje sve agresivnije, čak i uznemiravajuće. Paul i Jessie ne mogu se nikakako pomiriti s činjenicom da je Adam jednostavno drugačiji. Oni ga takvog odvođe na pregled kod 'strica Richarda' koji ima jednostavno kaže da je točno mogao predvidjeti što će se s dječakom dešavati prvih sedam godina, ali da nema rješenje za godine nakon prirodne smrti. Njihov dom sve više počinje obavijati plašt prijetnje.

Redatelj: Nick Hamm

Glume: Robert De Niro, Greg Kinnear, Rebecca Romijn – Stamos, Cameron Bright, Merwin Mondesir, Jake Simons, Elle Downs, Edie Inksetter

Preplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 800 dinara

☐ 1 godina – 1.500 dinara

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže "Hrvatska riječ" svakog tjedna.

SWIFT: VIBUBCS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL, SUBOTICA
IBAN: CS73355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU "Hrvatska riječ", Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202

Raspored sprovođa i umrljice na

Internetu: www.funero.co.yu

e-mail: funero@funero.co.yu

Mogućnost odloženog plaćanja

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE

"URNA"

A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvećara:
Tel.: 024/557-130

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.942 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.707 din., a u jednom pravcu 1.514 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

**Zlatna medalja
za kvalitetu 2005.**

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu

